

พระวิสุทธาธิบดี

(วีระ ภทฺทจารี ป.ธ. ๙)

เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม

เจ้าคณะภาค ๔, กรรมการมหาเถรสมาคม

นายเริงชัย - นางสุรีย์มาศ จงพิพัฒนสุข สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช ถวายสักการะ

ในวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๕

พระธรรมปิฎก (วีระ ภทฺทจารี ป.ธ.๙)

เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม เจ้าคณะภาค ๔

ผู้ช่วยแม่กองธรรมสนามหลวง กรรมการมหาเถรสมาคม

ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ ขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ

ที่

พระวิสุทธาธิบดี

สักการะ

เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ของทุกปี นับว่ามีความหมายความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับข้าพเจ้า ครอบครัว บริษัท บริวาร ที่จะได้ถวายความจงรักภักดีเป็นราชสักการะแด่สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชของพสกนิกรไทย อันเป็นกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากความจงรักภักดีที่ฝังแน่นในจิตใจและสายเลือดที่ได้สั่งสมนับแต่บรรพชนของข้าพเจ้า ผู้อยู่ใต้เบื้องพระยุคลบาทแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐหาที่สุดมิได้

ในปีนี้ข้าพเจ้ายิ่งมีความปีติดีใจซาบซึ้งใจ เมื่อได้ทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระมหาเถระ อธิบดีสงฆ์ ๒ พระอารามใกล้ตัวใกล้ชิดใกล้บ้านของข้าพเจ้าคือ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระธรรมเจดีย์ อธิบดีสงฆ์วัดเทพธิดาราม เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่ ***พระวิสุทธิวงศาจารย์*** *และสถาปนาพระธรรมปิฎก อธิบดีสงฆ์วัดสุทัศนเทพวราราม เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่* ***พระวิสุทธาธิบดี***

สิ่งอันเป็นที่น่าชื่นชมก็คือทั้ง ๒ รูปนี้ เป็นอาจารย์เป็นศิษย์กัน คือ **พระวิสุทธิวงศาจารย์** เป็นอาจารย์ **พระวิสุทธาธิบดี** เป็นศิษย์ และเป็นพระมหา-

เถระผู้เป็นที่ตั้งแห่งความเคารพนับถือของตระกูลข้าพเจ้ามาช้านาน นับแต่บิดามารดาของข้าพเจ้า จนถึงปัจจุบันนี้ ความเคารพนับถือ ก็มิได้เสื่อมคลาย กลับเพิ่มพูนคูณทวียิ่งขึ้นตามลำดับแห่งคุณวุฒิ วัยวุฒิ สมณศักดิ์ และคุณธรรมของพระเดชพระคุณทั้ง ๒ รูป

สำหรับ **พระวิสุทธาธิบดี** นั้น ข้าพเจ้ารู้จักท่านตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็น พระมหาเปรียญอยู่ที่วัดเทพธิดาราม ซึ่งเมื่อย้อนหลังไปก่อน พ.ศ. ๒๕๐๗ พระเดชพระคุณรูปนี้ยังเป็นพระมหาเปรียญหนุ่ม ส่วนข้าพเจ้าเป็นเพียงวัยรุ่น ความคุ้นเคย ความเคารพนับถือนั้นหนักอยู่ที่บิดามารดาของข้าพเจ้า ครั้นต่อมาพระเดชพระคุณได้ถูกขอตัวไปอยู่วัดสุทัศนเทพวรารามได้ปฏิบัติงานพระศาสนาตามที่คณะสงฆ์มอบหมาย พระเดชพระคุณเจ้าด้วยหน้าที่การงาน บิดามารดาของข้าพเจ้าชราภาพลง ส่วนข้าพเจ้าก็อายุมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เหมือนวงจรของ

นายเริงชัย - นางสุรีย์มาศ จงพิพัฒนสุข อุปสมบทบุตรชาย ณ วัดสุทัศนเทพวราราม

ความเคารพนับถือได้เพิ่มหนักขึ้นทุกขณะ จนเดี๋ยวนี้พระเดชพระคุณรูปนี้เจริญด้วยสมณศักดิ์ ข้าพเจ้าก็เริ่มจะรู้สึกตัวเองว่าอยากใกล้ชิดวัดใกล้ชิดพระศาสนายิ่งขึ้น เพื่อสะสมบุญนิธิอันเป็นแก่นสาร สิ่งที่ได้เห็น ได้ยิน ได้สัมพันธ์สัมผัสจากคุณพ่อ คุณแม่ จากในที่ทั่วไป ได้เป็นตัวเรียกร้องเร่งเร้าให้ข้าพเจ้าเห็นสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และใคร่จะดื่มซับอาบกินให้เอมอิ่ม จนดูเหมือนจะเป็นคนแก่วัดเข้าแล้ว ประกอบกับภรรยาของข้าพเจ้าก็เป็นคนมีกุศลศรัทธาอย่างแน่นแฟ้น จึงทำให้ข้าพเจ้าได้สามารถบำเพ็ญบุญกุศลได้อย่างสะดวก เรียกว่า เข้าขากัน ไม่ขัดขากัน

ดังนั้น ในวโรกาสอันเป็นมิ่งมหามงคลนี้ ข้าพเจ้าในฐานะผู้ประกอบอาชีพพิมพ์หนังสือขายในนามโรงพิมพ์วัฒนาพานิช เมื่อคิดจะหาสิ่งสักการะถวาย ก็เห็นว่าหนังสือนั่นแหละเป็นสิ่งสำคัญ และควรจะได้ธรรม ซึ่งเป็นโอวาท

วรชัย จงพิพัฒนสุข

อนุศาสน์สอนของพระเดชพระคุณพระวิสุทธาธิบดีพิมพ์เป็นธรรมทาน จึงได้ติดต่อ **พระพิพิธธรรมสุนทร เลขานุการเจ้าคณะภาค ๔** ท่านได้กรุณาคัดเอาเฉพาะธรรมะข้อสำคัญอันเป็นส่วนแห่ง สมถกัมมัฏฐาน วิปัสสนากัมมัฏฐาน ซึ่งพระเดชพระคุณพระวิสุทธาธิบดีได้แสดงไว้ในหลายที่หลายแห่ง โดยวิธีที่ **เข้าใจง่าย ได้ภูมิปัญญา** นำมาพิมพ์เพื่อถวายแด่พระสงฆ์และแจกจ่ายแก่ผู้มาร่วมถวายมุทิตาสักการะ ซึ่งได้ตั้งเป็นหัวข้อเรื่องไว้ เมื่อท่านทั้งหลายได้อ่านก็จะรู้ว่าทั้งไพเราะ **เข้าใจง่าย ได้ภูมิปัญญา** กับทั้งได้นำประวัติของพระเดชพระคุณที่หนังสือโลกทิพย์ได้พิมพ์เผยแพร่ มาถ่ายจากต้นฉบับแล้วพิมพ์ไว้เพราะเห็นว่าเป็นความงดงามแห่งปฏิปทา

กุศลใดอันบังเกิดมีแต่หนังสือนี้ ด้วยการที่ส่งเสริมความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม การบรรลุธรรม ข้าพเจ้าขอน้อมเกล้าฯถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ขอกุศลนี้ส่วนหนึ่งดลให้บิดามารดาของข้าพเจ้าปราศจากมารทุกประการ และขอให้ครอบครัวของข้าพเจ้า และเจ้าหน้าที่สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชทุกคนได้เป็นผู้มีส่วนแห่งกุศลนี้ เทอญ

นายเริงชัย-นางสุรีย์มาศ จงพิพัฒนสุข

สารบาญ

โลกทิพย์
มหาเศรษฐี

พระธรรมปิฎก

(วีระ ภัทฺทจารี)

ผู้เทิดมรดกธรรมด้วยชีวิต

วัดสุทัศนเทพวราราม เสาชิงช้า กรุงเทพฯ

■ โดย มนต์ ปถมัง ■

นักปฏิบัติธรรมกรรมฐานทั้งหลาย ท่านเคยได้สำเหนียกพระธรรมคำสอนนี้บ้างไหม

"การที่เราบำเพ็ญพระกรรมฐานนี้ เหมือนเราเข้าสู่สงคราม เมื่อพูดถึงสงครามแล้ว ก็แบ่งสงครามออกไปเป็น ๔ ลักษณะ

ประเภทแรก สงครามกับความรัก

ประเภทที่สอง สงครามกับความโลภ

ประเภทที่สาม สงครามกับความร้าว

ประเภทที่สี่ สงครามกับความหลง

ทั้ง ๔ ประเภทนี้ เปรียบเสมือนสงคราม และเมื่อเราจะต้องต่อสู้มัน ก็เป็นสงคราม"

ท่านที่เคยได้ยินได้ฟังมาแล้ว คงทราบว่าครูบาอาจารย์ใดเป็นองค์แสดง

ท่านที่ไม่เคยได้สัมผัสพระธรรมบทนี้มาเลย ย่อมไม่ทราบแน่ว่า องค์แสดงคือพระอาจารย์ใด

หากพูดกันถึงครูบาอาจารย์ทางกรรมฐาน เรามักจะพุ่งไปยังท่านวิปัสสนาจารย์ทั้งหลายในสายธารธรรมต่าง ๆ ที่หลั่งไหลอยู่ตามหัวเมืองไกลทั้ง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน ซึ่งเรียกกันติดปาก

"พระป่า"

มีความเชื่อกันมานาน พระปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง มั่นคงแน่วแน่ ต้องเป็นศิษย์ของ **พระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม พระอาจารย์เสาร์ กันตสีโล พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต** ปรมาจารย์ทางวิปัสสนาธุระอรัญวาสี

แท้จริงแล้ว ยังมีพระวิปัสสนาจารย์ซึ่งถือเป็นพระสุปฏิปันโนเป็นที่ยอมรับนับถือกลางกรุงเทพมหานครหลายต่อหลายรูป พระวิปัสสนาจารย์เยี่ยมยอด เช่น **หลวงปู่แหวน สุจิณโณ** แห่งวัดดอยแม่ปั๋ง จังหวัดเชียงใหม่ ยังเคยกล่าวกับญาติโยมทั้งหลายที่ไปกราบท่านในทำนองว่า ต้องบุกบั่นกันมาจากกรุงเทพฯเพื่อกราบท่านทำไม พระสุปฏิปันโนในกรุงเทพฯก็มีให้กราบ ทำไมไม่ไปกราบอยู่กันใกล้ ๆ แค่นั้น ๆ

พระสุปฏิปันโนที่หลวงปู่แหวนกล่าวถึงในครั้งนั้น ก็คือ **สมเด็จพระญาณสังวร** แห่ง วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก องค์ปัจจุบัน

★★★

พระสุปฏิปันโน เพียบพร้อมด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เป็นแบบอย่างให้พินิจพิจารณาในข้อวัตร เคร่งครัดในพุทธบัญญัติ สมควรกราบไหว้นมัสการด้วยความสนิทใจ ไม่ต้องสงสัยว่าจะกราบพระผิดหรือเปล่า ยังมีให้กราบอยู่หลายรูป กลางกรุงเทพมหานครแห่งนี้ เพียงท่านไม่ได้แสดงตนแสดงตัว เว้นแต่เราจะเสาะหา ศึกษา ชีวิตความเป็นมาของท่านว่า มีความบริสุทธิ์ผุดผ่องทางพรหมจรรย์ มีปฏิปทาที่เสมอต้นเสมอปลาย น่ายกย่องสรรเสริญ มีข้อวัตรปฏิบัติที่ครัดเคร่งต่อพระธรรมวินัย มีศีลาจารวัตรควรยึดถือเป็นเยี่ยงอย่าง ชนิดหาข้อตำหนิไม่ได้ นับจากวัยเยาว์จนถึงปัจจุบัน

แม้ชีวิตจะล่วงเข้าปัจฉิมวัยแล้ว ท่านยังประพฤติปฏิบัติตามพุทธบัญญัติไม่เสื่อมคลาย กระทั่งการบิณฑบาตเป็นวัตรทุกเช้า เว้นเสียจากมีกิจนิมนต์สำคัญ หรือความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

"ผมไม่เคยเห็นเจ้าอาวาสวัดหลวงรูปไหนออกบิณฑบาตทุกเช้าเหมือนหลวงพ่อ"

เป็นคำกล่าวด้วยศรัทธาปสาทะของพุทธศาสนิกผู้หนึ่งที่เห็นในปฏิปทาของท่าน

"หลวงพ่อ" ในคำสรรเสริญของเขานั้น คือ **พระธรรมปิฎก** เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม เสาชิงช้า กรุงเทพฯ เจ้าคณะภาค ๔ อายุ ๖๑ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๓๕ เปรียญธรรม ๙ ประโยค วิปัสสนาจารย์ที่สำคัญอีกรูปหนึ่ง

ท่านเปรียบเสมือนช้างเผือกที่กำเนิดในป่า ก้าวเข้ามาเด่นสง่าอยู่กลางกรุง เพราะถือกำเนิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ **๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะเมีย** ที่บ้านป่าฝ้าย หมู่ ๔ ตำบลเขาแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีนามเดิมว่า **วีระ รอดบำเรอ** เป็นบุตรของ **นายลี** และ **นางมา รอดบำเรอ** และบิดามารดาของท่านยังมีชีวิตอยู่ได้ชื่นชมอภิชาตบุตร ซึ่งท่านทั้งสองเป็นผู้บังเกิดเกล้า

หัดเรียนเขียนอ่านที่บ้านก่อน โดยมีคุณปู่เป็นครูสอน พออายุเข้าเกณฑ์ก็เข้าเรียนที่โรงเรียนประชาบาลวัดโสดาประดิษฐาราม (เขาแร้ง) ซึ่งอยู่ใกล้บ้าน จนจบชั้นประถมศึกษา ก็ต่อชั้นมัธยมที่โรงเรียนพรเพิ่มวุฒิ ในเมืองราชบุรี ขณะเดียวกัน บิดาก็นำไป

ฝากเป็นศิษย์ **พระครูวิสุทธิสมณวัตร (แย้ม กันตสีโล)** เจ้าอาวาสวัดท้ายเมือง ตำบลพงสวาย ใกล้กรมทหารช่างราชบุรี แต่การศึกษาชั้นมัธยมสะดุดหยุดลงตรงชั้นมัธยมปีที่ ๒ ปีพ.ศ.๒๔๘๖ เพราะสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งไทยจำต้องเข้าไปร่วมรบด้วย โดยถูกบังคับจากญี่ปุ่น ทำให้เมืองไทยเจอภัยทางอากาศ ถูกถล่มด้วยระเบิดอย่างหนัก บิดาจึงมารับตัวกลับไปบ้านนอก ประกอบกับเป็นไข้หนักด้วย จึงไม่ได้สอบไล่และไม่ได้เรียนต่อ

เลิกเรียนได้ ๓ ปี จากอายุ ๑๓ ปี จนถึงอายุ ๑๖ ปี จึงบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดเขาวังสะดึง ตำบลเขาแร้ง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๘๘ โดย **เจ้าอธิการวงศ์ ธัมมปาโล** วัดเกาะลอย เจ้าคณะตำบลเกาะพลับพลา เขาแร้ง เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นสามเณรอยู่วัดโสดาประดิษฐาราม ภายใต้การปกครองของพระอธิการนก ศึกษาพระปริยัติธรรมเริ่มจากนักธรรมตรี และสอบได้ในปีนั้น

เดือนมีนาคม **พ.ศ.๒๔๘๙** พระอธิการนก เจ้าอาวาสลาสิกขา **พระครูวิสุทธิสมณวัตร** เจ้าอาวาสวัดท้ายเมือง ผู้ปกครองสมัยเป็นนักเรียนมัธยม ได้ขอสามเณรวีระจากนายลีผู้บิดา จะส่งให้เรียนพระปริยัติธรรมต่อในกรุงเทพฯ

วัดสุทัศนเทพวราราม หาง่ายไม่ยาก มีสัญลักษณ์ เสาชิงช้าเป็นจุดให้เห็นเด่นชัด

ด้วยเห็นแววของสามเณรวีระว่าน่าจะมีอนาคตทางพุทธศาสนากว้างไกล เป็นพลังของพุทธศาสนาสืบไป

เมื่อโยมพ่อมอบให้ด้วยความเต็มใจ พระครูวิสุทธิสมณวัตร จึงนำสามเณรเข้ากรุงเทพฯ ฝากไว้ที่วัดเทพธิดาราม ในปกครองของ **พระมหาพลอย ญาณสังวโร** ป.ธ.๖ สมัยนั้น แต่ปัจจุบันท่านเป็นพระธรรมเจดีย์ ป.ธ.๙ เจ้าอาวาสวัดเทพธิดาราม และเจ้าคณะภาค ๑๔

ได้ผู้ปกครองดี สำนักเรียนดี สามเณรวีระ ซึ่งมีความตั้งใจดีอยู่แล้ว จึงพุ่งแรงด้วยพลังสามประสาน สอบผ่านนักธรรมโท นักธรรมเอก เปรียญธรรมสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ แบบลื่นไหลไม่ติดขัด จนได้ ป.ธ.๖ ทั้งที่เป็นสามเณร

ระหว่างจำพรรษาอยู่ที่วัดเทพธิดาราม ร่ำเรียนนักธรรมบาลีที่สำนักเรียนวัดเทพธิดาราม วัดสระเกศฯ วัดมหาธาตุฯ วัดจักรวรรดิ วัดสามพระยา วัดทองนพคุณ วัดสุทัศน์ฯ อายุก็เจริญวัยขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุ จึงเข้าพิธีเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม **๒๔๙๔** วันอาทิตย์ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ เจ้าอาวาสวัดเทพธิดาราม **พระมงคลธรรมรังสี (ปาน อินฺทโชโต)** เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระราชธรรมเสนี (ศุข สุภัทโท)** ป.ธ.๔ วัดมหาธาตุวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี เป็นพระกรรมวาจาจารย์ **พระวิสุทธิโสภณ (ปลอด กมุทโท)** ป.ธ.๙ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ เป็นอนุสาวนาจารย์ สำเร็จเป็นภิกษุด้วยญัตติเวลา

๑๔.๒๕ น. ได้รับฉายาว่า **"ภัททจารี"** และจำพรรษาอยู่วัดเทพธิดารามดังเดิม

พออายุได้ ๒๔ ปี พ.ศ.๒๔๙๖ สอบเปรียญธรรม ๗ ประโยคได้ อายุ ๓๑ ปี พ.ศ.๒๕๐๓ สอบเปรียญธรรม ๘ ประโยคได้ และอายุ ๓๒ ปี พ.ศ.๒๕๐๔ สอบเปรียญธรรม ๙ ประโยค ได้เป็นขั้นสูงสุดด้านปริยัติ

★★★

ระหว่างศึกษาเล่าเรียนด้านพระปริยัติอยู่ที่วัดเทพธิดาราม ท่านได้เป็นครูสอนนักธรรมบาลีสนองคุณแก่สำนักเรียนด้วยตามความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ถึงเวลาเรียนของตนก็ไปเรียน ว่างจากการเรียนก็ทำการสอนพระเณรที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า

อุปนิสัยที่ใครเห็นก็ชื่นชม คือ เป็นคนรักษาความสะอาด โต๊ะหมู่บูชา กุฏิที่อยู่อาศัย ปัดกวาดเช็ดถู ข้าวของจัดไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย สบง อังสะ จีวร ไม่มีด่างพร้อย สะอาดใสตลอดเวลา มีสัมมาคารวะ นอบน้อมต่อทุกรูปทุกนาม ใช่ว่าจะเลือกเคารพนบนอบต่อผู้ที่สูงกว่าเท่านั้น แม้ผู้ที่ด้อยกว่าทั้งคุณวุฒิวัยวุฒิ ก็ให้เมตตา ไม่ถือตัว ไม่ถือตน รักความสงบ ไม่เคยติฉินนินทาว่าร้ายใคร

สำคัญที่สุด คือ เคร่งในระเบียบวินัย ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น ไหว้พระสวดมนต์ นั่งกรรมฐานก่อนแต่เช้ามืด พอได้เวลาก็ครองผ้าออกบิณฑบาต ปฏิบัติสม่ำเสมอตั้งแต่เป็นสามเณรเรียนนักธรรม กระทั่งเป็นพระมหาเปรียญ เป็นเจ้าอาวาส เป็นเจ้าคณะภาค ไม่เว้นเรื่องบิณฑบาตและเรื่องสวดพระปาติโมกข์

ท่านคอยเอาตาดูหูใส่ในพระอุปัชฌาย์อาจารย์ ปรนนิบัติท่านเมื่อถึงเวลาอันควร ช่วยเหลือเกื้อกูลในทุกด้านที่มีโอกาสให้กระทำ ดูแลพระผู้ใหญ่ผู้อาวุโส คอยช่วยหยิบโน่นหยิบนี่ให้ท่านในเวลาขบฉัน และข้อวัตรปฏิบัติที่เป็นนิสัยเสมอต้นเสมอปลายนี่เอง ที่เป็นคุณธรรมความดีงามที่ก่อกุศลให้แก่ตนเอง สมดังพระพุทธพจน์ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เพราะการกระทำความดีของท่าน ได้เข้าหูเข้าตาพระผู้ใหญ่ ถึงกับ **"ขอตัว"** มาช่วยงานพระศาสนาในวัดหลวง คือ **วัดสุทัศนเทพวราราม** ซึ่งเป็นวัดหลวงชั้นเอก

กล่าวคือ เมื่อ **สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม จันทสิริมหาเถร)** อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศน์ฯ สมัยเป็นพระธรรมวิสุทธาจารย์ เคยเห็น **พระมหาวีระ ภัททจารี** วัดเทพธิดาราม บิณฑบาตทุกเช้าด้วยอาการสำรวมระวังทุกย่างก้าว จนผู้พบเห็นมีความนิยมชมชื่นอยู่ในใจว่าพระมหารูปนี้ ท่วงทีกริยางามน่าเลื่อมใส

เมื่อท่านได้เป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์ เจ้าอาวาสวัดสุทัศน์ฯ ปรารถนาพระมหาเปรียญมาช่วยงานสอนหนังสือและพัฒนาวัดสุทัศน์ฯ พอ **พระธรรมวโรดม (นิยม ฐานิสสโร)** ป.ธ.๙ เจ้าอาวาสวัดชนะสงครามปัจจุบัน ได้เสนอชื่อพระมหาวีระ วัดเทพธิดาราม ขึ้นมา ก็เห็นชอบด้วยทันที จึงเสนอขอความเห็นชอบจาก **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินธรมหาเถร)** แห่งวัดสามพระยา เจ้าประคุณสมเด็จฯท่านเห็นดีด้วย จึงมีการขอตัว **พระมหาวีระ ภัททจารี** อย่างเป็นทางการจาก **พระมงคลธรรมรังษี** เจ้าอาวาสวัดเทพธิดาราม ซึ่งท่านก็ไม่ขัดข้อง เมื่อเป็นความประสงค์ของ "ผู้ใหญ่" ทั้งยังเป็นทางสว่างของ "เด็ก" ต่อไปในวันหน้าด้วย แต่เนื่องจากท่านกำลังอาพาธอยู่ จึงมอบหมายให้ **พระสุนทรกิจโกศล (บัว นิสสโภ)** ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พร้อมคณะสงฆ์วัดเทพธิดาราม ได้จัดการทำพิธีนำตัว พระมหาวีระ ภัททจารี ไปมอบให้สมเด็จฯ

พิธีนี้ได้กระทำกันเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๐๗ เวลา ๑๕.๒๒ น. แรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๘ ปีมะโรง พ.ศ.๒๕๐๗ โดย พระมหาวีระได้ย้ายจากวัดเทพธิดาราม ไปยังวัดสุทัศนเทพวราราม เข้ากราบนมัสการพระศรีศากยมุนี

ในพระวิหาร กราบพระตรีโลกเชฏฐ์ ในพระอุโบสถ กราบพระอัฐิของสมเด็จพระสังฆราช (แพ ติสสเทวมหาเถร) อดีตเจ้าอาวาสที่พระตำหนักคณะ ๖ แล้วเข้าจำพรรษาอยู่ คณะ ๕ มี พระครูพิพัฒน์บรรณกิจ (วิเชียร ทับสายทอง) เป็นเจ้าคณะ

★★★

ที่คณะ ๕ นี่เอง พระมหาวีระได้รับมอบวิชาการสร้างพระกริ่ง พระชัยวัฒน์ และวิปัสสนากรรมฐานจากเจ้าคณะ ซึ่งเป็นทั้งพระวิปัสสนาจารย์และผู้เรืองวิทยาคม ความเป็นผู้สนใจทั้งการศึกษาและการปฏิบัติธรรมอย่างเอกอุมาแล้ว จึงเรียนรู้ได้เร็ว เป็นที่พอใจของพระอาจารย์อย่างยิ่ง พระมหาวีระ ศึกษาค้นคว้าตำราการสร้างพระกริ่ง พระผง ตลอดจนการลงเลขยันต์ ขนาดสามารถเขียนยันต์ "พุทธนิมิต" ได้โดยจรดดินสอเขียนรวดเดียวเสร็จ ไม่ต้องยกดินสอขึ้นเลย เป็นยันต์ที่เขียนได้สวยงามด้วย หาผู้ทำเช่นนั้นได้ยาก

พระมหาวีระ ได้ช่วยการเรียนการสอนในสำนักวัดสุทัศน์ฯ ช่วยพัฒนาวัดทุกด้านที่มีโอกาสและความสามารถ ความขยันหมั่นเพียร มีข้อวัตรปฏิบัติต่อหน้าที่ต่อครูบาอาจารย์ ส่งผลให้ได้เลื่อนจากพระมหาเปรียญขึ้นเป็นพระศรีวิสุทธิวงศ์ ใน พ.ศ.๒๕๐๘ ทั้งได้รับการแต่งตั้งจากสมเด็จพระพุฒาจารย์ เจ้าอาวาส ให้เป็นเจ้าคณะ ๙ เมื่อตำแหน่งนั้นว่างลง ขณะเดียวกันก็ได้เป็นทั้งผู้ช่วยและรองเจ้าอาวาสโดยลำดับ

ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ทอดธุระให้คั่งค้าง รับมอบหมายงานใดมา ก็กระทำโดยรวดเร็ว เรียบร้อย จึงได้รับความดีความชอบขึ้นไปเรื่อย ๆ จากพระศรีวิสุทธิวงศ์ เป็นพระราชเมธี เป็นพระเทพเวที และในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ก็ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น **พระธรรมปิฎก**

ส่วนตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุทัศน์ฯ ได้รับมอบหมายแต่งตั้งเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๖ หลังจากสมเด็จพระพุฒาจารย์ เจ้าอาวาสมรณภาพแล้ว และได้รับการแต่งตั้งให้รักษาการแทนเจ้าอาวาสอยู่ระยะหนึ่ง

ผลงานที่ท่านนำมาสร้างสรรค์จรรโลงพระพุทธศาสนา มีมากมายเหลือคณา เริ่มตั้งแต่เป็นสามเณร จนเป็นพระภิกษุ เป็นมหาเปรียญ เป็นพระราชาคณะโดยลำดับ งดงามในทุกตำแหน่งหน้าที่ งานปกครอง งานศึกษาและส่งเสริมการศึกษา งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการกับงานพิเศษอื่น ๆ

งานด้านการปกครอง เมื่อเป็นเจ้าอาวาสวัดสุทัศน์ฯ ท่านจัดให้มีการทำอุโบสถสังฆกรรม สวดพระปาติโมกข์ทุกวันธรรมสวนะกลางเดือนและสิ้นเดือน มีพระภิกษุลงปาติโมกข์ ๔ รูป มีการทำวัตรทุกเช้า และเย็น ช่วงเทศกาลเข้าพรรษายังเพิ่มการทำวัตรขึ้นอีกหนึ่งวาระ ในเวลา ๐๔.๓๐ น.

งานด้านการศึกษา เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม ประจำ

คณะ ๑๑ เป็นสถานที่พำนักและต้อนรับญาติโยม

สำนักเรียนวัดเทพธิดารามตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ เป็นกรรมการตรวจประโยคธรรม ประโยคบาลีสนามหลวง ทำการสอน การสอบมาโดยลำดับในสำนักเรียนต่าง ๆ กระทั่ง พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นผู้อำนวยการตรวจธรรมสนามหลวงชั้นโท

ส่งเสริมการศึกษาด้วยการให้รางวัลภิกษุ สามเณร ที่สอบไล่ได้เป็นประจำทุกปี จัดซื้ออุปกรณ์การเรียน ถวายปัจจัยตามประโยค ที่สอบได้เช่น ป.ธ.๙ ถวาย ๑๐,๐๐๐ บาท จัดพิธีฉลองผู้สอบได้ ป.ธ.๙ ถวายปัจจัยภิกษุ สามเณร ที่กำลังศึกษา ป.ธ.๗ ป.ธ.๘ และ ป.ธ.๙ ของสำนักเรียนวัดสุทัศน์ฯ ถวายปัจจัยภิกษุครูสอนพระปริยัติทุกรูป

งานเผยแพร่ ท่านจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกปี จัดพระวิทยากรสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่าง ๆ เปิดพระวิหารหลวงให้ประชาชนบำเพ็ญกุศลทุกวันพระตลอดปี

ภาคเช้า ทำวัตรสวดมนต์ มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ ถวายสังฆทาน

ภาคบ่าย ทำวัตร สวดมนต์ เจริญสมาธิภาวนา มีพระธรรมเทศนา ๒ ธรรมาสน์

ทั้งยังเชิญชวนประชาชนประพฤติปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท ๔ ประการ ค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ การยกระดับประชาชน ๕ ประการ ทุกวันธรรมสวนะตลอดกาลพรรษา

จัดงานวันแม่แห่งชาติ เชิญชวนบวชศีลจาริณีถวายเป็นพระราชกุศล วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวันที่ ๑๐-๑๑-๑๒ สิงหาคมของทุกปี และจัดงานวันกตัญญู เชิญชวนบวชศีลจาริณีถวายเป็นพระราชกุศล วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันในวันที่ ๓-๔-๕ ธันวาคม ทุกปี

จัดเทศน์มหาชาติและงานสงกรานต์ทุกปี เพื่อเผยแพร่และรักษาประเพณีของไทย ทั้งยังได้ปัจจัยไว้บูรณปฏิสังขรณ์พระอารามอีกด้วย อบรม ภิกษุ สามเณร หลังจากทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำในเทศกาลเข้าพรรษา ออกพรรษา และอบรมทุกวันอุโบสถ พร้อมทั้งให้ความร่วมมือกับทางการคณะสงฆ์ และส่วนราชการเป็นอย่างดี

งานด้านสาธารณูปการ ในฐานะเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และเจ้าคณะ ๙ วัดสุทัศน์ฯ ได้สละปัจจัยส่วนตัว นำศรัทธาประชาชนร่วมบริจาค เป็นกรรมการบูรณปฏิสังขรณ์พระอาราม ระหว่าง พ.ศ.๒๕๐๙-๒๕๑๖ ได้บูรณะพระอุโบสถช่วงหนึ่ง ประมาณ ๑ ล้านบาทเศษ บูรณะพระวิหารหลวงราว ๖ ล้านบาทเศษ

พ.ศ.๒๕๑๖-๒๕๒๐ บูรณะพระอุโบสถอีกช่วงหนึ่ง ๔ ล้านบาทเศษ จัดหาทุนสร้างโรงเรียนประชาบาลวัดโสดาประดิษฐาราม จังหวัดราชบุรี ๑ ล้าน ๒ แสนบาท

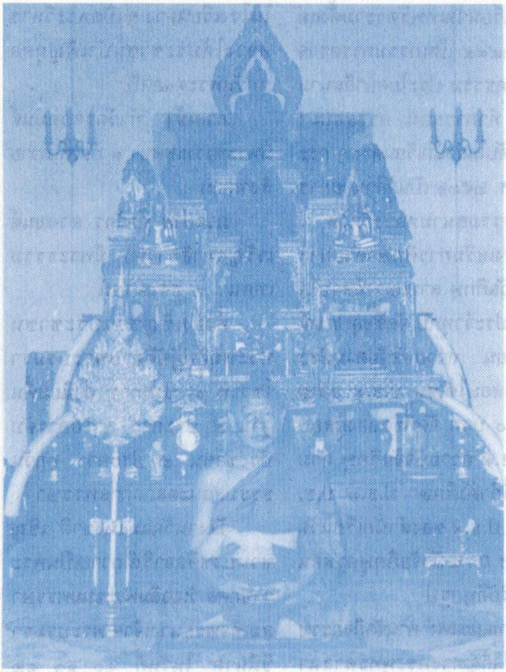
พ.ศ.๒๕๒๑-๒๕๒๕ บริจาคปัจจัยส่วนตัวบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะสงฆ์ คณะ ๙ วัดสุทัศน์ฯ

ของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก

สองแสนเจ็ดหมื่นห้าร้อยบาท เป็นกรรมการสร้าง **"หอติสุสเทวาภิธาน"** เป็นตึกทรงไทยคอนกรีตเสริมเหล็ก ๔ ชั้น ทั้งหมด ๔ ล้านบาทเศษ บูรณะเสนาสนะคณะ ๑๑ ทั้งหมด ๒ ล้านบาทเศษ บูรณะเสนาสนะคณะ ๖ ทั้งหมดกับตำหนักสมเด็จพระสังฆราช (แพ) ประมาณ ๔ ล้านบาทเศษ บูรณะเสนาสนะสงฆ์คณะ ๑ รวม ๓ ล้านบาทเศษ บริจาคปัจจัยส่วนตัวสร้างศาลาพักร้อนริมทาง ถนนเขางูเบิกไพร ๔๐,๐๐๐ บาท และบูรณะพระวิหารหลวงโครงการงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ทั้งกำแพงรอบวัด ปิดกระจกช่อฟ้า หน้าบัน หน้าต่าง และวิหารคด ประมาณ ๓ ล้าน ๕ แสนบาท

พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๒๙ ได้รับพระบัญชาแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดสุทัศน์ฯ จึงดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์ และก่อสร้างพระอารามเป็นการใหญ่ ทั้งพระอุโบสถ พระวิหารหลวง หอไตร รัตนบัลลังก์พระศรีศากยมุนีในพระวิหารหลวง ลงรักปิดทององค์พระพุทธตรีโลกเชฏฐ์ กับลงรักปิดทองติดกระจกที่ฐานบัลลังก์ อนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังพระวิหารหลวงได้สำเร็จ โดยประเทศสาธารณรัฐเยอรมันบริจาคให้ ๗ ล้าน ๕ แสนบาท กรมศิลปากรบริจาคสมทบอีก ๓ ล้านบาท เฉพาะจิตรกรรมฝาผนังนี้สิ้นเงินไป ๑๐ ล้าน ๕ แสนบาท

กราบนมัสการท่านได้ตามเวลาอันสมควร

รวมการบูรณปฏิสังขรณ์เฉพาะในวัดสุทัศน์ฯ ช่วงนี้ เป็นเงินทั้งสิ้นถึง ๓๖ ล้าน ๕ แสนบาท

นอกจากนั้น เมื่ออายุท่าน ๖๐ ปี ได้สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่วัดโสดาประดิษฐาราม จังหวัดราชบุรี บ้านเกิด เป็นอนุสรณ์ ประมาณ ๔ ล้าน ๗ แสนบาท

★ ★ ★

ปัจจุบัน วัดสุทัศน์เทพวราราม ซึ่งมี **พระธรรมปิฎก (วีระ ภัททจารี)** เป็นเจ้าอาวาส ได้เปิดพระอุโบสถ พระวิหารหลวงเป็นสถานท่องเที่ยวของชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่รักในศิลปะวัฒนธรรมไทยและพุทธศาสนา เข้าชมภาพจิตรกรรมฝาผนังที่อนุรักษ์ไว้อย่างสวยงาม กราบนมัส

การ **พระศรีศากยมุนี พระพุทธตรีโลกเชฏฐ์** กับสิ่งสำคัญต่าง ๆ ในเขตพุทธาวาส ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ น. ถึง ๑๗.๐๐ น. ทุกวัน เพื่อให้ศึกษาวัดหลวงชั้นเอกที่ไม่มีเจดีย์แม้แต่องค์เดียว

ทางด้านการงานพิเศษ **พระธรรมปิฎก** เป็นกรรมการวัดไทยในลอสแองเจลิส สหรัฐอเมริกา และวัดไทยในประเทศเนเธอร์แลนด์ คือ วัดพุทธาราม เป็นกรรมการริเริ่มก่อตั้ง มูลนิธิอัฏฐมราชานุสรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และเป็นกรรมการอำนวยการจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๖ ปัจจุบันเป็นประธานอำนวยการมูลนิธิฯ

บริจาคปัจจัยส่วนตัว และเชิญชวนสาธุชนบริจาคตั้งทุนมูลนิธิฯนี้ เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุทั้งหลายในวัด และสาธารณกุศล สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ขณะนี้ มีเงินทุนมูลนิธิฯ ๕๐ ล้านบาท ทั้งยังบริจาคปัจจัยที่ได้จากการนั่งพระอุปัชฌาย์ทั้งหมด เข้าร่วมทุนมูลนิธิฯ จนถึงปัจจุบันเป็นเงิน ๑,๕๖๗,๐๔๔ บาท

เป็นประธานทุน **"สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม จันทสิริมหาเถร)** อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศน์ฯ เพื่อใช้จ่ายในการบำเพ็ญกุศลคล้ายวันมรณภาพของท่าน และเป็นทุนการศึกษา ภิกษุ สามเณร เด็กนักเรียนชั้นประถมและมัธยมศึกษา ขณะนี้มีเงินทุนถึง ๕๕๐,๖๒๑ บาท และมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกขณะฉันภัตตาหาร และปรนนิบัติพระเถระผู้สูงอายุ

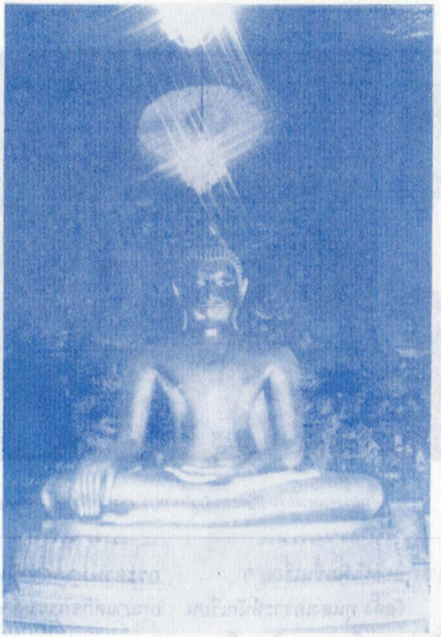
จัดตั้ง ทุนสงเคราะห์นักเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ตามประกาศของมหาเถรสมาคม มีการมอบทุนการศึกษาแต่ละระดับทุกปี

จะเห็นได้ว่า พระธรรมปิฎก ได้ทำนุบำรุง พระพุทธศาสนา เพื่อเทิดมรดกธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้เจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในผืนแผ่นดินไทย อย่างเหนียวแน่นในทุกด้าน ไม่ว่ารูปธรรม หรือนามธรรม ถาวรวัตถุ เสนาสนะ ฯลฯ

ที่บันทึกไว้ ณ ที่นี้เป็นเพียงภารกิจส่วนหนึ่งซึ่งไม่ใช่ทั้งหมดของท่าน หากจะรวบรวมอย่างละเอียดแล้ว คงจะต้องใช้หน้ากระดาษมากกว่านี้หลายเท่า จึงยกมาแต่กิจกรรมสำคัญ ๆ เท่านั้น

★ ★ ★

ผู้ชำนาญด้าน **"พระเครื่อง"** ต่างยอมรับนับถือว่า วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดหลวงชั้นเอก เป็นวัดที่มีตำราการสร้างพระกริ่ง พระชัยวัฒน์ เก็บรักษาอยู่ คณะ ๑๑ ที่สถิตจำพรรษาของเจ้าอาวาส เป็นตำราการสร้างพระกริ่งต้นฉบับจริงและสมบูรณ์ที่สุด เป็นตำราที่ **สมเด็จพระสังฆราช (แพ ติสสเทวมหาเถร)** แห่งวัดสุทัศน์ฯ ได้ใช้อยู่ เมื่อท่านละสังขารแล้ว **พระมงคลราชมุนี (สนธิ์)** เจ้าคณะ ๑๑ นำมาเก็บรักษาไว้ ต่อมาท่านมรณภาพ **สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม จันทสิริมหาเถร)** สมัยยัง

พระศรีศากยมุนี พระพุทธปฏิมากร ศักดิ์สิทธิ์ ประจำ วัดสุทัศนเทพวราราม

เป็นพระศรีสมโพธิ ได้ย้ายจากคณะ ๗ มาอยู่คณะ ๑๑ จึงเก็บรักษาตำราอันประเมินค่ามิได้นี้ไว้อย่างดี ถือเป็นมรดกตกทอดมาจากสมเด็จพระสังฆราช (แพ)

พอท่านได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดสุทัศน์ฯใน พ.ศ.๒๕๐๖ ก็จัดสร้างพระกริ่ง พระชัยวัฒน์ขึ้นเป็นครั้งแรกตามตำราที่เก็บรักษาอยู่ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น สมเด็จพระพุฒาจารย์ ใน พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้สร้างขึ้นอีกเป็นครั้งที่สอง เพื่อแจกเป็นที่ระลึกแก่คณะกรรมการจัดงานสมโภชสุพรรณบัฏให้ท่าน เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ ชื่อรุ่นสมโภชสุพรรณบัฏ มีจำนวนเท่ากับท้ายปี พ.ศ. คือสร้าง ๕๒๑ องค์ รุ่นแรกก็สร้างตามปี พ.ศ. คือ ๕๐๖ องค์ เรียกรุ่นอธิบดี ๐๖

วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๒๖ **สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม)** มรณภาพ ตำราสร้างพระกริ่งพระชัยวัฒน์ มรดกสืบทอดของสมเด็จพระสังฆราช (แพ) ก็ตกมาถึง พระธรรมปิฎกซึ่งได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ และเป็นเจ้าอาวาสวัดสุทัศน์ฯ รูปที่ ๗ ต่อจากสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม) ย้ายจากคณะ ๙ มาอยู่คณะ ๑๑ สถานเก็บรักษาตำราโบราณสร้างพระกริง พระชัยวัฒน์

★★★

ประวัติความโด่งดังของพระกริ่ง ซึ่งเลื่องลือจริง ๆ ตำราเดิมเป็นของสมเด็จพระพนรัต วัดป่าแก้ว สำนักอรัญญิกาวาส สมถธุระวิปัสสนาธุระ เชื่อกันว่า **พระกริ่ง**ก็คือ **พระปฏิมาพระไภษัชยคุรุพุทธเจ้า** ที่นิยมนับถือของพุทธศาสนิกชนฝ่ายลัทธิมหายาน ต่อมาสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ทรงนำตำรามาสร้าง เป็นพระกริ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์มาก เรียกกันว่า **"กริ่งปวเรศ"** สมัยสงครามคนเสาะหามาป้องกันตัวกันจ้าละหวั่น ที่สำคัญคือ อาราธนาแช่น้ำทำน้ำพระพุทธมนต์แก้อหิวาตกโรคได้ชะงัดทีเดียว

★★★

เมื่อ **พระธรรมปิฎก** ได้ตำราสร้างพระกริ่งดั้งเดิมของวัดสุทัศน์ฯ ท่านได้สร้างครั้งแรก สมัยที่เป็นพระเทพเวที รุ่นนี้ชื่อ ทว.๑ หรือ **พระเทพเวที ๑** เพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ร่วมพิธีเททองหล่อพระประธานไปไว้ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนใน พ.ศ. **๒๕๒๙** โดยสร้างตามจำนวนปีพ.ศ. คือ **๒๕๒๙** ชุด

ครั้งที่ ๒ สร้างพระกริ่ง พระ

ชัยวัฒน์ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งอายุครบ ๕๙ ปี ย่างขึ้นปีที่ ๖๐ เป็นรุ่นก้าวหน้า ชื่อ "**ธรรมปิฎก ๕๙**" เป็นพระกริ่งเนื้อทองคำ ๑๙ องค์ พระชัยวัฒน์เนื้อทองคำ ๓๙ องค์ พระกริ่งพระชัยวัฒน์เนื้อเงินอย่างละ ๕๙ องค์และเนื้อโลหะอีกอย่างละ ๕๙ องค์

ครั้งที่ ๓ สร้างเมื่ออายุครบ ๖๐ ปี สร้างมากหน่อยด้วยถือเป็นมงคลชีวิตที่อายุครบ ๖๐ ปี และครั้งที่ ๔ เมื่ออายุครบ ๖๑ ปี ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ สร้างตามอายุคือ ๖๑ องค์ เยี่ยงครูบาอาจารย์ทำแบบอย่างไว้

พระธรรมปิฎก สร้าง "**พระเครื่อง**" หลายแบบหลายรุ่น ตั้งแต่อยู่วัดเทพศิดารามแล้ว ท่านมีคติในการสร้างพระเครื่องแจกจ่ายอย่างน่าฟัง เป็นเชิงชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลังของขลังของศักดิ์สิทธิ์เป็นได้ มีจริง

"สมัยนี้ พุทธศาสนิกชนหรือประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป นิยมแสวงหาวัตถุมงคลกันนัก ก็ใคร่จะทำความเข้าใจในเรื่องนี้ ความจริงท่านบูรพาจารย์หรืออาจารย์ในอดีตแต่ปางก่อน ท่านมีกุศโลบายเพื่อให้ประชาชนเข้าถึง "**พุทธคุณ**" จึงใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างเช่นท่านมอบพระให้ ท่านมักจะมีอุปเท่ห์ คือ วิธีการใช้ อย่างน้อยท่านบอกให้ถือศีลห้า หรือข้อใดข้อหนึ่งให้มั่นข้อเดียวก็ได้ แล้วพระนี้จะขลังจะศักดิ์สิทธิ์ ก็เป็นอุบายให้คนเข้าถึงพระพุทธศาสนาในการประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่สอนให้งมงาย

คนเรามีหลายระดับ สอนแต่เนื้อแท้ ๆ ก็ไม่ได้ ต้นไม้ต้องมีเปลือก มีกระพี้ มีแก่น ถือเอาแต่แก่นก็อยู่ไม่ได้ ต้นไม้ตายหมด ต้องมีพร้อม พระพุทธศาสนาก็เหมือนกัน ต้องมีเครื่องหล่อเลี้ยง ท่านต้องการให้เข้าถึงธรรมะ ท่านมักจะทำตะกรุดหรือผ้ายันต์ ทั้งตะกรุดและผ้ายันต์ไม่มีอะไร ก็อักขระคำย่อของธรรมะนั่นเอง เช่น **พุทธะสังมิ** หรือ "**หัวใจพระรัตนตรัย**" มาจาก **พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ** หรือ **ทุสะนิมะ** "**หัวใจ**" **อริยสัจ** คือ **ทุกข์ (ทุ) สมุทัย (สะ) นิโรธ (นิ) มรรค (มะ)**

ลงอักขระนั้น ๆ ในตะกรุดทองเหลือง ทองแดง แผ่นทอง แผ่นเงิน อะไรก็แล้วแต่ ต้องการให้คนเข้าถึงธรรมะแล้วศักดิ์สิทธิ์เอง บางองค์บอกว่าไม่มีอะไรจะให้ เอาคาถาไปแล้วกัน **นะ เมตตา โม กรุณา พุท ปรานี ธา ยินดี ยะ เอ็นดู** หมายความว่า ให้มีเมตตากรุณากับคนทั่ว ๆ ไป

คนเราทำดีต่อคนอื่น เขาก็ต้องทำดีตอบเป็นผลสะท้อนกลับมา เป็นอุบายที่จะทำให้ประชาชนประพฤติธรรมปฏิบัติธรรม หรือท่านจะให้ของสักอย่าง ท่านมักจะสั่งห้ามทำอย่างนั้น ห้ามทำอย่างนี้ ถ้าทำแล้วของจะเสื่อม เป็นต้น ซึ่งคนแต่ก่อนเขาถือเคร่งครัดคำสั่งของพระอาจารย์จริง ๆ ของจึงศักดิ์สิทธิ์ ที่ศักดิ์สิทธิ์ไม่ใช่อะไร ศักดิ์สิทธิ์เพราะว่า เขาประพฤติดีตามที่อาจารย์สั่งห้ามการทำไม่ดีไว้ก็เป็นผลดี"

พระธรรมปิฎก ย้ำให้สำนึกว่า

"คนเดี๋ยวนี้มักจะเอาง่าย ๆ คิดว่ามีของดีแล้วจะดีเอง ความจริงไม่ดี ถ้าจะให้ดีต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ตามคำสอนของพระอาจารย์ด้วย เพราะฉะนั้น ขอให้ประชาชนทั้งหลายอย่าเป็นผู้งมงาย ต้องใช้ปัญญา สมัยนี้เขานิยมคนที่มีความรู้ มีสติปัญญา เท่ากับเป็นปัญญาชน แล้วเราจะทำอย่างโง่ ๆ อีกไม่ได้ ขอฝากไว้"

คำเตือนจิต สะกิดสติของพระธรรมปิฎก มีค่ามากสำหรับผู้นิยมเครื่องรางของขลัง วัตถุมงคลทั้งหลาย ความศักดิ์สิทธิ์อยู่ที่การประพฤติของเราด้วย ธรรมย่อมคุ้มครองรักษาผู้ประพฤติธรรมเป็นของจริงแท้ แม้ท่านจะมีพระสมเด็จสุดวิเศษราคาเป็นแสนเป็นล้านห้อยติดคออยู่ หากท่านไม่ประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรม ไปฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เบียดเบียนคนอื่น ผิดลูกผิดเมียเขา โกหกมดเท็จ ยุยงให้เขาแตกกัน ปลิ้นปล้อนตลบตะแลงหวังประโยชน์

วิหารซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระศรีศากยมุนี

เข้าตน พระสุดวิเศษก็ไม่อาจคุ้มครองชีวิต ทรัพย์สินของท่านได้ เมื่อผลการกระทำนั้นสะท้อนย้อนกลับมาเป็นวิบากกรรมสนองตน เพราะความชั่วร้ายผิดศีลธรรมนั้น หนักหนากว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะคุ้มครองได้

แบบอย่างก็ปรากฏให้เห็นเป็นข่าวตามสื่อมวลชนเสมอ ถึงผู้มีพระสมเด็จราคาแพงคล้องติดคอถูกฆ่าตายเสียชีวิต เสียพระในคอไปด้วย หรือมหาโจรอำมหิต มีพระเครื่องคล้องคอเป็นพวง ผ้ายันต์ตะกรุด อีกต่างหาก ยังไม่วายถูกกระสุนปืนตำรวจ หรือเจ้าทรัพย์หรือพวกกันเองที่ตนไปหักหลังเขาถึงดับดิ้นสิ้นชีพลงนรกไป

สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีจริง แม้จะไม่เห็นเป็นรูปธรรม แต่พิสูจน์ได้ว่าหากตั้งมั่นในคุณธรรมความดีงามเพียงแค่ศีลห้าเท่านั้น ตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ มีอันต้องแคล้วคลาดจากอุบัติภัยทั้งปวงน่าอัศจรรย์

บางคนมีบัญชีรายชื่อต้องไปในเครื่องบินลำที่จะไปอับปาง ตกกลางทางตายทั้งลำ หรือไปเรือที่จะประสบอุบัติเหตุคว่ำกลางมหาสมุทร หรือต้องผ่านเส้นทางมรณะที่จะเกิดแก๊สระเบิดไฟลุกท่วมถนน แต่เขามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีธรรมะคอยคุ้มครองอยู่ ทำให้มีสิ่งมาขัดขวางไม่ให้เดินทางไปสู่ความตายนั้น ๆ เช่น มีเหตุจำเป็นกะทันหัน ไม่อาจเดินทางไปได้บ้าง มีอุปสรรคขัดข้องสกัดกั้นการเดินทางครั้งนั้นบ้าง หรือมีธุระสำคัญต้องไปทำก่อนซ้ำไว้ไม่ได้บ้างเหล่านี้ จะถือเป็นเรื่องบังเอิญก็ได้ แต่ในพระพุทธศาสนา ไม่มีคำว่า **"บังเอิญ"** มีแต่ **"เหตุ"** และ **"ผล"**

ผลมาจากเหตุ ทำเหตุดี ผลก็ดี ทำเหตุไม่ดี ผลก็ไม่ดี เมื่อผลดีเกิด ต้องมองย้อนไปจะเห็นว่า เพราะเราได้สร้างเหตุที่ดีไว้ ทำนองเดียวกัน ผลร้ายเกิด เราต้องวิเคราะห์เจาะลึกลงไปจะพบ เหตุร้ายที่ทำไว้

ผู้ยึดมั่นในศีลในธรรม จึงไม่จำเป็นต้องแสวงหาเครื่องรางของขลังวัตถุมงคลใด ๆ มาพกมาผูกมาห้อยมาคล้องให้เป็นภาระ เพราะศีลและธรรมที่มีอยู่ในตน ในจิต ในใจเป็นของศักดิ์สิทธิ์สุดวิเศษอยู่แล้ว มี **พุทธะ พุทโธ** อยู่ในจิตในใจเสมือนมีพระพุทธเจ้าคุ้มครองป้องกันภัยทุกย่างก้าว ต้องไปแสวงหาของวิเศษใด ๆ อีก ในเมื่อสิ่งที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวงที่สร้างกัน

ขึ้นมา โฆษณาประชาสัมพันธ์ ครึกโครม ล้วนต้องมีพิธีพุทธาภิเษกโดยพระคณาจารย์ศิษย์พระพุทธเจ้าทั้งสิ้น ถ้าเราสามารถอาราธนาพระพุทธเจ้ามาสถิตในตัวเรา มี พุทธะ พุทโธ อยู่ในหัวใจ อยู่ในลมหายใจเข้าออกตลอดเวลา จะไม่วิเศษยิ่งกว่าวัตถุมงคลนั้น ๆ ละหรือ

★ ★ ★

พลิกย้อนไปถึงประวัติความเป็นมาของพระธรรมปิฎก สมัยยังเป็นเด็กเรียนหนังสือ เป็นสามเณรเรียนนักธรรมบาลี กระทั่งเป็นพระภิกษุ พระมหา พระราชาคณะโดยลำดับ

เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต อ่อนน้อมถ่อมตน กตัญญูรู้คุณ เคารพหน้าที่การงาน เสียสละอดทน ยึดมั่นในคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ที่ชอบ ที่ดี ไม่หลีกหนีหลบเลี่ยงในสิ่งที่ทำผิดพลาดพลั้งไป ยอมรับและแก้ไขไม่ให้บังเกิดขึ้นอีก

เคยมีผู้บันทึกคำนิยามในตัวท่านไว้ว่า

'เป็นพระที่ เสียสละ ไม่สะสม นิยมทำวัตร บิณฑบาตประจำ สิบห้าค่ำถวายผ้าไตร เงินอุปัชฌาย์ให้ "ตั้งเป็นทุน" ไม่เดินทับทาง (ผู้ใหญ่) ไม่นั่งทับที่ (ผู้ใหญ่) ปฏิบัติธรรมดี จิตใจเยือกเย็น สรุปได้เป็นพระที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติชอบและปฏิบัติสม่ำเสมอเป็นกิจวัตร'

ทุกวันท่านจะตื่นนอนตั้งแต่ ๐๔.๐๐ น. ทำความสะอาดโต๊ะหมู่บูชา เปลี่ยนดอกไม้ในแจกัน ปัดกวาดเช็ดถู เสร็จแล้วก็ทำความสะอาดกุฏิที่อยู่อาศัย จนเรียบร้อยแล้ว ก็มาชำระร่างกายด้วยการซักสบง อังสะ จีวรเสร็จก็อาบน้ำ ใช้เวลาทำความสะอาดโต๊ะหมู่บูชา กุฏิที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่มร่างกาย ราว ๑ ชั่วโมง

พอ ๐๕.๐๐ น. ก็จุดธูปจุดเทียนที่โต๊ะหมู่บูชา ไหว้พระ สวดมนต์ นั่งกรรมฐานหน้าพระปฏิมาประธานในกุฏิอีก ๑ ชั่วโมง

เวลา ๐๖.๐๐ น. ก็ออกจากกรรมฐาน ครองผ้า นำบาตรมาออกบิณฑบาต โปรดสาธุชนทั้งหลาย

บิณฑบาตเสร็จกลับถึงกุฏิ จัดการเรื่องอาหารที่บิณฑบาตได้เสร็จเรียบร้อยก็แปรงฟัน ทำความสะอาดสรีระร่างกาย นุ่งห่มจีวรเรียบร้อยได้เวลาลงโบสถ์ทำวัตรเช้า ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงกลับกุฏิทำหน้าที่บริหารงานตามปกติ ตกเย็นได้เวลาก็ลงโบสถ์ทำวัตรเย็น ไม่เคยขาดการทำวัตร ถ้าไม่มีกิจนิมนต์ภายนอก

นี่เป็นกิจวัตรที่ปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน ทั้งที่เป็นเจ้าอาวาสวัดหลวงชั้นเอก มีภัตตาหารมาถวายให้ขบฉันบริบูรณ์ โดยไม่ต้องบิณฑบาตก็ได้ แต่ท่านถือการบิณฑบาตเป็นเรื่องสำคัญ ปฏิบัติมาตั้งแต่เป็นเณรน้อย จนถึงพระหนุ่มและพระราชาคณะที่มีอายุ ๖๑ ปีแล้ว

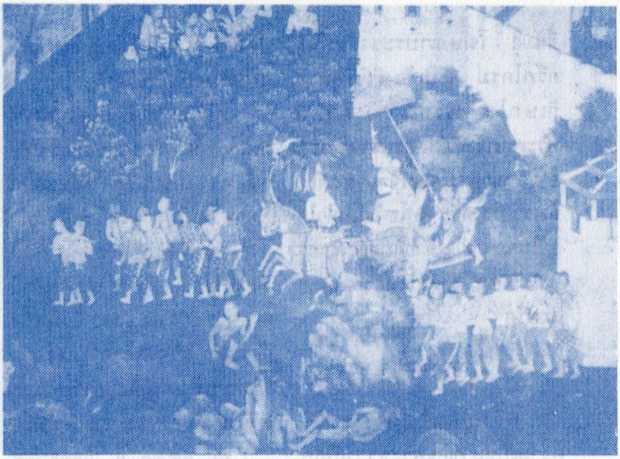
"อาตมาถือว่า ตอนที่บวชใหม่ ๆ อุปัชฌาย์สั่งสอนไว้ **ปิณฑิยาโลปะโภชนัง นิสสายะ ปัพพัชชา ยาวะชีวัง อุสสาโห กระณีโย** ตลอดชีวิตให้อาศัยกำลังปลีแข้งเที่ยวบิณฑบาตฉันจนตลอดชีวิต เราก็ อามะภันเต ครับผมมาแล้ว ก็ปฏิบัติเรื่อยมา ถ้าไม่มีกิจจำเป็น เจ็บไข้ได้ป่วยหรือมีกิจนิมนต์ที่ต้องงด"

นี่คือ เหตุผลที่ออกบิณฑบาตนอกวัดทุกเช้า จนชาวบ้านรู้ดี และเฝ้ารอการใส่บาตรท่าน ด้วยศรัทธาที่ได้ทำบุญเลี้ยงชีวิตพระผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เป็นพระสุปฏิปันโน ที่ผู้ใดทำบุญด้วย ย่อมได้รับบุญกุศลสูง เหมือนหว่านพืชลงในเนื้อนาที่ดี ผลิตผลย่อมงอกงามเจริญรุ่งเรือง

ยิ่งกว่านั้น ก่อนบิณฑบาต ท่านยังได้ไหว้พระ สวดมนต์ นั่งกรรมฐาน ออกจากกรรมฐานแล้ว บิณฑบาต เท่ากับออกจากนิโรธ ไปโปรดสัตว์ ผู้ที่ท่านไปโปรด โดยรับบาตร จึงได้กุศลเพิ่มทวีขึ้นจากการใส่บาตรธรรมดา

ด้วยพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ถ้าผู้ใดทำบุญกับพระที่ออกจากนิโรธสมาบัติจะได้ผลภายใน ๗ วัน

จิตรกรรมฝาผนังทรงไปด้วยความงดงาม ภายในวิหาร

ดังนั้น ผู้ที่ทำบุญใส่บาตรพระธรรมปิฏกทุกเช้าที่ท่านออกจากการปฏิบัติสมาธิกรรมฐาน จึงได้บุญพิเศษ

"ข้อวัตรปฏิบัติของหลวงพ่อชนะใจทั้งคนทั้งพระ ท่านถือการสวดมนต์ ทำวัตร ปฏิบัติกรรมฐานเป็นกิจวัตรที่ขาดไม่ได้ แม้จะมีกิจกรรมสำคัญอะไรมาซ้อนสังฆกรรม ถ้าไม่ใช่งานหลวงหรือกิจกรรมสำคัญชนิดคอขาดบาดตาย หลวงพ่อจะไม่ขาดกิจวัตรนี้

หรือถ้าจำเป็นทำที่วัดไม่ได้ท่านก็ไปทำที่วัดอื่น เช่น การสวดโอวาทปาติโมกข์สิบห้าค่ำ ระหว่างมีกิจต้องไปตรวจงานที่วัดอื่นต่างจังหวัดในตำแหน่งเจ้าคณะภาค ๔ ท่านจะจัดเครื่องปาติโมกข์ไว้ให้พระวัดนี้ที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสอยู่สวดถวาย แล้วท่านจะเอาเครื่องปาติโมกข์บรรทุกรถไปด้วย ถ้าไปต่างจังหวัดจะเอาไปเยอะเลย พอใกล้เวลาท่านจะสั่งพระว่า ถ้าไปถึงวัดไหนได้เวลาสวดปาติโมกข์ท่านจะลงด้วย เขาก็จะจัดที่ถวายและของที่จัดใส่ไปท้ายรถ ท่านก็ให้นำออกมาถวายวัดนั้นหมด เป็นกิจวัตรประจำไม่มีด่างพร้อย"

พระมหาสุนทร ญาณสุนทโร เลขานุการพระธรรมปิฏกเป็นผู้ไขความข้างต้น เพราะใกล้ชิดท่านเป็นพิเศษโดยตำแหน่งสนองพระเดชพระคุณ

"หลวงพ่อมีคารวตาธรรมอย่างสูง แม้ท่านจะเป็นพระราชาคณะชั้นธรรม แต่พระในวัด ถ้าแก่กว่า ท่านก็ไหว้หมด จะมากราบท่านท่านไม่รับกราบ ทั้งที่มียศศักดิ์ที่ควรกราบ ถ้าอยู่กับพระผู้ใหญ่กว่า ตั้งแต่ท่านเป็นพระเด็ก ๆ จนได้เปรียญ ๙ ประโยค องค์นั้นเป็นพระครูหรือเจ้าคุณมาก่อน ท่านเคยปฏิบัติอย่างไร เคยตักกับข้าวให้ฉัน เดี๋ยวนี้ท่านเป็นชั้นธรรมแล้ว เมื่อฉันร่วมกัน ท่านก็ยังตักกับข้าวให้ ข้าวตกก็เก็บให้ ปฏิบัติเหมือนก่อน เสมอต้นเสมอปลายเหมือนเมื่อยังเป็นพระผู้น้อย อย่างหลวงพ่อสูงอายุหลายองค์ในวัด บางองค์ฉันเลอะเทอะเพราะความชรา ท่านจะเอามือกอบเก็บอาหารที่ตกหล่นให้ ตักอาหารให้

ไม่ว่าจะฉันในวัดหรือในบ้านญาติโยม

คารวตาธรรมของหลวงพ่อที่ปฏิบัติเป็นนิสัยมาแต่เด็ก ทำให้เห็นหลังท่านงอเวลายืนหรือเดิน เพราะท่านค้อมหลังคารวะผู้ใหญ่จนเคยชิน ประกอบกับนั่งทำวัตรสวดมนต์ประจำ และอ่านหนังสือมาก"

ความนอบน้อมถ่อมตน รู้เขารู้เรา มีคารวตาธรรมเป็นพิเศษ เป็นบุคลิกที่เกิดมาจากจิตใจ มิใช่เสแสร้งแต่งปั้นขึ้น จริยวัตรอีกอย่างหนึ่ง คือ เป็นผู้เคารพนอบน้อมผู้ใหญ่ ไม่เคยเอ่ยปากโต้แย้ง สิ่งใดที่ผู้ใหญ่ต้องการและโอนอ่อนผ่อนปรนได้ จะรับฟังและปฏิบัติ

ดังเช่น **นายลี รอดบำเรอ** โยมบิดาท่านตำหนิติว่า แม้ไม่ใช่เรื่องถูกต้องนัก ท่านก็สงบนิ่งฟัง

"อย่างคราวท่านไป เยี่ยมโยมพ่อโยมแม่ที่บ้านเกิด ซึ่งถือเป็นภาระสำคัญที่ขาดไม่ได้ ต้องไปเยี่ยม ท่านทั้งสองทุกปีในเวลาอันควร คราวนั้นหลวงพ่อถูกโยมพ่อเทศนาเป็นการใหญ่ ตามคำฟ้องของหลานที่ไปหาหลวงพ่อที่วัดสุทัศน์ ฯ แล้ว ไม่ได้รับความสำเร็จที่ตั้งใจไปหา เนื่องด้วยหลานคนนั้นมีบางสิ่งบางอย่างไม่น่าต้อนรับ พอหลานกลับถึงบ้าน ก็ไปฟ้องโยมพ่อของท่านที่ไม่ได้รับความสนใจไยดี พอท่านไป เยี่ยม ที่บ้านโยมพ่อก็ตัดพ้อต่อว่าต่อหน้าธารกำนัลเป็นการใหญ่ ท่านไม่ได้ปริปากโต้แม้สักคำเดียว ปล่อยให้โยมพ่อระบายออกมาจนหมด

เมื่อโยมพ่อต่อว่าจนจบ ท่านก็ถามว่า "โยมจะให้ทำอย่างไร ถ้าโยมพ่อสั่งให้ทำก็จะทำตามนั้น นี่เป็นคารวตาธรรมที่หาได้ยาก"

ไม่เพียงให้ความเคารพ นอบน้อม กตัญญูรู้คุณผู้ใหญ่ทั้งหลายเท่านั้น แม้พระเด็ก ๆ กว่า เห็นท่านนั่งอยู่หน้ากุฏิเข้ามากราบ และสนทนาด้วย หลวงพ่อก็ไม่เคยคิดรังเกียจ หลีกหนี ท่านจะนั่งฟังเขาพูดคุยอย่างสนุกบางครั้งก็แหย่พระเด็ก ๆ ในบางเรื่อง ให้ความเมตตาเป็นกันเอง แต่ถ้านำเรื่องขัดแย้งกับคนนั้นคนนี้มาเล่ามาฟ้อง ท่านจะถือการนิ่งเฉยรับฟัง แต่ไม่ออกความเห็นใด ๆ

เช่น พระหนุ่มสองรูป เป็นเพื่อนกัน เกิดความขัดใจกันในบางเรื่อง ทั้งสองต่างเป็นศิษย์ท่านนำข้อขัดแย้งนั้นมาเล่ามาฟ้องท่านเป็นเชิงให้เห็นคล้อยด้วยว่าเขาเป็นฝ่ายถูก เพื่อนอีกคนหนึ่งผิด"

พระมหาสุนทร ญาณสุนฺทโร เลขานุการ พระธรรมปิฎก เผยถึงวิธีแก้ปัญหาของท่านว่า

"ท่านนั่งฟังด้วยอาการสงบนิ่ง ไม่ออกความเห็นใด ๆ กระทั่งรูปนั้นระบายออกมาหมดแล้วกลับไป อีกรูปรู้ว่าเพื่อนมาฟ้องหลวงพ่อ เกรงว่าจะโดนป้ายสีก็มากราบหลวงพ่อเล่าเหตุให้ฟังบ้าง ท่านก็นิ่งฟังแต่ต้นจนจบ โดยไม่ออกความเห็นใด ๆ แม้จะส่ายหน้าปฏิเสธ หรือพยักหน้ารับความถูกความผิดของทั้งสองฝ่ายยังไม่กระทำ ต่อเมื่อทั้งสองเข้าใจกันดีแล้ว ก็พากันมากราบหลวงพ่อสารภาพผิดที่ต่างฝ่ายต่างมาใส่ร้ายป้ายสีกันให้หลวงพ่อฟัง โดยหลวงพ่อไม่ได้ยอมรับหรือปฏิเสธ ให้เหตุผลแย้งใด ๆ เท่ากับเป็นการยุติความลง ระงับเหตุด้วยการนิ่ง เมื่อใช้สันติแก้ปัญหาความขัดแย้ง สันติก็เกิดตามมา"

จริงดัง พระมหาสุนทร เลขานุการพระธรรมปิฎกว่า หากไม่ใช้ความสงบสันติแก้ปัญหา เมื่อฝ่ายนั้นมาฟ้องก็ืออออรับฟัง

พร้อมกับให้ความเห็นอย่างนั้นอย่างนี้ พออีกฝ่ายหนึ่งมาก็นำคำที่ฝ่ายโน้นกล่าวหาขึ้นต่อว่าฝ่ายนี้และให้ความเห็นกับฝ่ายมาทีหลังอีกทั้งสองฝ่าย ย่อมเอาทัศนะความเห็นหลวงพ่อไปต่อความยาวสาวความยืดไม่รู้จบ การแก้ปัญหาขัดแย้งด้วยความสงบ สันติ เท่ากับยุติข้อขัดแย้งไปตั้งครึ่งตั้งค่อน เมื่อทั้งสองฝ่ายรู้ความจริงในกันและกัน โดยไม่มีบุคคลที่สาม คือหลวงพ่อเข้าไปสอดแทรก เห็นดีหรือเห็นงามกับฝ่ายใด ทุกอย่างก็ยุติ

การใช้หลักความสงบ สร้างความสงบ จึงเป็นวิธีการที่น่านำมาใช้กันได้ทั่วไป

★★★

ด้านการบริหาร ท่านกระจายงานออก ไม่ได้รวบอำนาจไว้ในมือคนเดียว แจกจ่ายงานตามความสามารถของแต่ละคนที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะแก่งานนั้น เมื่อมอบหมายแล้ว จะไม่เข้าไปสอดแทรกเสนอแนะ หรือยับยั้งในงานนั้นทั้งสิ้น เพียงเฝ้ามองอยู่เงียบ ๆ ใครไม่รู้ก็หาว่าท่านปัดความรับผิดชอบ แต่โดยเนื้อแท้ การทำเช่นนี้คือการทำงานที่มีความรับผิดชอบที่ถูกวิธี

"เรามอบหมายให้เขาทำแล้ว เราเลือกเขาแล้ว ต้องไว้วางใจเขา เพราะเราเป็นผู้เลือกเขาให้ทำงานนี้ เราเลือกเขา เราต้องยอมรับ เขาเป็นคนที่เราเลือก เป็นคนที่เราตัดสินใจมอบหมายงาน"

พระอุโบสถงดงามไม่แพ้กัน

นี่คือ เหตุผล เมื่อมีผู้มาตำหนิว่า งานตั้งห้าล้าน สิบล้าน ปล่อยให้ลูกน้องตัดสินใจทำไปโดยไม่ผ่านท่าน

พระมหาสนทร เลขานุการพระธรรมปิฎก ยอมรับในความละเอียดถี่ถ้วนรอบคอบด้านการเงินของวัดมากเป็นพิเศษ เมื่อส่งบิลขอเบิกจ่าย ท่านจะตรวจสอบอย่างละเอียดทุกบาททุกสตางค์ เรียกใบเสร็จมาดู ถ้าเห็นสมควรจึงสั่งจ่าย ถ้าไม่สมควร จะสั่งตัดออกจากบัญชีรายจ่ายของวัด หากจ่ายล่วงหน้าแล้ว ท่านจะให้เอาเงินส่วนตัวของท่านออกไปจ่ายแทนเงินวัด

"เงินวัดเป็นเงินที่หลวงพ่อหวงมาก บาทเดียวก็หวง แต่เงินส่วนตัวของท่าน ไม่เคยหวงเลย อย่างบอกขอเบิกไปทำเรื่องนั้นเป็นประโยชน์อย่างนั้นอย่างนี้ ขอเงินห้าหมื่นบาท ไม่เคยบอกว่าเงินไม่มีนะ พักไว้ก่อน ท่านรับฟังแล้วให้เรียกไวยาวัจกรมา ดูซีเงินฉันมีไหม ถ้ามีก็ให้เขาไป ให้แล้วจะแสดงบัญชีหรือไม่ ไม่สนใจ หรือจะถามว่าเอาเงินไปแล้วไปทำอะไรมาบ้างก็ไม่ถาม แสดงถึงจิตใจท่านบริสุทธิ์เหลือเกิน มองคนอื่นด้วยสายตาที่บริสุทธิ์ด้วย ใครจะไปกล่าวร้ายป้ายสีใครให้ฟัง ท่านก็เฉย ไม่เคยเรียกคนถูกป้ายสีมาถาม

นับว่า หลวงพ่อเป็น"ผู้ใหญ่" ที่น่าเอาแบบอย่างในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องการเงินของวัดและของส่วนตัว พระผู้ใหญ่บางองค์

ตระหนี่เงินส่วนตัวอย่างยิ่ง สะสมเงินส่วนตัวไว้ ใช้จ่ายแต่เงินวัด ไม่ว่าจะใช้ในเรื่องส่วนตัวหรือส่วนรวม ให้เบิกจ่ายเงินวัดตะพึด เงินส่วนตัวเก็บเงียบฝากธนาคาร ออกดอกออกผล ใครมาขอยืมเงิน ขอเงิน สั่งจ่ายเงินวัดตลอด ผิดกับพระธรรมปิฎก หวงเงินวัด ไม่ยอมให้จ่ายในทางไม่ถูกไม่ควร ตรวจสอบทุกบาททุกสตางค์ แต่เงินส่วนตัวเท่าไหร่เท่ากัน มีเป็นจ่าย

วัดสุทัศน์เทพวราราม อยู่ใกล้เรือนจำคลองเปรม ผู้ต้องโทษพ้นโทษมา ขัดสนจนเงินค่ารถค่าอาหารกลางวัน เข้าไปขอท่านถึงกุฏิ ท่านก็เมตตาให้ตามเหมาะตามควร โดยใช้เงินส่วนตัวทั้งสิ้น แม้บางคนท่านพอมองออกว่าต้องการเงินค่าอาหาร ค่ารถกลับบ้านจริงหรือแสร้งกุเรื่องมาขอเงินไปกินเหล้าเมายาท่านก็จะให้พร้อมกับเตือนสติให้ประพฤติดีประพฤติชอบ อย่าผิดศีลผิดธรรม จะได้นำชีวิตให้เจริญไม่วิบัติ

"หลวงพ่อให้เหตุผลที่เข้มงวดเงินของวัดเป็นพิเศษ ไม่ยอมให้จ่ายไปผิด เพราะการใช้เงินวัดอย่างผิด ๆ นั้น เป็นบาปมหันต์ขนาดตกนรกโลกันต์ทีเดียว จะเจตนาหรือไม่ก็ตาม จึงควรสังวรระวังจงหนัก"

พระมหาสมุทร กล่าวถึงความ "เหนียว" ที่จะจ่ายเงินวัดของพระธรรมปิฎก

"ท่านกลัวนรกที่สุดในเรื่องของเงินวัด ไม่ยอมให้พระเลขายุ่งเรื่องการเงินด้วย มอบหมายให้พระ ให้ฆราวาสทำบัญชี ทำหน้าที่การเงินโดยตรง ช่วยไม่ให้พระลูกศิษย์ต้องตกนรกเรื่องเงินวัด"

★★★

ดังได้กล่าวมาแต่ต้น **พระธรรมปิฎก (พระมหาวีระ ภัททจารี)** เจริญทั้งด้านปริยัติถึงเปรียญธรรม ๙ ประโยค สูงสุดยอด ด้านสมถวิปัสสนากรรมฐาน ก็ปฏิบัติมาตั้งแต่เป็นสามเณรน้อย พระหนุ่มจนถึงพระราชาคณะชั้นธรรม ไม่เคยเว้น เมื่อพร้อมทั้งปริยัติ ปฏิบัติ เรื่องของปฏิเวธ อันเป็นผลของธรรมทั้งสองที่ปฏิบัติสม่ำเสมอ จึงไม่ต้องพูดว่าขนาดไหน ตำแหน่งหน้าที่ของท่านย่อมเป็นคำตอบที่สมบูรณ์อยู่แล้วและคงไม่หยุดอยู่แค่พระธรรมปิฎกเท่านั้น

วัดสุทัศนเทพวราราม เป็นพระอารามหลวงชั้นเอกที่จัดเป็น "วัดเปิด" คือ เปิดให้ผู้สนใจในพระพุทธศาสนาทั่วโลก ได้เข้าชมความโอฬารน่าเลื่อมใสในศิลปะวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง

ยิ่งกว่านั้น **ทุกวันพระ** ยังจัดให้มีการแสดงธรรม ปฏิบัติธรรมเป็นประจำ วันสำคัญที่มีการบวชศีลจาริณี โดยเสด็จพระราชกุศลแด่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ทุกครั้ง พระธรรมปิฎกจะมาอบรมบ่มธรรมให้จิตใจญาติโยมได้มีความสุข มีแนวทางปฏิบัติธรรมกรรมฐานที่ถูกต้อง บังเกิดผลในทางปฏิบัติแท้จริง

การกล่าวธรรมอบรมผู้ปฏิบัติธรรม มีมากมายหลายหลาก ล้วนแต่น่าสนใจทั้งสิ้น ผู้ใดไม่เคยได้ยินได้ฟังมาก่อน แม้จะได้อ่านได้สัมผัสขณะนี้ ก็จะเกิดความสงบสว่างในจิต สมกับธรรมะเป็น **"อกาลิโก"** ไม่มีกาลไม่มีเวลา ได้ยินได้ฟัง ได้อ่าน ได้สัมผัสเมื่อใดเกิดผลเมื่อนั้น

ดังเช่นการอบรมธรรมคราวหนึ่ง พระธรรมปิฎกได้กล่าวถึงว่า... ทำอย่างไรกับเวทนา

"ขอความเจริญในธรรมจงบังเกิดมีแก่ท่านคณะศีลจาริณีทุกท่าน

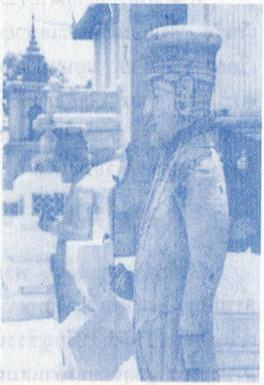
เป็นเวลาเช้ามืดของอีกวันหนึ่ง ที่ท่านทั้งหลายได้มีโอกาสมาปฏิบัติธรรมภายในพระวิหารหลวงของวัดสุทัศน์ ฯ นั่งห้อมล้อมองค์พระศรีศากยมุนี พระที่ใหญ่โตเป็นพระพุทธรูปที่สำคัญ การที่ได้เห็นองค์พระในขณะที่สวดมนต์และเป็นองค์พระที่ใหญ่โต เป็นลักษณะของการสะกดจิตของท่านทั้งหลาย หรือข่มจิตของท่านทั้งหลาย ทำให้สิ่งที่ไม่ดีไม่งามนั้นได้หยุดหรือได้ออกไป

ความใหญ่โตขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้สร้าง

ไว้นี้ เป็นการข่มกิเลสทั้งปวง เมื่อเราอยู่ที่บ้าน เราอาจจะรู้สึกว่าเราใหญ่โต แต่ครั้นเรามานั่งรวมกันอยู่ในพระวิหาร เสมือนว่าเรานั่งอยู่เชิงขุนเขา เราจะรู้สึกว่าเราเล็ก เมื่อเกิดความรู้สึกว่าเล็กนี้ การข่มทับอารมณ์อย่างอื่นก็บังเกิดมีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เราได้อยู่ภายใต้ร่มเงาของพระพุทธเจ้า เป็นความสุขโดยแท้

ความรู้สึกนี้ เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง แต่ความรู้สึกเล็ก ๆ ที่เราอยู่ใกล้ชิดกับองค์พระ หรืออยู่ในร่มเงาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ไม่เหมือนความรู้สึกเล็กที่เราอยู่กับคนที่มียศศักดิ์ เพราะไม่ทำให้เกิดความน้อยใจ ไม่ทำให้เกิดความอิจฉาริษยา ไม่ทำให้เกิดอารมณ์เป็นอย่างอื่น หรือไม่ทำให้เกิดการตะเกียกตะกายเพื่อเป็นเช่นนั้น แต่เมื่อเราอยู่ใกล้พระพุทธรูปแล้ว ทำให้จิตใจสบายขึ้น สงบขึ้น สะอาดขึ้น และผ่องใสขึ้น แล้วท่านทั้งหลายเปล่งวาจาสวดมนต์ถ้ามนต์ที่ท่านทั้งหลายได้สวดไปนั้น ท่านจะได้ศึกษาไว้ล่วงหน้าถึงคำแปล ทุกบท ทุกตอน ทุกอักษรทุกตัวแล้ว ก็เท่ากับว่าเราทบทวนคำสอนของพระพุทธเจ้าต่อหน้าพระองค์

พระพุทธเจ้าเทศน์ไม่ได้ แต่การที่เราสวดมนต์ก็เท่ากับเราทวนคำสอนนั่นเอง

ตุ๊กตาจีนที่พบเห็นมากมายภายในอาราม ในเขตกรุงเทพมหานคร

ท่านทั้งหลาย คำสอนของพระพุทธเจ้าในภาษาบาลีในบทใดที่ท่านแปลได้ ท่านจะรู้สึกเอิบอิ่ม ท่านจะรู้สึกว่าเราสอนไปด้วย เช่น อิติปิโส ภะคะวา อะระหัง ฯ พระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ พ้นจากกิเลส สัมมาสัมพุทโธ ท่านก็นึกแปลตามไป เท่ากับว่าเราสอนตัวเองไปด้วย บทไหนดีเป็นที่ชื่นใจ เป็นการกล่าวสรรเสริญพระพุทธเจ้าก็เป็นบทที่เปล่งออกมาแล้วพึงพอใจ บทไหนที่เราสวดแล้วที่เตรียมแปลมาแล้ว เป็นเครื่องสอนใจ ในขณะที่เราระลึกถึงภาษาบาลี ก็เท่ากับว่า สอนตัวเองให้สงบ และความสงบนี้ ก็จะสยบความวุ่นวายในดวงจิต ท่านทั้งหลายยอมมัดมือ พับเท้า ไม่ต่อสู้กับบุคคลที่สอนท่าน และยอมมัดมือพับเท้า ยกมือขึ้นจบด้วยความเต็มใจ เหมือนดอกบัวชูขึ้นเหนือศีรษะ เท่ากับว่าเรายอมให้พระพุทธเจ้าสั่งสอน อันนี้เป็นสิ่งที่ดีงามเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น ในโอกาสต่อจากนี้ไป อาตมาใคร่จะเชิญชวนท่านทั้งหลายให้ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนากรรมฐาน คือการกำหนดจิต พิจารณากายานุปัสสนาเป็นอารมณ์ แต่กายนี้ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ผิวหนังทุกสัดส่วนนั้น รวมทั้งจิตรับอารมณ์แล้วเกิดสุขทุกข์อย่างไร ก็อยากจะให้ใคร่ครวญพิจารณาถึงหน้าที่ แล้วก็พิจารณาถึงอารมณ์อันเป็นสุขทุกข์

เมื่อท่านทั้งหลายรู้สุขเวทนา ก็อย่าไปปรารถนาสุขเวทนา เพราะความปรารถนาเป็นความทุกข์ เมื่อรู้ทุกขเวทนา โดยอาการที่ปรากฏในกายว่าเป็นทุกข์ จะทุกข์จากความเหน็ดเหนื่อย จากความเจ็บปวด จากความชราภาพ จากความเปลี่ยนแปลงของอวัยวะของร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่ง เป็นโรค เป็นอะไรก็ตาม รู้เวทนาเช่นนี้แล้ว และรู้ว่ามันจะเกิดขึ้นอีกมันเป็นเช่นนั้นอีก เช่นนี้อีก ก็อย่าไปทำด้วยความเกลียดชัง เพราะตัวรู้นี้แหละเป็นตัวสำคัญ รู้แล้วอย่าไปปรารถนามัน แต่รู้แล้วเพื่อละ ละความปรารถนามัน เพราะฉะนั้น ถ้าเราปรารถนาร่างกายนี้แล้ว ไม่ได้อาศัยร่างกายอื่นที่อาศัยเวทนา มีแต่ความเกิดอย่างเดียว มีแต่

ความตั้งอยู่อย่างเดียว ไม่มีความดับ การถึงการดับกิเลสก็ไม่มี เพราะไม่ครบวงจรของไตรลักษณ์

ในเรื่องของเวทนาจึงต้องพิจารณาให้ดี โยมบางคนบอกว่าปรารถนาว่า เวลาจะตายละก็ขอให้ตายง่าย ๆ อย่าให้เจ็บ อย่าให้ปวด เอ้า...ก็เจ็บปวดนี้ เป็นอาการของเวทนาที่ปรากฏ การเจ็บปวดนี้ถ้าเราได้รู้แล้ว รู้สุขอย่างเดียวไม่ได้ ต้องรู้ทุกข์ด้วย เพราะสุขเวทนา ทุกขเวทนา ต้องรู้ ถ้ารู้สุขอย่างเดียวละก็ เมื่อตายแล้วจิตใจจะกระเจิงเหมือนเด็กที่ปรารถนาแต่ความสุขอย่างเดียว ก็จะขาดการควบคุม

เวลาขาดการควบคุมแล้ว เรามักจะตีเด็ก ที่ว่ารักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ความเจ็บทำให้คนละสิ่งที่ไม่ดีได้ ละความปรารถนาที่ไม่ได้ เมื่อเราเอาไม้เรียวตีเด็กหรือหยิก หรือประทุษร้ายด้วยกำลังอย่างอื่นให้เขาเจ็บปวด อะไรที่ไม่ดีนั้นก็จะกระเจิดกระเจิงไปทีเดียว ความปรารถนาที่ไม่ดีก็จะคลายไป

อาการเจ็บปวดก็เหมือนกัน ทำให้ความปรารถนาอะไรนั้นคลายไป รู้เท่าทันมันเถอะท่านทั้งหลาย มันจะเจ็บปวดอย่างไรรู้มัน เป็นตัวนั่นแหละ เข้าไปเป็นตัวมัน ตัวเจ็บ ตัวป่วย แต่อย่าไปรับอารมณ์ ให้รู้ แต่อย่ารับรู้มันเกิดขึ้น แต่ไม่รับ เวทนามีอยู่

ซุ้มเสมาเรียงรายรอบพระอุโบสถ

แต่เราไม่รับ

ถ้ารู้สองส่วนนี้แล้ว รับรองได้ว่า สุขเวทนา ทุกขเวทนาที่เกิดขึ้นนั้นก็มีอยู่ จะเป็น อสุขมทุกขเวทนาคือ ไม่สุข ไม่ทุกข์ เป็นอารมณ์อย่างไรก็แล้วแต่ เราจะไม่พูดถึงมัน เราจะพูดถึงสุขกับทุกข์นี้ก่อน ทุกข์นั้นแหละทำให้ดี เพราะฉะนั้นอริยสัจตัวแรก คือ รู้ว่าทุกข์ ตัวรู้ว่าทุกข์นี้แหละเป็นตัวสาวหาสมุทัย เป็นตัวพามรรคเพื่อกำจัดและเพื่อให้ถึงความดับ คือ นิโรธ...

ทุกข์ ตัวนี้สำคัญนะ เพราะฉะนั้น ทุกขเวทนาในร่างกาย อันเกิดมีแล้วก็พึงเรียกมากำหนดไว้ อันกำลังเสวยอยู่ก็พึงกำหนดให้รู้ อันจะมีต่อไปก็พึงคำนวณ และกระทำจิตใจไว้ว่า ถ้ามันมาถึงเรากำหนดรู้ แต่เราไม่ยอมรับมัน เราจะเป็นตัวเชื้อโรค แต่เราจะไม่รับเชื้อโรค คือ อาการอันเกิดจากเชื้อโรค จิตนั้นให้เข้าไปแทรกในตัวทุกข์ เหมือนตัวเชื้อโรค แต่เราจะไม่รับความเป็นโรคนั้น

ท่านทั้งหลาย โปรดใช้เวลาต่อไปนี้ กำหนดสุขเวทนา เปรียบเทียบกับทุกขเวทนาที่มีมาแล้ว ที่กำลังเป็นอยู่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายซึ่งเกิดขึ้น และก็คาดคำนวณในสิ่งที่จะมีต่อไป ทำโยนิโสมนสิการไว้ในใจเพื่อจะต้อนรับ คือ รับรู้ในเมื่อเวลานั้นมาถึง โปรดจงใช้เวลาต่อไปนี้พิจารณาเวทนานุปัสสนา เทอญ”

จบการอบรมบ่มธรรมในหัวข้อ **“ทำอย่างไรกับเวทนา”** ของพระธรรมปิฎกที่ให้แนวทางของการดับทุกขเวทนาไว้อย่างแยบยล สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติกันได้ทุกท่านผู้ปรารถนาผลของการปฏิบัติธรรม

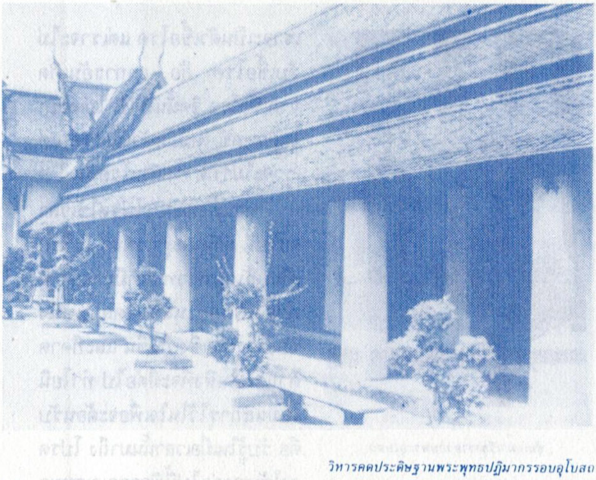
★★★

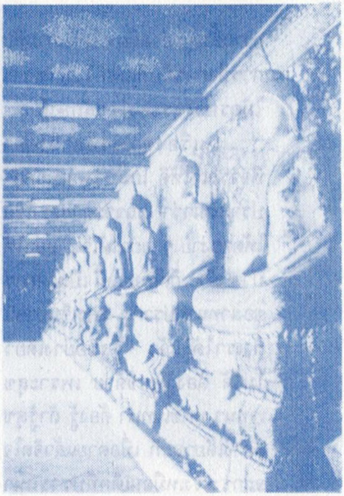
ต่อไปนี้ เป็นการอบรมธรรมอีกช่วงหนึ่งในหัวข้อน่าสนใจ คือ **จิตลอยลมก็เหมือนพรหมขายาว**

พระธรรมปิฎก ได้เทศนาเอาไว้ว่า

“ขอความเจริญในธรรม จงบังเกิดมีแต่ท่านสาธุชนทุกท่าน

อาตมภาพยืนอยู่ข้างนอกพระวิหาร ได้ฟังท่านทั้งหลายเจริญพระพุทธมนต์บทสำคัญ ซึ่งนาน ๆ

วิหารคดประดิษฐานพระพุทธปฏิมากรรอบอุโบสถ

ครั้งจะได้ยิน ในบทนี้ท่านเรียกว่า **บทอินทะสาวัง** หรือ **บทสาวัง** ปรากฏอยู่ในคัมภีร์มหาทิพยมนต์ จะให้สวดในเวลาที่ท่านำพระพุทธมนต์ถวายต่อในหลวง ในคราวออกสงครามหรือเสด็จกลับจากการชนะสงคราม ดังนั้นจึงถือว่ามหาทิพยมนต์บทนี้ มีความศักดิ์สิทธิ์ ได้ฟังแล้วก็บังเกิดธรรมปีติ บังเกิดความอิ่มใจ สิริมงคลจะเกิดมีต่อท่านทั้งหลาย

บัดนี้ ต้องขอเชิญท่านทั้งหลายได้บำเพ็ญพระกรรมฐาน เป็นการสยบนิวรณ์เครื่องรบกวน ความจริงกุศลอย่างอื่นก็หลั่งไหลมาสู่ท่านทั้งหลายได้ แต่ในช่วงนี้ ตอนนี้ ปรารถนากุศลอันเกิดจากสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน บังเกิดขึ้นเท่านั้น ดังนั้น ถ้าใครจะกล่าวว่า ทำอย่างอื่นก็ได้บุญ ขอตอบว่าได้ ได้ดีด้วย ได้บุญด้วย แต่ว่ายังไม่ต้องการที่จะได้บุญอย่างอื่น ที่จะให้เกิดกุศลอย่างอื่น นอกจากกุศลอันเกิดจากกรรมฐาน

ย้อนมากล่าวถึงเรื่องราวที่เป็นความเข้าใจสักนิดหนึ่งว่า การปฏิบัตินั้นเพื่อหยุด คือ ถ้าท่านทั้งหลายทำเพื่อถึง อาจจะเป็นความเข้าใจผิด เรื่องของกิเลส มีการเข้าใจผิดในหมู่ของนักปฏิบัติสมัยก่อน ว่าเรื่องที่สุดของกิเลสนั้น ถ้าเรารู้ที่สุดของกิเลสเมื่อไหร่ ได้แก่ รู้ที่สุดของ **ราคะ โลภะ โทสะ โมหะ** เมื่อถึงที่สุดของกิเลสตัวนั้นแล้วจะถึงความดับ แต่อันที่จริงวิธีการของพระพุทธเจ้าไม่ใช่อย่างนั้น พระองค์ตรัสว่า ตัณหาไม่มีที่สุด กิเลสทุกตัวไม่มีที่สุด ดับกิเลสอยู่ที่ **หยุด** ไม่ใช่ที่ตาม

ท่านกล่าวเปรียบเทียบไว้ จะนิทานธรรมหรืออย่างไร อาตมาค้นเรื่องไม่ได้ แต่ว่าหลักฐานเราไม่ปรารถนา เราปรารถนาเอาหลักธรรมเท่านั้น

ท่านกล่าวถึงพระพรหมองค์หนึ่ง มีความอยากรู้ได้ในจักรวาลนี้มีดาวกี่ดวง ด้วยความอยากรู้กับความอยู่มานาน ท่านก็เริ่มสำรวจดวงดาวในจักรวาล ด้วยการก้าวไปทีละดวง

ท่านบอกว่า พรหมขายาวก้าวไปเหยียบดาวทีละดวง พอเริ่มเหยียบดวงแรกได้ ท่านก็เริ่มนับดวงดาวว่าหนึ่งหละ สองหละ สามหละ นับไปอย่างนี้ จะเหยียบมากี่หมื่นกี่พันปีไม่ทราบ แต่ว่าวันหนึ่ง เท้าของพระพรหมก็มา

วางแปะเอาบนพื้นโลกนี้ ซึ่งใกล้ ๆ กับพระพุทธเจ้าประทับนั่งอยู่ แสดงว่าเหยียบมาถึงโลกนี้แล้ว พระพุทธเจ้าก็ตรัสทัก เมื่อตรัสทัก พระพรหมก็ย่อกายให้เล็กลง เพื่อจะสนทนาด้วยได้

พระพุทธเจ้าตรัสถามว่า "กำลังทำอะไรอยู่รึ"

พระพรหมก็บอกว่า "กำลังสำรวจดวงดาว อยากจะรู้ว่าที่สุดของจักรวาลนี่น่ะ มีดวงดาวกี่ดวง"

พระพุทธเจ้าตรัสถามอีกว่า "แล้วเริ่มมานานหรือยังล่ะ"

"โอ๊ย...นานแล้ว" พระพรหมตอบ

"แล้วถึงที่สุดหรือยัง" พระพุทธเจ้าทรงซัก

"ก็ยังน่ะซี" พระพรหมบอกความจริง

พระพุทธเจ้า ตรัสถามอีก "เหนื่อยไหมล่ะ"

เขาก็ตอบว่า "เหนื่อย"

พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า "ถ้าเหนื่อยก็หยุดเสียสิ"

พระพรหมก็บอกว่า "ไม่ได้ ก็ยังไม่ถึงที่สุดที่ต้องการ ก็หยุดไม่ได้ ตราบใดถึงที่สุด คือ ความอยากรู้ อยากเห็น อยากเป็น อยากมี เสียแล้ว นั่นแหละถึงที่สุด"

พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ไม่ใช่หรอก ที่สุดของความอยากนั้น ไม่อยู่ที่รู้ไปหมด ความอยากไม่มีที่สุด เพราะฉะนั้นที่สุดของมันอยู่ที่การหยุด"

นี้เป็นหลักของการปฏิบัติการครองจิต ก็ขอฝากท่านทั้งหลายไว้ว่า จิตใจของเราก็เหมือนพรหมขายาว อยากรู้อะไรก็ไปถึงนั่นทีเดียว ลูกจะอยู่ต่างประเทศ ต่างจังหวัด อยู่ที่ไหนก็ตาม ไปถึงอะไรต่ออะไรที่เราประสงค์ เป็นราคะ โทสะ โมหะ ก็ไปถึง ความอยากนี้ ทำให้เหนื่อย ทำให้นอนไม่หลับ แต่ว่าถ้าถึงที่สุดแล้ว คือถ้าหยุดเสียแล้ว ก็หลับ ก็สบายที่ลำบากนี้ เพราะไม่ได้หยุด ถ้าใครหยุดเสียได้ ไม่ลำบาก นอนสบาย

เหมือนอย่างที่พรหมท่านเลิกตอนที่พระพุทธเจ้าสอนให้เลิกสำรวจดวงดาว เพราะพรหมตัวนั้นท่านบอกว่า ก็เสมือนกับจิตของพวกเรา เพราะฉะนั้น ก็ตั้งใจให้ดีในการที่จะปฏิบัติพระกรรมฐานขอให้ท่านทั้งหลาย จงตั้งใจบำเพ็ญให้เป็นไป ณ โอกาสบัดนี้

★★★

ข้อธรรมอีกบทหนึ่งของ พระธรรมปิฎกที่กล่าวอบรมผู้ปฏิบัติกรรมฐาน ณ สำนักวัดสุทัศนเทพวราราม ซึ่งท่านเป็นเจ้าอาวาสอยู่คือ **วิธีของเณรบัณฑิต กับการฝึกจิตของเรา** ท่านกล่าวว่า

"ขอให้นักเรียนทุกคนได้นั่งอยู่ในท่าของสมาธิ เอาขาข้างขวาทับขาซ้ายและวางมือขวาทับมือซ้าย ตั้งตัวให้ตรง ตัดความกังวลทั้งหมด และก็บัดนี้ คณะอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย พร้อมด้วยนักเรียน ก็จะได้บำเพ็ญพระกรรมฐานอันเป็นงานทางจิต งานทางจิตนี้ ก็คือทำจิตให้เป็นรูปเป็นร่างทำจิตให้เป็นไปในความดีทุกประการ เหมือนกับที่บัณฑิตสามเณรซึ่งมีอายุเพียง ๗ ขวบ ได้ตั้งเป็นปัญหาถามพระสารีบุตรเมื่อเห็นคนเขาไขน้ำเข้าในนา น้ำพุ่งตรงไป

เณรก็ถามพระสารีบุตรว่า "น้ำมีจิตไหมครับ"

พระสารีบุตรบอกว่า "ไม่มีจิตหรอก"

"ไม่มีจิต ทำไมน้ำมันตรงได้ครับ" เณรสงสัย

พระสารีบุตรก็บอกว่า "น้ำนั้นตรงได้เพราะมีจิตตรง เพราะจิตเป็นตัวบังคับน้ำ"

ต่อมาเณรไปเจอช่างดัดลูกศรก็ถามพระสารีบุตรว่า "ทำไมเขาจึงดัดลูกศร"

พระสารีบุตรตอบว่า "เพื่อต้องการให้ตรง เพราะไม้ลูกศรนั้นเดิมเป็นไม้คด จะต้องเอาไฟมารนเอาโคลนมาทา แล้วมารนไฟ เอามาดัด"

เณรก็ถามอีกว่า "ลูกศรมันตรงไหมครับ"

พระสารีบุตรตอบว่า "ตรง"

"เพราะอะไรครับ" คำถามของสามเณร

พระสารีบุตรตอบว่า "ตรงเพราะจิตคนดัด"

นี่ก็แสดงว่า สองประการ

นี้ ทั้งส่วนที่อ่อน ทั้งส่วนที่แข็งนั้น สามารถดัดให้ตรงได้

ต่อไป สามเณรบัณฑิตซึ่งเป็นสามเณรเจ็ดขวบ ไปเจอคนกำลังทำล้อเกวียน ทำเป็นดุมเป็นกง แล้วก็ทำส่วนโค้งของล้อ

เณรก็ถามว่า "ทำไมล้อจึงโค้งได้ครับ"

พระสารีบุตรตอบว่า "อยู่ที่จิตของคนทำ"

"แล้วล้อมีจิตไหม" เณรถาม

"ไม่มี" พระสารีบุตรตอบ

เณรจึงได้รู้ว่า ทุกอย่างนั้นจะตรงได้ ให้โค้ง ให้คด ให้สวยให้งาม ให้วิจิตรนั้น อยู่ที่จิต

จิตคนใดดีมีความตรง ก็จะสามารถทำสิ่งอื่นให้ตรงได้ เพราะฉะนั้น เมื่อเราเป็นคนที่มีจิต ต้องรู้สึกรักษาจิต รู้จักดัดจิต อย่าให้ดิ้นรน อย่าให้กวัดแกว่ง จิตใครที่เป็นแผลก็ทำให้หาย ที่ห้ามยากทำให้ห้ามง่าย นี้เป็นหลักของสมาธิ สูงขึ้นไปในส่วนของวิปัสสนา ก็ให้รู้จักรวมธาตุ แยกธาตุ

การรวมธาตุนั้น ก็ตั้งธาตุน้ำ ดิน ไฟ ลม ว่าทุกอย่างนั้นอยู่ตรงไหน บนส่วนไหนของร่างกาย นี่คือธาตุก่อนที่จะแยกธาตุ

ประการต่อมา ให้แยกกันนึกว่าแยกจากกันแล้ว จะเกิดอะไรขึ้น ถ้านึกไม่ออก ก็จงดูอาการของคนตาย ของสัตว์ที่ตายแล้วนั่นแหละ เป็นการแยกธาตุ แยกโดยธรรมชาติ แต่การแยกโดยธรรมชาตินั้น ไม่มีผลประโยชน์มากนัก การที่เราใช้จิตแยกธาตุได้ แล้วก็นำมารวบรวมกันได้นั้นจะมีค่า

นอกจากนั้นแล้ว เมื่อแยกธาตุได้ รวมธาตุได้ ก็เห็นความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ความดับไปของธาตุในตัวเราให้รู้จักเช่นนี้แล้ว จิตก็จะถูกดัด จิตที่ถูกดัดนั้น คืออาการของสมาธิ แต่การรู้จักแยกธาตุ รวมธาตุ และรู้สึกภาวะความเป็นจริงนั้น ก็เหมือนลูกศรที่ตรงแล้ว แต่เราทำความแหลมคมที่ปลายหัวลูกศร วิปัสสนากรรมฐานเป็นความแหลมคม ถ้าฝึกได้ดีก็จักสามารถแทงตลอดทะลุให้เห็นกฎของพระไตรลักษณ์ ได้เป็นปัญญา

คุณพ่อลี คุณแม่มา รอดบำเรอ โยมบิดามารดาของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก

ต่อจากนี้ไป เชิญทุกท่านได้บำเพ็ญสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานสืบไป

★★★

ได้กล่าวไว้ในต้นเรื่อง **"พระธรรมปิฎก ผู้เทอดมรดกธรรมด้วยชีวิต"** ถึงข้อธรรมปฏิบัติเปรียบเสมือนสงครามเพียงสังเขป จึงใคร่บันทึกไว้ให้ละเอียด เพื่อเป็น

แนวทางการปฏิบัติที่สมบูรณ์

พระธรรมปิฎก ได้เริ่มกล่าวอบรมบ่มธรรมกรรมฐานครั้งนี้ว่า

"ขอความเจริญในธรรม จงมีแด่ท่านสาธุชนทุกท่าน

วันนี้ ขอโอกาสได้ขึ้นกรรมฐาน เจริญกรรมฐาน ก่อนที่จะได้สวดมนต์ ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงวาระอะไร แต่เพราะเหตุว่า จะต้องเดินทางไปแสดงพระธรรมเทศนามหาชาติที่จังหวัดนนทบุรี ก็เกรงไปว่า ท่านทั้งหลาย จะไม่ได้เพื่อนที่ร่วมงานพระกรรมฐาน จะไปก็เกิดความรู้สึกว่า อาตมาทิ้งโยมโยมก็จะเกิดความรู้สึกว่า แหม! พระทิ้งเรา เพราะฉะนั้นจึงขอโอกาสได้บำเพ็ญพระกรรมฐาน ก่อนที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ เพื่อแสดงธรรมโปรดญาติโยมที่วัดนั้น ๆ

การบำเพ็ญสมณะ ท่านทั้งหลายคงจะทราบดีอยู่แล้วว่าเป็นอย่างไรบ้าง อาตมาได้กล่าวกับคณะศีลจาริณีชีพราหมณ์เมื่อวันสุดท้ายในเวลาย่ำรุ่งว่า สมถะเพียงน้อยนิด คือ อารมณ์ว่า **พุท-โธ** นี้ ขอให้ยึดให้มั่น เพราะนี่แหละจะเป็นยาน เป็นพาหนะที่จะพาเราข้ามพ้น แสดงว่าเราโดยสารพระกรรมฐานไป

ส่วนอารมณ์อื่น ๆ ที่เรามีอยู่นอกจาก **พุท-โธ** สัมมาอะระหัง **ยุบหนอ-พองหนอ** แล้ว นั่นไม่ใช่สิ่งที่เราจะโดยสารไป แต่เป็นสิ่งที่เราบรรทุกมา

สิ่งที่เราบรรทุกมานั้นมีมาก มันหนัก เมื่อมันมาก มันหนักแล้ว ก็ทำให้เรารู้สึกเหนื่อย เอนเอียง ทรุดโทรม นี่เป็นอารมณ์ที่เข้ามาในจิตเข้ามาด้วยกัน แต่ต่างกัน อย่างหนึ่งเราโดยสาร แต่อีกอย่างหนึ่งและเป็นอย่างที่มากด้วยซ้ำไป โดยสารเรา เพราะฉะนั้น เมื่อเราประสงค์จะได้ข้ามไปสู่ฝั่งอันมีความสุข ก็จำเป็นจะต้องปล่อยวางภาระและโดยสาร **พุท-โธ** ไปให้เกิดความมั่นใจว่า **"น้อยนิดนี่ข้ามพ้นแต่มากล้นนั้นจมดิ่ง"**

เราจะข้ามพ้นความทุกข์ได้ก็เพราะ **พระพุท-โธ** นี่แหละอารมณ์นี้

แต่เราจะจมดิ่งลงไปก็เพราะอารมณ์อื่น ทั้งที่เป็นอิฏฐารมณ์ที่เราต้องการ จะเป็น รูป เสียง กลิ่น รส ผัสสะ และอนิฏฐารมณ์อันขุ่นข้องหมองใจ นี้โดยสารเราเราบรรทุกมา ต้องสลัดตัดทิ้งไปนี่เป็นสมถกรรมฐาน

ในส่วนแห่งวิปัสสนานั้น วันนี้จะได้กล่าวถึงสิ่งสำคัญอีก เป็นการเพิ่มเติมให้ท่านทั้งหลาย อาตมาก็ทำหน้าที่เพิ่มตาม เผื่อว่าจะตรงกับอุปนิสัยของท่านว่า การที่เราบำเพ็ญพระกรรมฐานนี้ เหมือนเราเข้าสู่สงคราม เมื่อพูดถึงสงครามแล้ว ก็แบ่งสงครามออกไปเป็น ๔ ลักษณะของสงคราม

ประเภทแรก สงครามกับความรัก

ประเภทที่สอง สงครามกับความโลภ

ประเภทที่สาม สงครามกับความร้าว

ประเภทที่สี่ สงครามกับความหลง

ทั้ง ๔ ประการนี้ เปรียบเสมือนสงคราม และเมื่อเราจะต้องสู้ ก็เป็นสงคราม

สงครามกับความรัก ท่านทั้งหลาย นั่นก็คือเราต้องต่อสู้กับ **ราคะ**

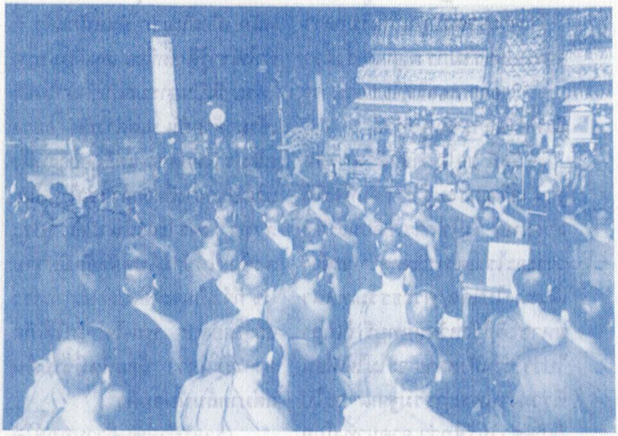
สงครามกับความโลภ ต้องต่อสู้กับ **โลภะ** ความยึดติดในทรัพย์สิน เงินทอง ความยากได้ใคร่มีที่จะมาข้างหน้า

สงครามกับความร้าว ต้องต่อสู้กับ **ปฏิฆะ** ความกระทบกระทั่งทางจิต คำพูดที่ไม่ดี หรือความคิดของเราที่ไม่ดี ที่จะทำให้เกิดความร้าวฉาน เป็นโทสะ แล้วก็เป็นความอาฆาต พยาบาทในโอกาสต่อไป

และสงครามกับความหลงความคุ้นเคย ความเคยตัว ความปรารถนาในทางต่ำนั้นเป็นความหลงทั้งสิ้น

อาตมาแบ่งสงครามไว้ ๔ ประเภทนี้ อธิบายโดยย่อนั้น เพื่อจะทำให้ท่านทั้งหลายได้เกิดความคิดว่า ในช่วงนี้หรือในช่วงอื่น เราจะต่อสู้สงครามแบบไหน

มันเป็นสงครามกับความรักเหมือนพระพุทธเจ้าต่อสู้กับนาง

ราคะ หรือ นางราคา

เป็นสงครามกับความโลภ ที่พระพุทธเจ้าท่านต่อสู้กับความต้องการในทรัพย์สินเงินทอง

เป็นสงครามกับความร้าวที่พระพุทธเจ้าท่านต่อสู้กับนางอรดี แปลว่าความขึ้งโกรธ

สงครามกับความหลง ที่พระพุทธเจ้าท่านต่อสู้กับนางตัณหา

ท่านสู้ด้วยวิธีอย่างใด ท่านทั้งหลายคงเคยได้ยินได้ฟัง เราก็สู้ด้วยวิธีอย่างนั้น และท่านก็ชนะสงคราม เราก็เรียกท่านว่า พระชินสีห์บ้าง พระมารชินบ้าง **ชินนะ** ตัวนี้ แปลว่า **ผู้ชนะ** หรือ **พระมารวิชัย** บ้าง

เพราะฉะนั้น หน้าที่ของพวกเราทุกคน ไม่ว่า **อาตมา** หรือ **ท่านทั้งหลาย** ถ้าเราปล่อยให้ข้าศึกมารุกราน เราก็แหลกลาญ แต่ถ้าเรารุกรานข้าศึกบ้าง ข้าศึกก็ต้องแหลกลาญ จึงขอฝากท่านไว้ไปคิด ไปพินิจพิจารณาในสงคราม ๔ ประการนี้

เมื่อเราชนะสงคราม ๔ ประการนี้ หมดสงคราม ก็เกิดสันติภาพ เมื่อมีสันติภาพ สันติสุขก็มี สันติสุข หรือนิพพุติ หรือนิพพาน ตัวนี้เป็นสิ่งเดียวกันคือ ความดับกิเลสนั่นแหละ จึงขอฝากท่านทั้งหลายเอาไว้

บัดนี้ ขอเชิญทุกท่านได้ตั้งใจโดยสาร พุท-โธไปสู่ฝั่ง เมื่อโดยสารปลอดภัยแล้ว ก็ต่อสู้กับสงครามคือ หยิบเอากิเลสกองต่าง ๆ นั้นมาพิจารณา แล้วประหัตประหารเสียด้วยธรรมะ"

★ ★ ★

การกล่าวคำอบรมบ่มธรรมแก่มวลหมู่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายของ พระธรรมปิฎก แต่ละครั้ง แต่ละเรื่องล้วนนำไปประพฤติปฏิบัติแล้วบังเกิดผลในทางดีงามทั้งสิ้น

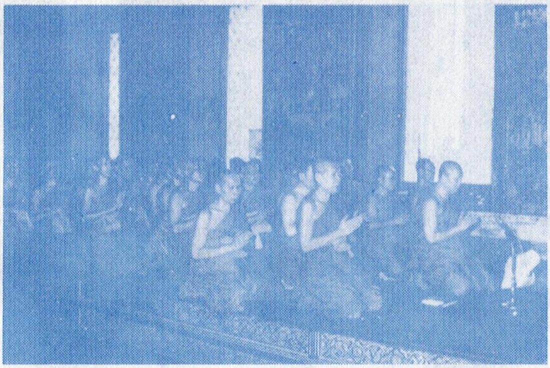
ท่านใช้คำง่าย ๆ เข้าใจง่ายไม่ต้องคิดต้องแปล หรือตีความอันจะนำไปสู่ความผิดเพี้ยนต่อเจตนารมณ์ที่นำแสดง ดังเช่นเรื่อง **"หน้าที่ของจิต"** ซึ่งขอนำมาถ่ายทอดบันทึกให้ทราบทั่วกันต่อไปนี้

"ขอความเจริญในธรรม จงบังเกิดมีแด่ท่านสาธุชนทุกท่าน"

ในวันนี้ อาตมภาพใคร่จะขอกล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า **ตัวเรา** ให้ท่านทั้งหลายได้เก็บและก็ได้กลับไปเป็นข้อคิด เหตุที่จะต้องกล่าวถึงก็เพราะว่า ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาษาแล้ว เกิดความชอบใจที่ภาษาอังกฤษได้วางหน้าที่ของตัวเราเอาไว้ถึง ๔ ประการด้วยกัน แต่อาตมภาพจะไม่กล่าวถึงพื้นเดิมของภาษานั้น คำว่าตัวเรานี้ อยากจะขอให้ท่านทั้งหลายได้ลองแบ่งดู

๑. ตัวเรา หมายถึงผู้กระทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะทำโดยอาการทางกาย เรียกว่า **กายกรรม** โดยทางวาจา เรียกว่า **วจีกรรม** โดยทางใจหรือทางจิต เรียกว่า **มโนกรรม** นี้หน้าที่ของตัวเราอย่างแรก คือ หน้าที่ของผู้กระทำ คือ เราเป็นผู้กระทำสิ่งนั้น ๆ

๒. ในตัวเรานี้ ได้แยกออกมาเป็นส่วนที่ ๒ คือ ส่วนของผู้ถูกกระทำ หรือผู้รับการกระทำ

แสดงธรรมอบรมแก่พระภิกษุและสามเณร

จากคนอื่น จากสัตว์อื่น จากสิ่งอื่น เช่น เขาให้เรา เขาชมเรา เขานินทาเรา อะไร ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากคนอื่นมาถึงตัวเรานั้นแสดงว่าเราเป็นผู้ถูกกระทำ นี้เป็นอีกหน้าที่หนึ่ง

๓. ความเป็นเจ้าของ ของเราที่มีต่อคนนั้น ที่มีต่อสัตว์นั้น ที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น คนนี้เป็นคนของเรา สัตว์ตัวนี้เป็นสัตว์ของเรา ของสิ่งนี้เป็นของของเรา นั่นลูกเรา นั่นสามีเรา นั่นภรรยาเรา นั่นทรัพย์สินของเรา นี้เป็นอย่างที่ ๓ คือ ความเป็นเจ้าเข้าเจ้าของของสิ่งนั้น

๔. เป็นหน้าที่สุดท้าย คือ ความเป็นตัวของตัวเอง โดยที่ไม่ได้พึ่งใคร ไม่ได้อาศัยใคร

รวมความแล้วว่า ในภาษาเขาแบ่งหน้าที่การใช้ภาษาเป็น ๔ ลักษณะ เราก็มาแบ่งตัวเราว่า เรานี่ตัวเดียว คนเดียว จิตดวงเดียว แต่ทำหน้าที่ถึง ๔ อย่างด้วยกันคือ

๑. ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำสิ่งต่าง ๆ

๒. เป็นผู้ถูกกระทำ

๓. เป็นเจ้าของ

๔. เป็นตัวของตัวเอง

ในทั้งหมดนี้ ถ้าเรารู้จักแยกแล้ว เราจึงจะมารู้จักธรรมะ ที่จะประกอบไปให้แต่ละหน้าที่ของเราเกิดความสมบูรณ์ ไม่บกพร่อง

หน้าที่สำคัญที่อาตมภาพจะขอวางไว้ เป็นหลักเกณฑ์ของการสรุป ก็คือว่า หน้าที่ ที่เราเป็นผู้ทำนั้น จะทำ จะพูด จะคิดสิ่งใด ในหน้าที่ของผู้ทำนั้น ก็โปรดได้เอาอินทรีย์ ๕ หรือ พละ ๕ ประการมาใส่ไว้ ก็คือ

๑. **ศรัทธาพละ** ต้องมีศรัทธาให้ถูกต้องตามแนวของพระพุทธศาสนา จะทำอะไรก็ตาม วาง **ตัวรัก** หรือ **ตัวศรัทธา** ในสิ่งนั้นลงไป ไม่ว่าจะรักคน รักสัตว์ รักของ ไม่ว่าจะทำแก่คน แก่สัตว์ แก่ของ จะกินจะอยู่อะไรก็ตาม ถ้าเราเป็นผู้ทำนั้น ต้องทำด้วยความรัก ความตั้งใจ นั่นเอง

๒. **วิริยะพละ** ต้องทำด้วยความพากเพียร ที่จะให้ผลนั้นสำเร็จ

๓. **สติพละ** ต้องระลึกถึงเสมอในสิ่งที่ทำ ระลึกเพื่อให้สำเร็จ ระลึกเพื่อไม่ให้ลืม ระลึกเพื่อเรียกร้องคุณธรรมบางสิ่งบางอย่างมาประกอบใน **ศรัทธา** และ **วิริยะ** นี้ เป็นตัวสติเรียกเอาธรรมะ เรียกคุณธรรมมาประกอบเข้า

๔. **สมาธิพละ** ต้องมั่นคงในสิ่งที่กระทำ ไม่โยนไม่โยกเยก แต่มั่นคง

๕. **ปัญญาพละ** ต้องให้ปัญญาเกิดด้วย และต้องทำด้วยปัญญาด้วย แม้แต่การทำสมาธิ การบำเพ็ญวิปัสสนาก็ต้องใช้อินทรีย์ ๕ พละ ๕ นี้ หน้าที่ของการกระทำจะทำสิ่งใดก็ตาม ต้องมีพละกำลัง ๕ ประการนี้

ในหน้าที่ประการที่สอง เป็นผู้ถูกกระทำนั้น ท่านแบ่งอารมณ์ว่า สิ่งที่กระทำต่อเรา หรือสิ่งที่เราได้รับมานั่นเอง จะมีลักษณะอยู่ ๒ ประการ เป็นฝ่ายดีและฝ่ายชั่ว เป็นอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์

ฝ่าย **อิฏฐารมณ์** ได้แก่ อารมณ์ที่ดีที่ชอบก็คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข

ฝ่าย **อนิฏฐารมณ์** ก็คือ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ ถูกนินทา ประสบ

ทุกข์

จะต้องวางโลกธรรม ๘ ประการไว้ในลักษณะที่สอง คือ เป็นผู้ถูกกระทำ จะวางแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้ ต้องไว้ ๒ ส่วน จึงจะไม่เป็นทุกข์

เมื่อได้มาแล้ว จะได้คน ได้สัตว์ ได้ของก็ตาม ก็ต้องนึกว่า "เสีย" เข้าไว้ อย่างนี้เป็นต้น

ได้ยศมา ก็ต้องนึกว่าต้องเสื่อม ทำใจเอาไว้ก่อน ถ้าไม่เสื่อม เอ๊ะ! ได้แล้วไม่เสื่อมน่ะไม่มี แต่เสื่อมช้าไม่เป็นไร ถ้าเสื่อมเร็ว เราจะได้เตรียมตัวไว้ก่อน นี้ต้องวางโลกธรรม ๘ ประการว่า เมื่อเราถูกกระทำแล้ว จะต้องรู้ว่า มันเป็นโลกธรรม

ฝึกจิตฝึกใจให้แก่ญาติโยม

ประการต่อมา ความเป็นเจ้าของ อันนี้สำคัญ ลองวางดูสิว่า ความเป็นเจ้าของนี่ เป็นไปได้ไหม ที่เราจะไปครอบคลุมสิ่งนั้นเอาไว้ อันนี้ ต้องหมั่นระลึกเสมอ ไม่เช่นนั้นแล้ว ตัวนี้จะเป็นความทุกข์ อะไรเป็นของกูหมด แผ่นดินนี้ก็ของกู มองไป ๒๐๐-๓๐๐ ไร่ บางคนบอกของกูหมด แต่แผ่นดินมันบอกไม่ใช่หรอก แผ่นดินมันก็บอกตรงกันข้ามว่า "แกน่ะ เป็นของกูเหมือนกัน ไม่ช้าแกก็เป็นดิน"

เราเป็นเจ้าของสิ่งนั้นหรือเปล่า อันนี้ ต้องวางจิตให้ถูก ให้รู้สึกว่า เหมือนของยืมใช้ เมื่อเจ้าของเขามาตามทวง เขามาตามทัน ก็ต้องคืนเขาไป ก็จะได้ไม่ประสบทุกข์

ประการสุดท้าย ความเป็นตัวของตัวเอง คือ การพึ่งตัวเอง อันนี้สำคัญ ภาวนาว่า "**อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ**" เอาไว้ นี้คือความเป็นตัวของตัวเอง

อาตมาเสนอหลักเกณฑ์หรือหลักการนี้ เพื่อฝากท่านทั้งหลายให้เก็บและกลับไปคิดเพิ่มเติมดู จะได้แยกหน้าที่ของจิตได้ถูก แยกหน้าที่ของการกระทำได้ถูก ว่ามีหน้าที่อย่างไรบ้าง เมื่อแยกถูกแล้ว ทำถูกแล้ว ก็เหลือแต่ความสุขแท้ ก็ขอฝากท่านทั้งหลายผู้เป็นนักปฏิบัติเอาไว้ แยกให้ถูก แยกให้ได้ ถ้าติดแล้วแยกไม่ออก ลำบาก

หน้าที่ของคนก็เหมือนกัน ถ้าแยกไม่ออก แย่เลย เราติดอะไร ถ้าติดอยู่อย่างนั้นละก็ เขาแยกออกแล้ว แย่เหมือนกัน เราจะรู้สึกแย่ แต่ว่า การติดนั้นพระพุทธเจ้าบอกว่า การติดเป็นอุปาทาน ติดไม่ดี แยกเป็นน่ะดี ให้รู้จักแยกเสียบ้าง

เพราะฉะนั้น อาตมภาพไม่เสนอหลักการในการแยกคู่ แยกอะไร แต่เสนอหลักการในการแยกหน้าที่ของจิต ของตัวเองนี้ต่อท่านทั้งหลาย"

★★★

พระธรรมปิฎก ได้แสดงธรรมอบรมกรรมฐานในพระวิหารหลวงวัดสุทัศนเทพวราราม น่านำมาประพฤติปฏิบัติอย่างยิ่ง คือ **ทำชีวิตให้ครบ ๓ ขั้นตอน** จะได้ไม่เสียทีที่เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ขอเริ่มเสียเลย

"ขอความเจริญในธรรม จงบังเกิดมีแด่ท่านสาธุชนทั้งหลาย

ณ โอกาสนี้ พวกเราทุกคนจักได้สร้างความดี อันจะเป็นบารมีสืบไปในภาคหน้า เรียกว่า สร้างวันนี้ ใช้วันนี้ เพื่อไปดีในวันข้างหน้า ทั้งนี้ เพื่อกระทำชีวิตให้สมบูรณ์เป็นสามตอนของชีวิตด้วยกัน

การทำชีวิตให้สมบูรณ์เป็นสามตอนนี้ ต้องปฏิบัติเป็นสามขั้น คือ

ขั้นแรกมาดีเพราะมีบุญ ขั้นที่สอง อยู่ดีอย่างมีคุณ และขั้นที่สาม ไปดีเพราะมีทุน สามตอนของชีวิตนี้สำคัญยิ่ง

มาดีเพราะมีบุญ มาถึงที่นี่แล้ว ได้มานั่งตรงนี้แล้ว ถือว่ามาดีแล้ว เพราะมีบุญเสริม บุญส่ง การที่บุญเสริม การที่บุญส่งมา เพราะว่า เราทำความดีไว้ตั้งแต่อดีตชาติ นี่มาดีเพราะมีบุญ

อยู่ดีอย่างมีคุณ การที่เรามีชีวิตอยู่ ก็ให้มีคุณ ๒ ประการ คือ

๑. คุณสมบัติ ได้แก่ ความรู้ การศึกษา ทุกสิ่งทุกประการ ทั้งความประพฤติด้วย เป็นคุณสมบัติ คุณตัวนี้มีความหมาย อีกส่วนหนึ่งก็คือประโยชน์ คือ สร้างประโยชน์ให้เกิดแก่โลกนี้ สำหรับชีวิตของเรา ประโยชน์ก็ขยายตั้งแต่ส่วนตัวไปถึงส่วนรวม เปรียบเสมือน "คุณ"

๒. นี้เขาเรียกว่า **บุญสร้าง** เมื่อบุญส่งมาเกิดดีแล้ว เราทำดีอย่างมีคุณทั้งสองประการ เขาเรียกว่า บุญสร้าง หรือสร้างบุญเอาไว้ ในช่วงสุดท้ายทุกคนต้องจากกันไป ท่านจากอาตมา อาตมาจากท่านทั้งหลาย จะจากกันไปทั้งที่ลืมตาเห็น หรือจากกันไป เพราะหลับตาก็แล้วแต่ ก็ต้องจาก จากไปนี้ ความดีที่ได้ทำไว้ จะได้เป็นทุนส่งไปสู่สัมปรายภพ เพื่อให้ได้ดีใหม่

เพราะฉะนั้น ตรงนี้ มีบุญอย่างสุดท้าย คือ **บุญส่ง** ก็ส่งเราไปอยู่ที่ดี เรียกว่า **สู่สุคติ** นับตั้งแต่พื้นพิภพมนุษย์ จนกระทั่งถึงโลกสวรรค์ และถ้าดีที่สุด คือ **พระนิพพาน** คือ **ดับทุกข์ได้สิ้นเชิง**

ปัจจุบันนี้ บางคนบางท่านยังห่วง ยังหวง ยังคิดว่า เอาแต่สวรรค์สมบัติ ต่อเมื่อเราชราลงไปแล้วเท่านี้ ท่านอาจจะรู้สึกว่านิพพานสมบัตินั้นดีกว่าสวรรค์สมบัติ เพราะฉะนั้น มาดีเพราะมีบุญ ก็คือ **บุญส่งมา** อยู่ดีอย่างมีทุน ก็คือ **บุญสร้าง บุญเสริม** ไปดีเพราะมีทุน ก็คือ **บุญส่ง** สามส่วนนี้เป็นเรื่องสำคัญ

บัดนี้ ขอเชิญท่านทั้งหลายได้บำเพ็ญความดี อันเป็นส่วนโดยตรง ในด้านจิตใจ โดยเฉพาะให้เกิดความรู้ รู้คือ รู้ทุกข์ รู้เหตุเกิดแห่งทุกข์ รู้ภาวะที่ทุกข์ดับ และรู้ทางถึงความดับทุกข์ พระกรรมฐานนี้แหละ เป็นทางเรียกว่า อริยมรรค จึงขอเชิญท่านทั้งหลาย เจริญกรรมฐานตามที่ได้ศึกษาอบรมมา"

★ ★ ★

เนื่องด้วยข้อธรรมบทนี้ของท่านสั้น กระชับจนบางรูปบางนามอาจจะไม่กระจ่างว่า อะไรคือ **มาดีอย่างมีบุญ อยู่ดีอย่างมีคุณ** และ **ไปดีอย่างมีทุน**

ดังนั้น เมื่อมีโอกาสได้สนทนาธรรมกับ **พระเดชพระคุณพระธรรมปิฎก** ในสนามสอบบาลี ณ วิหารคด วัดสุทัศนเทพวราราม โดยท่านเป็นประธานในการสอบ เมื่อวันเสาร์ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ จึงนมัสการถามธรรมะข้อนี้ให้กระจ่าง ซึ่งท่านก็มีเมตตาอธิบาย

"คนที่เกิดมาเป็นมนุษย์ต้องมีบุญ บางคนมีบุญแค่เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วหมด เกิดมาไม่มีบุญเป็นงบประมาณใช้จ่ายในชีวิตมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วก็ไม่มีความสมบูรณ์ ทำอะไรก็ไม่คล่องตัว เรียกว่า ทำอะไรไม่ขึ้น ทำมาหากินฝืดเคือง อัตคัดขัดสน แต่ได้เกิดเป็นมนุษย์ ก็มีแค่ชีวิตที่เป็นอยู่ ไม่มีบุญเป็นงบประมาณใช้จ่าย

บางคนมีบุญมาเกิด เกิดมาก็มีบุญด้วย สุขสบายทุกอย่าง เกิดเป็นมนุษย์ร่างกายก็สมบูรณ์ ไม่ใบ้ไม่บ้า หูไม่หนวก ตาไม่บอด แขนขาไม่พิกลไม่พิการ เรียกว่า มีบุญมาเกิดเป็นมนุษย์แล้ว ก็อยู่

อย่างสุขสบาย เกิดมาร่ำรวย เรียกว่ามีบุญมาเกิดและเกิดมามีบุญ จึงอยู่อย่างมีคุณสมบัติพร้อมสรรพ

แต่เมื่อเกิดดีอย่างมีบุญ อยู่ดีอย่างมีคุณแล้ว ไม่ได้ทำบุญต่อ ไม่ได้ทำทุนต่อ ก็ไม่มีทุนที่เป็นงบประมาณใช้จ่ายในปรโลก ไม่ได้ฝากธนาคารปรโลกไว้ ก็ไม่แน่ว่าต่อไปข้างหน้าจะเป็นอย่างไร

ถ้ามีบุญมาเกิด เกิดมามีบุญแล้ว เกิดมามีทุนด้วย ก็ดี จะเป็นบุคคลสมบูรณ์"

ความหมายของท่านในธรรมะข้อนี้ ก็คือ เมื่อมีบุญมาเกิด และอยู่อย่างมีคุณ คือ สุขสบาย ก็ควรทำดีต่อไปเป็นทุนสู่ปรโลก ทั้ง **ทาน ศีล ภาวนา** หากละเลย ถือว่าอยู่สุขสบายดีแล้ว ลืมสร้างบุญสร้างกุศลสะสมเป็นทุนไว้ในวันหน้า ภพหน้าอีก หากบุญที่ทำมาในอดีตหมดสิ้นในชาตินี้ เกิดเป็นมนุษย์อีกในชาติหน้าก็จะไม่มีทุนชุบชูชีวิตให้สุขสบายดังชาตินี้ ที่มีทุนในอดีตชาติหล่อเลี้ยง

พระธรรมปิฎก ได้มอบข้อธรรมเพิ่มเติมอีกว่า

"บางคนเกิดมาไม่ใช่มีบุญมาเกิด แต่เกิดเพราะบาปมันจะหมดแล้ว เป็นเศษบาปมาเกิด จึงเกิดมาเป็นใบ้เป็นบ้า พิกลพิการร่างกายไม่สมประกอบ หัวโตไปบ้าง เดินไม่ได้มีเยอะแยะ นี้ก็เป็นเศษบาป ไม่ใช่มีบุญมาเกิด แต่เกิดเพราะจะหมดบาปแล้ว

สนทนากับนายเฮมุท โคล รัฐมนตรีเยอรมันคราวเยี่ยมชมวัด และได้รับทุนอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังเจ็ดล้านแปดแสนบาท

แต่ถ้าเกิดมาพิกลพิการอย่างนี้ เขามีความเลื่อมใสศรัทธา หรือมีคุณธรรม ประพฤติดี ปฏิบัติดี ต่อไปก็จะดีขึ้นเรื่อย ๆ

"คนพิการ พิกลอย่างนั้น ทำบุญได้หรือ หลวงพ่อ"

เราสงสัย ซึ่งเชื่อว่าหลายท่านก็คงสงสัยไม่น้อย

พระธรรมปิฎก ยิ้มด้วยเมตตาอันสูงส่งก่อนตอบ

"คนพิกลพิการก็ทำบุญได้ การทำความดีความชั่ว มีทางเข้าอยู่สามประตู ทางพระเรียกว่า ทวาร คือ

กายทวาร คือ ประตูกาย

วจีทวาร คือ ประตูปาก ประตูวาจา

มโนทวาร คือ ประตูใจ

สามารถทำความดีความชั่วได้ทั้งสามทาง การกระทำก็ได้ ทางคำพูดก็ได้ ทางความนึกคิดก็ได้ เช่น ในเรื่องที่พระพุทธโฆษาจารย์พระอินเดียที่ท่านแต่งหนังสือคัมภีร์แปลจากภาษาลังกา มาเป็นภาษาบาลี ท่านเล่าไว้ตอนหนึ่งว่า

มีพราหมณ์คนหนึ่ง ร่ำรวยมีฐานะดี ต่อมามีลูกชายคนหนึ่ง พราหมณ์คนนี้ มัธยัสถ์เหนียวแน่นมาก ไม่เคยให้อะไรกับใครเลย คำว่าให้ทานไม่มี กระทั่งได้รับชื่อว่า **อทินกพราหมณ์** คือ ไม่เคยให้อะไรใครเลยเป็นฉายา

พราหมณ์คนนี้รักลูกมาก คิดจะให้ลูกได้รับสิ่งของเครื่องประดับเหมือนคนอื่นเขาที่ประดับตกแต่งลูกสวยงาม โดยทำเครื่องประดับเป็นแหวน เป็นสร้อย เป็นเพชรนิลจินดา ก็คิดจะทำให้ลูกบ้าง

แต่ความตระหนี่ จะไปว่าจ้างช่างเขาทำก็เสียดายเงิน ทองคำ

สนทนาอยู่กับคณะทูตวัฒนธรรมเยอรมัน

ตัวเองก็มี จึงคิดทำตุ้มหูให้ลูกเอง"

เล่ามาถึงตอนนี้ **พระธรรมปิฎก** เสริมว่า

"สมัยก่อน ผู้ชายเขาใส่ตุ้มหูกันในอินเดีย สมัยใหม่นี่เมืองไทยเรา ผู้ชายก็นิยมใส่ตุ้มหูกันมาก แสดงว่าตามอย่างโบราณเหมือนกัน"

แล้วท่านก็เล่าเรื่อง คนพิการทำบุญขึ้นสู่สวรรค์ได้ต่อไป จากเรื่องของพระพุทธโฆษาจารย์ อินเดีย

"พราหมณ์ผู้ตระหนี่คิดเช่นนั้นแล้ว ก็ลงมือตีทองเกลี้ยง ๆ เป็นตุ้มหูให้ลูกชายใส่ ลูกชายจึงมีชื่อว่า มัทกุณลี แปลว่า ผู้มีต่างหูเกลี้ยง คือ มีตุ้มหูเป็นทองเกลี้ยงไม่มีลวดลายอะไร

เมื่อลูกชายมีอายุได้ ๑๕-๑๖ ปี กำลังน่ารัก ล้มป่วยเป็นโรคปัจจุบันทันด่วน อาการทรุดหนักลงทุกวัน อาจเป็นเพราะพราหมณ์ผู้พ่อตระหนี่ไม่ยอมหาหมอมารักษาลูกหรืออย่างไร ไม่ปรากฏชัด กระทั่งลูกมีอาการเพียบลงใกล้จะตาย พราหมณ์ผู้พ่อเกรงเพื่อนบ้านรู้ว่าลูกป่วยหนัก พากันมาเยี่ยมถึงบ้าน ทำให้เห็นทรัพย์สินเงินทองที่สะสมไว้ในบ้าน จึงย้ายลูกที่กำลังจะตายออกจากห้องในบ้าน มานอนแซ่วอยู่ที่ระเบียงเฉลียงบ้าน

วันหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงตรวจดูสัตว์โลกว่า วันนี้ ใครจะมีอุปนิสัยปัจจัย มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา หรือจะได้บรรลุมรรคผลอะไรบ้าง ทรงเห็นมัทกุณลีลูกชายของพรามหณ์ผู้ตระหนี่ ที่กำลังเจ็บหนักใกล้ตายแล้ว ไม่สามารถทำอะไรได้ แม้แต่ยกมือก็ยกขึ้นไม่ได้ นอนแซ่วอยู่ พระพุทธองค์จึงเสด็จไปโปรด

ขณะนั้น **มัทกุณลี** นอนแซ่วรอความตายโดยหันหลังออกหน้าบ้านบนเฉลียง เมื่อพระพุทธองค์เสด็จไปถึงหน้าบ้าน มัทกุณลี เห็นเงาพระพุทธเจ้าหรือพระรัศมีของพระองค์ทาบมาบนเฉลียง ก็พลิกกายหันหน้าออกมาทางที่พระพุทธองค์ประทับยืนอยู่ เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธเจ้าขึ้นในฉับพลันทันทีว่า ทรงมีพุทธลักษณะงดงามเหลือเกิน เพียงแค่ใจเลื่อมใสศรัทธาเท่านั้น แล้วบัดดล มัทกุณลีก็สิ้นใจ นัยว่าไปเกิดเป็นเทพบุตรที่ชั้นดาวดึงส์

ฝ่ายพราหมณ์พ่อซึ่งมีลูกคนเดียว เสียอกเสียใจมากที่ลูกตาย จัดการนำศพไปเผา เพราะอินเดียไม่เอาศพไว้ข้ามคืน ต้องเผาใน ๒๔ ชั่วโมง เมื่อเผาลูกแล้วก็ร้องไห้อยู่ที่ป่าช้าจนมืดค่ำจึงกลับบ้าน รุ่งขึ้นก็ไปร้องไห้ที่ป่าช้าอีก ร่ำหาอาลัยลูก วนเวียนอยู่เช่นนั้น วันแล้ววันเล่า

ฝ่ายมัทกุณลี ตายแล้วไปเกิดเป็นเทพบุตร ท่านเปรียบเหมือนนอนหลับแล้วตื่นขึ้นเป็นโอปปาติกะ เกิดขึ้นเลย ไม่ต้องเข้าท้องใคร ไม่ต้องนอนแบเบาะ โตเป็นหนุ่มเป็นสาวเลย มาเห็นพราหมณ์พ่อร่ำไห้อยู่ที่ป่าช้า ก็ลงมาโปรดเพื่อให้เลิกโศกาอาดูรเสียที

เทพบุตรมัทกุณลี ทำทีเป็น

เดินร้องไห้อย่างหนัก มาทางป่าช้าที่พราหมณ์ขี้ตระหนี่นั่งร้องไห้อาลัยลูกอยู่ ทำให้พราหมณ์หยุดร้องไห้มองดู คลับคล้ายคลับคลาว่าจะเป็นลูกชายที่ตายไป เพราะหน้าตาเหมือนกันมาก จึงถามว่า

"พ่อหนุ่ม ท่านเป็นใคร ร้องไห้เป็นวรรคเป็นเวรอย่างนั้นเพราะอะไร"

เทพบุตร ก็กล่าวอย่างสะอึกสะอื้นว่า "ท่านจะช่วยทุกข์ของเราได้หรือ"

"ช่วยได้สิ เพราะท่านเหมือนกับบุตรชายของเราที่ตายไปแล้วมาก มีอะไรจะช่วยเต็มที่เพื่อลูก"

เทพบุตรก็บอกว่า

"เราร้องไห้ เพราะเรามีรถอยู่คันหนึ่ง ไม่มีล้อ อยากได้พระอาทิตย์กับพระจันทร์มาเป็นล้อรถเรา แต่ไม่ได้ดั่งใจสักที เราจึงร้องไห้เพราะความอยากได้แล้วไม่ได้ ท่านช่วยให้เราสมหวังได้ไหมล่ะ"

อทินกพราหมณ์ได้ยินเช่นนั้นก็หัวเราะก๊าก ลืมความเศร้าโศกอาลัยลูกชายสิ้น พร้อมกล่าวอย่างขำขัน

"ท่านนี่ถ้าจะสติไม่ดีเสียแล้ว จะเอาพระอาทิตย์ พระจันทร์มาได้อย่างไร เอามาทำล้อรถได้ยังไง"

เทพบุตรก็ย้อนกลับไปว่า "ท่านล่ะ ร้องไห้ทำไม มานั่งร้องไห้อยู่ในป่าช้าเรื่องอะไร"

นำคณะสงฆ์สักการะภายในถ้ำสุกรขาตาเชิงเขาคิชฌกูฏ ประเทศอินเดีย

พราหมณ์ก็ตอบว่า "ลูกชายตาย อยากพบลูกชาย จึงมาร่ำไห้อาลัยหา"

เทพบุตรจึงให้สติพราหมณ์ว่า

"คนตายไปแล้ว เผาไปแล้ว ท่านยังต้องการสิ่งที่ไม่มีนิมิต ไม่มีเครื่องหมาย จะไปได้อย่างไร เราต้องการพระอาทิตย์ พระจันทร์ที่เห็น ๆ อยู่ ท่านยังบอกว่าเอามาไม่ได้ อย่างนี้ ใครจะโง่กว่ากัน"

แล้วเทพบุตรก็เปิดเผยความจริงว่า

"เรานี่แหละเป็นลูกของท่านตายไปเกิดเป็นเทพบุตร"

พราหมณ์ไม่เชื่อ เถียงว่า ตั้งแต่เกิดมา ลูกชายไม่ได้ไปทำบุญที่ไหน ทานก็ไม่ได้ให้ ศีลก็ไม่ได้รักษา ภาวนาก็ไม่ได้กระทำ จะไปสวรรค์ได้อย่างไร

เทพบุตรก็บอกว่า

"เพียงแต่เราเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธเจ้าก่อนตาย จิตสุดท้ายเป็นจิตที่ผ่องใส ไม่มีอะไรเกลือกกลั้ว ไม่มีกิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลง ก็ไปเกิดเป็นเทพบุตรได้ หากท่านไม่เชื่อ ก็นิมนต์พระพุทธเจ้าไปฉันภัตตาหารที่บ้าน นำปัญหานี้ขึ้นไต่ถามพระองค์ก็แล้วกันว่าจริงไหม"

พราหมณ์ก็กลับบ้าน นิมนต์พระพุทธเจ้าไปฉันที่บ้าน แล้วถามปัญหาดังเทพบุตรแนะนำ

พระพุทธองค์ก็ทรงตรัสแก่พราหมณ์อทินกะว่า

"ท่านได้พบลูกชายมาแล้วไม่ใช่หรือ ต้องมาถามทำไม"

แล้วทรงตรัสเป็นพระคาถาว่า

"ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นใหญ่

ที่พระคันธกุฎีบนเขาคิชฌกูฏ ประเทศอินเดีย

มีใจเป็นหัวหน้า ใจประเสริฐที่สุด คนเมื่อมีปกติ จิตใจเลื่อมใสศรัทธา การกระทำก็ดี การพูดก็ดี ก็ย่อมจะเป็น กายสุจริต วจีสุจริต เมื่อใจเย็น มโนสุจริต ก็สุจริตตามกัน นี้เรียกว่าเป็น **"บุญ"** บุญนั้นย่อมติดตามบุคคลไปเสมอ เหมือนกับเงาติดตามตัวคน แม้จะอยู่ในที่ร่มและไม่มีเงา เงาก็ยังแฝงอยู่ออกไปข้างนอก เงาก็ปรากฏ เรียกว่าติดตามไปทุกหนทุกแห่ง เหมือนกับเขาเทียมเกวียน ล้อเกวียนก็หมุนตามเท้าโคตลอด

กรรมก็เหมือนกัน การทำบุญจึงไม่เพียงจะทำ จะพูด แม้เพียงจิตใจก็เป็นบุญเป็นกุศล เช่น การบำเพ็ญจิตภาวนา อบรมจิต ก็เป็นเรื่องการฝึกฝนอบรมจิตโดยเฉพาะ ไม่ได้เกี่ยวกับ กาย วาจา เพื่อให้จิตใจสะอาด สว่าง สงบ เย็น เป็นบุญเป็นกุศล"

★ ★ ★

พระธรรมปิฎก เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม เจ้าคณะภาค ๔ ดูแลรับผิดชอบคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นพระราชาคณะที่เพียบพร้อมด้วย พระปริยัติ ปฏิบัติทั้งสมถวิปัสสนากรรมฐาน เป็นพระวิปัสสนาจารย์ครัดเคร่งกลางกรุงเทพมหานครองค์หนึ่ง เปิดวัดสุทัศน์ฯ เป็นสำนักอบรมธรรมกรรมฐานแก่อุบาสก อุบาสิกา และนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายเป็นประจำทุกวันพระ วันอาทิตย์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การอบรมบ่มธรรมของท่านเป็นที่ซาบซึ้งตรึงใจแก่นักปฏิบัติอย่างสุดประมาณ

ข้อวัตรปฏิบัติของท่านทั้งธรรม ทั้งวินัย ไม่มีด่างพร้อย

ท่านเคยเดินทางไปประเทศอินเดีย แดนพุทธภูมิ กราบนมัสการสังเวชนียสถานทั้งสี่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๓ ครั้งด้วยกัน หลังสุดคือวันที่ ๔ ถึง ๑๘ มกราคม ๒๕๓๕ มีพระ ๑๓ รูป โยม ๑๐ คน

ทำไมท่านถึงไปหลายครั้ง แม้กระนั้น ยังบอกว่า หากมีโอกาสก็จะไปอีก

"อินเดีย ไม่ค่อยมีคนสนใจไปกันเท่าไหร่ แต่ในฐานะเป็นพุทธศาสนิกชน เห็นว่าเป็นแดนพุทธภูมิ เป็นสถานที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพานในเขตประเทศอินเดีย สำหรับสถานที่ประสูตินั้นอยู่ในประเทศเนปาล ปัจจุบันการที่ไปประเทศอินเดีย ถ้าเราคิดจะไปเที่ยวเพื่อความสนุกสนานนั้น รู้สึกว่าจะเป็นสิ่งที่หาได้ยาก แต่ไปเพื่อต้องการจะไปสถานที่ซึ่งพระพุทธเจ้าได้เคยประทับอยู่ในที่นั้น ๆ เท่ากับว่า ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่ประทับ ถึงแม้พระองค์ท่านจะไม่ปรากฏส่วนรูปกายอยู่แล้วในปัจจุบัน แต่ส่วนที่เป็นธรรมกายหรือพระพุทธคุณนั้น ยังมีอยู่พร้อมมูล"

นี้คือ เหตุผลของพระธรรม

ปิฎก ซึ่งไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ แดนพุทธภูมิ ประเทศอินเดียและเนปาล ถึงสามครั้ง ทั้งยังตั้งปรารถนา ถ้ามีโอกาสก็จะไปอีก

ท่านได้เล่าถึงการไปครั้งที่ ๓ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๕

"เมื่อเราไปถึงสถานที่สำคัญ ๆ อันเป็นสังเวชนียสถานแล้ว น้อมนึกระลึกถึงพระพุทธคุณ ทำให้เราเกิดศรัทธาปสาทะ ความเชื่อความเลื่อมใสในพุทธคุณยิ่งขึ้น และมีความปลื้มปีติคล้าย ๆ กับเราได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าในเบื้องพระพักตร์ของพระองค์นี้อย่างหนึ่ง

นำคณะผู้แสวงบุญท่องแดนพุทธภูมิ ข้ามแม่น้ำเนรัญชราสู่บ้านนางสุชาดา

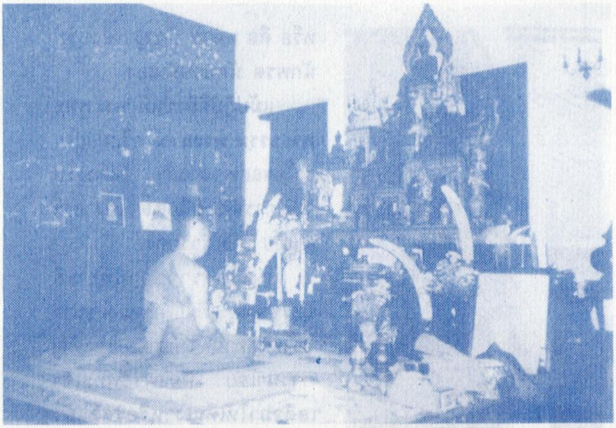
นอกจากนั้น เมื่อเราได้ไปถึงสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานที่ตรัสรู้ สถานที่แสดงปฐมเทศนา หรือสถานที่ปรินิพพาน เราก็ได้สวดพุทธมนต์ คือ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ ธรรมจักรกัปปวัตนสูตร พระสูตรแรกหรือเทศนากัณฑ์แรกของพระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ปัญจวัคคีย์ เท่ากับว่า เราได้ฟังเทศน์จากพระพุทธเจ้าเหมือนกัน ทำให้เราเกิดความซาบซึ้งในคำสอนของพระองค์ นี่ก็นับว่าเป็นบุญเป็นกุศลเพิ่มเติม

บางท่านก็อาจคิดว่า อยู่ที่ไหนก็สวดได้ อยู่ที่ไหนก็สามารถจะไหว้พระได้ แต่เราไหว้พระที่ไหนได้ก็จริง ถ้าไปถึงสถานที่ที่พระพุทธเจ้าเคยประทับอยู่นั้น ย่อมมีความรู้สึกต่างกัน เหมือนกับเราไหว้พระที่บ้านเรา ไม่ได้ไหว้ในห้องพระ ไหว้ที่ที่นอน ไม่ได้เห็นองค์พระก็ใช้ได้ แต่ถ้าเห็นองค์พระพุทธปฏิมากร ก็ย่อมจะเกิดความเลื่อมใสศรัทธายิ่งขึ้น จิตใจสะอาด สว่าง สงบ และเย็น เรียกว่า เข้าถึงธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า

ประโยชน์ของการไปประเทศอินเดียนั้น จุดมุ่งหมายคล้าย ๆ กับไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พุทธอุปถัมภ์ก็นี่ เป็นความรู้สึกของอาตมาพุทธศาสนิกชนอื่นที่เคยไปแล้ว ก็พยายามที่จะไปอีก บางคนก็พยายามไปหลาย ๆ เที่ยว หลาย ๆ ครั้ง ก็ด้วยความเลื่อมใสศรัทธา ดังที่กล่าวแล้วนี้ คล้าย ๆ กับได้ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า นี่คือความรู้สึกที่ไปประเทศอินเดีย ถึงสามครั้งแล้ว"

พระธรรมปิฎก ไปอินเดียครั้งที่ ๓ ก็ไปครบทั้ง ๔ แห่ง ทั้งที่**ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และ สถานที่เสด็จดับขันธ์สู่ปรินิพพาน**

"อีกที่หนึ่งซึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ถึง ๑๙ พรรษา ได้แก่ **พระเชตวันมหาวิหาร** ซึ่งพระสูตรคำสอนในพระไตรปิฎกเกิดขึ้นที่วัดนี้เกือบ ๙๐ เปอร์เซ็นต์ คือ พระพุทธเจ้าเทศน์ที่พระเชตวันมหาวิหาร นี่ก็ได้ไปกราบ ไปไหว้ ไปดูกุฏิ พระคันธกุฏีพระพุทธเจ้า กุฏิพระสารีบุตร กุฏิพระอานนท์ และอะไรต่าง ๆ ซึ่งเขาทำป้ายไว้ ก็คงเป็นความจริงตามนั้นที่นักโบราณคดีเขาทำไว้

กิจที่ไม่เคยขาดก็คือการปฏิบัติภาวนาสำหรับท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก

กุฏิก็ไม่ได้กว้างขวางใหญ่โตอะไรมากนัก เหมาะกับเป็นสถานที่สำหรับนักพรต นักบวช นักบำเพ็ญจิตภาวนา เพราะเป็นสถานที่เงียบสงบดี ได้เห็น ได้ไปพักอยู่สถานที่ใกล้ ๆ นั้น ประกอบกับเวลาที่ไป อากาศหนาวลดเหลือ ๔ องศา หนาวมากเหมือนกัน พระที่ไปก็ไหว้พระสวดมนต์กันโดยไม่ได้พรั่นพรึงต่อความหนาวเหน็บนั้น ตั้งอกตั้งใจไหว้พระสวดมนต์กันด้วยความเลื่อมใสศรัทธาจริง ๆ

ที่อีกแห่งหนึ่งซึ่งเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา คือ **พระเวฬุวันมหาวิหาร** หรือ **สวนไม้ไผ่** ซึ่งพระเจ้าพิมพิสารได้ถวายแด่พระพุทธเจ้า เป็นที่ประทับพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์และบริวาร เป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา และสถานที่นั้น เป็นสถานที่มีการประชุมครั้งยิ่งใหญ่ในสมัยพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ คือ พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย และพระสงฆ์ที่มาประชุมนั้นก็ล้วนแต่เป็นเอหิภิกขุปสัมปทา หมายความว่า พระพุทธเจ้าทรงบวชให้ทั้งนั้น พระพุทธเจ้าเป็นพระอุปัชฌาย์และล้วนแต่เป็นพระอรหันต์

วันนั้นเป็นวันเพ็ญเดือนมาฆะ หรือเป็นวันเพ็ญเดือน ๓ พระพุทธเจ้าทรงถือโอกาสที่พระสงฆ์มาประชุมพร้อมกันอย่างนั้น ทรงแสดงถึงอุดมการณ์ของทางพระพุทธศาสนา และโครงการหรือหลักการของพระพุทธศาสนา และคุณสมบัติของพระที่จะเป็นนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง

รวมความ พระพุทธเจ้าทรงย่อพระพุทธศาสนาไว้ในการแสดงครั้งนั้น ทรงแสดงครั้งนั้นจึงเรียกว่า **โอวาทปาติโมกข์** โอวาทที่เป็นหัวข้อสำคัญ รวบรวมทั้งอุดมการ หลักการ และวิธีการของพระพุทธศาสนาไว้พร้อมมูล เรียกว่าเป็นวันที่สำคัญ

วันนี้ พระสงฆ์ที่ไปด้วยกัน ๑๓ รูป ก็ได้สวดโอวาทปาติโมกข์ในสถานที่นั้นด้วย เท่ากับเป็นการน้อมนึกระลึกถึงเหตุการณ์ในอดีต เมื่อ ๒๕๘๐ ปีมาแล้ว คือ เอา ๒๕๓๕ ปีตั้ง เอา ๔๕ ปีบวก สมัยพระพุทธเจ้าตรัสรู้ปีแรก อายุ ๔๕ ปีก็เป็น ๒๕๘๐ ปี

เหตุการณ์ในวันเพ็ญเดือน ๓ ได้มีเหตุการณ์สำคัญดังกล่าวเป็นเหตุการณ์เรียกว่า การประชุมครั้งใหญ่พระสังฆนิบาตหรือจาตุรงคสันนิบาต คือ การประชุมครั้งสำคัญยิ่งใหญ่ประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. พระมาประชุมกันโดยไม่ได้นัดหมาย

๒. ที่ประชุมนั้นล้วนแต่เป็นพระอรหันต์

๓. พระที่ประชุมนั้นก็ล้วนแต่พระพุทธเจ้าเป็นผู้บวชให้ เป็นพระอุปัชฌาย์ให้ทั้งนั้น

๔. วันนั้นเป็นวันเพ็ญเดือน ๓ พระจันทร์เต็มดวง

เหตุการณ์ ๔ อย่างนี้ ที่เกิดขึ้นพร้อมกันในวันนั้น ถือเป็นเรื่องมหัศจรรย์อย่างยิ่ง เป็นพระเพณีนิยมของชาวพุทธ พอถึงวันเพ็ญเดือน ๓ หรือวันเพ็ญมาฆะ ก็นิยมทำการบูชาเป็นพิเศษ เพื่อน้อมระลึกถึงพระพุทธคุณความดีของพระพุทธเจ้า ธรรมคุณความดีของพระธรรม สังฆคุณความดีของพระสงฆ์ เพื่อสร้างพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ไว้ในจิตใจของเรา เราจะได้มีพระคุ้มครอง เมื่อมีพระอยู่ภายในจิตใจแล้ว พระย่อมคุ้มครอง นี้ก็เป็นเรื่องที่ได้จากการไปอินเดีย อาตมาคิดว่า ถ้ามีโอกาสอยากจะไปอีก แม้จะลำบากก็ยินดีที่จะไปเพื่อได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า

"ที่มีผู้กล่าวกันว่า ไปนมัสการสังเวชนียสถาน ๗ ครั้งแล้วขึ้นสวรรค์จริงหรือไม่"

กราบนมัสการถาม **พระธรรมปิฎก** ซึ่งท่านก็แย้มยิ้มน้อย ๆ ประกายตาเปี่ยมด้วยเมตตาธรรมแล้วตอบ

"ขึ้นอยู่ที่จิตใจ หากว่าเราสามารถสร้าง **พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** ไว้ในจิตใจของเราได้บริบูรณ์ได้ครบถ้วน ไปนิพพานก็ได้ ไม่เพียงแค่ไปสวรรค์ ให้มีความเลื่อมใสศรัทธาเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา"

เป็นคำตอบที่ไม่ตรงทีเดียวว่าไปนมัสการสังเวชนียสถานทั้งสี่ในประเทศอินเดีย ๗ ครั้งแล้ว

พระบรมราชานุสรณ์
พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
ภายในวัดสุทัศนเทพวราราม

ได้ขึ้นสวรรค์จริงหรือไม่ แต่ก็เป็นคำตอบที่ให้แง่คิดอยู่ในตัวว่าขึ้นอยู่กับจิตใจของแต่ละคน จะสามารถสร้าง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ไว้ในจิตใจของตนได้มั่นแท้แค่ไหน ถ้าสร้างได้มั่นแล้วไปนิพพานก็ได้ ไม่ใช่ไปแค่สวรรค์

การสร้าง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หรือพระรัตนตรัยในจิตในใจ ก็คือการปฏิบัติธรรมที่ถึงพร้อมด้วย **ทาน ศีล ภาวนา** สำหรับสาธุชนคนสามัญ หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา สำหรับนักพรต นักบวชนั่นเอง

แม้ปฏิบัติถึงขั้นมี **พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** พร้อมอยู่ในจิตใจตลอดเวลาแล้ว ไม่ต้องไปนมัสการสังเวชนียสถานทั้ง ๔ ที่อินเดีย ก็ขึ้นสวรรค์ได้

ดังเรื่องราวของมัทกุณลีบุตรชายของอทินกพราหมณ์ ขนาดไม่ได้ทำทาน รักษาศีล บำเพ็ญภาวนาเลย เพียงพระพุทธเจ้าเสด็จมาให้เห็นเงาหรือรัศมีแล้วเกิดความเลื่อมใสศรัทธาปสาทะในพระองค์เท่านั้น จิตดับปุ๊บขึ้นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นเทพบุตรทันที

ดังนั้น หากปรารถนาสุขที่แท้จริงในโลกนี้ และหวังสวรรค์วิมานในโลกหน้า ก็จงเร่งปฏิบัติตนใน ทาน ศีล ภาวนา ให้มั่นไว้สม่ำเสมอ ไม่คลอนคลายให้สมกับเกิดดีเพราะมีบุญ อยู่ดีเพราะมีคุณ ไปดีเพราะมีทุน

การปฏิบัติทั้ง **สมถกรรมฐาน** และ **วิปัสสนากรรมฐาน** เป็นแนวทางสร้างสุข ปลอดทุกข์ทั้งภพนี้และภพหน้า

ถ้าปฏิบัติแล้ว เกิดอึดอัดขัดข้องอย่างไร ไปกราบนมัสการขอพระธรรมปิฎก คลี่คลายได้ที่วัดสุทัศนเทพวราราม เพราะท่านเป็นผู้เทอดมรดกธรรมด้วยชีวิตอย่างแท้จริง !

มาแต่ไกล ไปให้ถึง

พระคาถาสุนทรีวาณี

มุนินฺท วทนมฺพุช คพฺภสมฺภว สุนฺทรี
ปาณีนํ สรณํ วาณี มยฺหํ ปีณยตํ มนํ

ขอความเจริญในธรรมจงบังเกิดมีแก่ท่านสาธุชนทุกท่าน

อาตมภาพได้กล่าวถึงคำว่าความเจริญในธรรม ก็เพื่อว่าเป็นการเน้นย้ำถึงความเจริญที่จะเกิดขึ้นต่อท่านทั้งหลายว่าการเจริญเติบโตของร่างกายนั้นเป็นเรื่องปกติวิสัย ถ้าไม่เป็นโรคภัยไข้เจ็บเสียแล้ว ก็มีความเจริญเติบโตธรรมดา เป็นปกติ แต่ได้กล่าวถึงการเจริญในธรรมมีต่อท่านทั้งหลายได้กล่าวย้ำทุกครั้งและแก่ทุกคน ก็เพราะการเจริญขึ้นในธรรมของท่านทั้งหลาย เป็นความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ เมื่อเกิดความปลอดภัยก็มีความเป็นสุข ปลาตัวไหนอยู่ในน้ำใสไม่มีพิษ เจริญเติบโตในน้ำใส น้ำไร้พิษ ปลาตัวนั้นก็มีสุข ทั้งสุกใส และสดใส ถ้าท่านทั้งหลายมีจิตใจเจริญในอธรรม ก็ถือว่ามีความเจริญ

เหมือนกัน แต่เป็นความเจริญนอกรอยของพระพุทธเจ้า คือนอกรอยพระพุทธบาท ได้แก่ ปฏิปทาที่พระองค์ทรงดำเนิน ก็เหมือนปลาที่อยู่ในน้ำขุ่น โตได้เหมือนกัน แต่สีสันของปลาก็จะต่างกัน ความสุกใส ความสดใสก็จะต่างกัน เพราะฉะนั้น การที่ท่านทั้งหลายเป็นผู้ใคร่ธรรมแล้วเป็นผู้เจริญ คือใคร่ธรรม ได้แก่ เป็นผู้ปรารถนาประพฤติธรรม แล้วก็เจริญในธรรมนั้น เหมือนปลาอยู่ในน้ำใส อันนี้เป็นความดี เป็นความสุข และมาบัดนี้ท่านทั้งหลายได้ตั้งกัลยาณจิตอธิษฐาน บำเพ็ญพระกัมมัฏฐาน ซึ่งตรงกับโอวาทปาฏิโมกข์ของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าได้ตรัสโอวาทปาฏิโมกข์ เป็น ๓ ตอนด้วยกัน แต่ทุก ๆ ตอนนั้นมีเรื่องของจิตเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยทุกตอน อย่างเช่นในตอนแรกพระองค์ตรัสว่า **ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา** ขันติคือ ความอดทน เป็นเครื่องแผดเผาบาปคือบาปธรรม **นิพฺพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทฺธา** พระพุทธเจ้าย่อมกล่าวถึงนิพพานว่าเป็นความดับทุกข์อย่างเยี่ยม **น หิ ปพฺพชิโต ปรูปฆาตี** คนเป็นบรรพชิตนั้น ย่อมไม่เข้าไปประทุษร้ายฆ่าสัตว์อื่น **สมโณ โหติ ปรํ วิเหฐยนฺโต** คนที่เป็นสมณะคือผู้สงบนั้น ย่อมไม่เบียดเบียนสัตว์อื่น หรือผู้อื่น ในข้อนี้เรื่องของจิตอยู่ข้อแรก ได้แก่ข้อว่า **ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา** ขันตินั้น มีความแรงกล้าที่จะแผดเผาบาปธรรมให้สิ้นไป นี่เป็นเรื่องของจิต ในส่วนที่สองพระองค์ตรัสถึง **สพฺพปาปสฺส อกรณํ กุสลสฺสูปสมฺปทา สจิตฺตปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธานสาสนํ** ในส่วนที่สองนี้ตรัสไม่ให้ทำบาปทั้งปวง ให้ทำกุศลทั้งมวล และทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว เราก็จะเห็นว่าข้อแรกในพุทธพจน์แรกนั้นก็เป็นเรื่องของจิต ข้อสุดท้ายในพุทธพจน์ตอนที่สอง "ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว" ก็เป็นเรื่องของจิต ส่วนพุทธพจน์ในตอนสุดท้าย พระองค์ก็ได้ตรัสเรื่องของจิตอีก "**อนูปวาโท** พระสาวกนั้นย่อมไม่เข้าไปว่าร้าย, **อนูปฆาโต** ไม่เข้าไปทำร้าย, **ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร** พึงสำรวมในพระปาฏิโมกข์ **มตฺตญฺญุตา จ ภตฺตสฺมึ** กินอย่างรู้คุณในอาหารและรู้ประมาณในอาหาร **ปนฺตญฺจ สยนาสนํ** อยู่ในสถานที่อันสงบสงัด **อธิจิตฺเต จ อาโยโค** เพียรประกอบในเรื่องของจิต หรือประกอบความเพียรในเรื่องของจิต โอวาทปาฏิโมกข์ทั้ง ๓ ส่วนนี้ มีจิตเป็นหลักทั้งสิ้น ดังนั้นการที่ท่านทั้งหลายได้รักษากาย วาจา ด้วยศีล คือ สมาทานศีลแล้ว เพื่อว่าศีลดีแล้ว ทำให้เราปลอดภัย เราไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยกาย ด้วยวาจา เป็นการปฏิบัติตามโอวาทปาฏิโมกข์

คือไม่ว่าร้ายผู้อื่น ไม่ทำร้ายผู้อื่น แล้วท่านทั้งหลายอยู่ในที่อันสงัด บัดนี้พระ-วิหารเป็นสถานที่อันสงัดสำหรับท่านทั้งหลาย ท่านทั้งหลายทานอาหารแต่พอสมควรด้วยรู้ประมาณในอาหาร ในตอนสุดท้ายนี้ **อธิจิตฺเต จ อาโยโค** ท่านก็ประกอบความเพียรของจิต แต่ในบางท่านอาจจะมีความลำบากใจอยู่บ้างเกี่ยวกับความไม่คุ้นเคยกับศีล สมาธิ แล้วไม่รู้จักตัวปัญญา อาจจะเกิดความเคอะเขิน เหมือนเราเข้ามาในบ้านใหม่เมืองใหม่ไม่รู้กฎระเบียบ ไม่รู้ความดีความงาม แต่ว่าถ้าเราไม่ทำความคุ้นเคยเสียเลย เราก็ไม่สามารถเข้าถึงได้ **ท่านทั้งหลายทุกคนนี้ ชีวิตของท่านทุกคนมาแต่ไกล มาจากไหนก็ไม่รู้ แต่ว่าเรามาจากไหนก็ช่างเถอะ** ขอบอกว่า ***"มาแต่ไกล แต่ไปให้ถึง"*** คือปรุงชีวิตจะมาจากสัตว์ดิรัจฉาน จะมาจากคนยากคนจน จะมาจากภพจากภูมิไหนก็ช่างจากสูง จากต่ำ จากกลาง คือจากอบายภูมิ จากมนุษย์ จากเทวโลก จากพรหมโลก ล้วนแต่ไกลทั้งสิ้นแล้วก็มารวมกันอยู่ในมนุษยโลกนี้ มาแต่ไกลจากไหนก็ช่างแต่ไปให้ถึง ถามว่าถึงไหน? ถึงความสุขได้แก่ การดับกิเลสอันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ทั้งหลาย เรามีศีลเป็นเครื่องดับความทุกข์ในส่วนของกายและวาจา มีสมาธิเป็นเครื่องดับทุกข์ใจ **เพราะฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลายพึงระลึกว่าการมาแต่ไกลนั้นไม่สำคัญ แต่การไปให้ถึงนั้นเป็นเรื่องสำคัญ** ในโอกาสต่อแต่นี้ไปขอเชิญท่านทั้งหลายที่คุ้นเคยกับสมาธิดีแล้ว คุ้นเคยกับแนวทางแห่งวิปัสสนากัมมัฏฐานอันเป็นส่วนของปัญญาดีแล้ว พึงเจริญต่อไปตามลำดับ เรียกว่า เจริญในธรรม ส่วนท่านทั้งหลายที่รู้จักเพียงรักษาศีล แต่ผู้ไม่รู้จักกัมมัฏฐานก็พึงเกิดขึ้นในธรรม ณ บัดนี้ ด้วยการกำหนดลมหายใจเข้า ออก อันเป็นส่วนที่ง่ายที่สุด หายใจเข้าว่า พุท หายใจออกว่า โธ เช่นนี้แสดงว่า ท่านทั้งหลาย เริ่มเกิดในธรรม วันนี้การเกิดอาจจะยาก เด็กกว่าจะเกิดก็ตั้ง ๙ เดือน ท่านทั้งหลายกว่าจะเกิดในพระกัมมัฏฐาน ในสมาธิ อาจจะยากแต่ไม่เหลือวิสัย เมื่อเข้ามาได้ เมื่อจุติได้ก็เกิดได้ ก็ขอให้ท่านทั้งหลายบำเพ็ญพระกัมมัฏฐาน ด้วยการกำหนดลมหายใจเข้าออกเป็นอานาปานัสสติว่า หายใจเข้า พุท หายใจออก โธ กำหนดเอาตามนี้ จนกว่าอาตมภาพจะให้อาณัติสัญญาณว่าถอนพระกัมมัฏฐาน ด้วยการเปล่งวาจาว่าบัดนี้ พอสมควรแก่เวลาขอเชิญท่านทั้งหลาย ได้ตั้งใจบำเพ็ญพระกัมมัฏฐาน ณ โอกาสบัดนี้

อย่าทำความคุ้นกับกิเลส

การบำเพ็ญพระกัมมัฏฐานเป็นการขับไล่กิเลสนิวรณ์ เครื่องรบกวนออกไปจากจิตใจ ทำใจให้บริสุทธิ์ สะอาด หมดจดจากกิเลสเครื่องรบกวนทั้งปวงแล้ว ความผ่องใสก็จะบังเกิดขึ้น เมื่อจิตมีสุข ร่างกายซึ่งเป็นเครื่องอาศัยอยู่ของจิตก็จะมีความสุขไปด้วย จะได้เป็นส่วนเกื้อกูลกันในการบำเพ็ญคุณประโยชน์ **การที่เราทำตนให้ห่างไกลจากกิเลสนิวรณ์เครื่องรบกวนนั้น มิใช่เป็นความสุขเฉพาะตนเท่านั้น แม้ผู้อื่นก็มีความสุขไปด้วย** แสดงว่าเราทำตัวให้เย็น ทำตัวให้เย็นนั้นมิได้หมายความว่าเราเป็นโรคขาดเลือด เป็นโรคเลือดน้อย ไม่ใช่อย่างนั้น แต่คำว่าทำตัวให้เย็นนี้ ก็คือให้ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องนั้นไม่เกิดความเร่าร้อน และไม่เกิดความเดือดร้อน บางคนนั้นใครเข้าไปเกี่ยวข้องแล้ว ก็จะเกิดความเร่าร้อน รุ่มร้อน เดือดร้อน ด้วยได้ชักนำเขาเหล่านั้นให้ได้ไปสู่ทางที่ไม่ดี ดังนั้นการทำตนให้เย็นจึงเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นอีกด้วย เมื่อเราห่างจากกิเลสได้มากขึ้นเท่าไรและไกลเท่าไร ความร่มเย็นเป็นสุขก็จะบังเกิดมีเท่านั้นคนที่ใกล้ชิดสนิทสนมอยู่แล้วก็จะบังเกิดความเย็นใจขึ้น ก็อยากจะ

เข้ามาคบหาสมาคม อยากจะเข้ามาสนทนาปราศรัยเกิดความเคารพบูชา เรียกว่ามิตรที่สนิทสนมอยู่แล้วก็เป็นมิตรสนิทสนมยิ่งขึ้น แต่ว่าถ้าเราไม่กำจัดกิเลส-นิวรณ์เครื่องรบกวนเลย เราไปทำความคุ้นกับมัน มิตรที่ใกล้ชิดอยู่แล้วเมื่อได้รับความเดือดร้อนก็จะห่างเหินไป คนที่บูชาก็จะไม่ยกมือไหว้ ไม่ตั้งใจบูชา หรือบางทีที่เป็นมิตรอยู่แล้วก็เป็นศัตรูกัน ข้อนี้มีเครื่องพิสูจน์ให้เห็นในสังคมของเราทั่ว ๆ ไป เมื่อวันวานอาตมภาพไปแสดงธรรมที่จังหวัดนครปฐม ผู้ที่ตายเป็นจ่าสิบเอก เป็นทหาร แต่ว่าเหตุที่ต้องเสียชีวิตนั้น เพราะภรรยาใช้มีดแทง และก็แทงทีเดียวเท่านั้นตรงหัวใจพอดี เสียชีวิตทันที เหตุเพราะว่าภรรยานั้นดื่มสุรา เหตุที่ต้องเกิดเรื่องนี้ขึ้นทั้ง ๆ ที่ทั้งสองฝ่ายนี้สัญญาเป็นมิตรกันรักใคร่กัน แต่กลับมาเปลี่ยนไปเช่นนี้ถึงกับเป็นศัตรูกัน ถึงกับประหัตประหารกันนั้น เพราะว่าไปทำความคุ้นกิเลส ไม่ได้กำจัดกิเลสออกไป ทำความคุ้นกับโทสะ คุ้นกับความเห็นแก่ตัว มิตรซึ่งเห็นหน้ากันอยู่ทุกวัน กินข้าวหม้อเดียวกันแทนที่จะได้สร้างสิ่งอันเป็นประโยชน์ร่วมกัน กลับกลายมาเป็นศัตรูกันจึงขอฝากท่านทั้งหลายได้ไปพิจารณาถึงกิจอันสำคัญของพวกเรา คือพิจารณาถึงความไม่ดีไม่งามแห่งกิเลสนิวรณ์เครื่องรบกวนทั้งปวง ทำความรักในพระธรรมและทำความเกลียดชังในกิเลส เมื่อเราเกลียดชังในกิเลสเช่นนี้แล้ว ความดีก็จะบังเกิดมีขึ้นต่อท่านทั้งหลาย

มนต์ปราบมาร

ขอความเจริญในธรรมจงบังเกิดมีแก่ท่านสาธุชนทุกท่าน

วันนี้ได้ยินเสียงของท่านทั้งหลายได้สวดธชัคคสูตร ธชัคคสูตร แปลว่า สูตรที่กล่าวถึงธง ได้กล่าวถึงธงของเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่ ๔ องค์ ด้วยกัน คือ องค์แรกได้แก่พระอินทร์ ผู้เป็นจอมเทพ เทวดาองค์ที่สองได้แก่ ท้าวปชาบดี เทวดาองค์ที่สามได้แก่ ท้าววรุณ และเทวดาองค์ที่สี่ ได้แก่ท้าวอีสาน เหตุที่กล่าวถึงเทวดาทั้ง ๔ องค์ เพราะได้เกิดเทวาสุรสงคราม คือสงครามระหว่างเทวดากับอสูร ในการที่เทวดาจะต้องออกรบกับอสูรนั้น ด้วยเกรงไปว่าเทวดาที่เป็นลูกน้องจะเกิดความสะดุ้งหวาดกลัว พระอินทร์จึงสั่งให้เทวดาทั้งหลายเหล่านั้นเป็นความว่าเมื่อใดก็ตามที ความสะดุ้ง ความหวาดกลัว ความขนพองสยองเกล้าเกิดขึ้นแก่พวกท่าน ท่านจงมองขึ้นไปบนท้องฟ้า เมื่อเห็นธงของเราซึ่งใช้เป็นสัญลักษณ์ธงสีนี้ ความสะดุ้ง ความหวาดกลัว ความขนพองสยองเกล้าก็จะหมดสิ้นไป แต่ว่าถ้าไม่ดูธงของเรา หรือว่าไม่ทันดู ก็โปรดดูธงของท้าว

ปชาบดี ท้าววรุณ ท้าวอีสาน ในธงผืนใดผืนหนึ่งซึ่งกล่าวมาแล้วนั้น ความสะดุ้ง ความหวาดกลัว ความขนพองสยองเกล้าอันเกิดจากการรบกับอสูรนั้นจะหายไป กลายเป็นความฮึกเหิมที่จะสามารถทำศึกได้ และก็สามารถประสบชัยชนะได้ เพราะมั่นใจว่าผู้ที่เป็นหัวหน้าเรา ผู้ที่เป็นประธานเรา ได้นำหน้าเราไปแล้ว

ส่วนพระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่พวกเราว่า ธงเหล่านั้นเป็นการรบกับข้าศึกภายนอก และความชนะเหล่านั้นเป็นความพ่ายแพ้ ซึ่งจะมีตามมาเป็นการผูกเวร พระภิกษุทั้งหลายซึ่งทำหน้าที่รบกับกิเลสจะต้องออกเดินธุดงค์ ออกป่า ออกเขาลำเนาไพร หรือจะต้องไปนั่งในเรือนว่าง กลางแจ้ง ในป่าช้า ภัยอันเกิดเทวปุตตมาร อันเกิดจากภูตผีปีศาจ อันเกิดจากสัตว์ร้ายทั้งหลาย ย่อมบังเกิดมี และพระภิกษุที่มีใจยังไม่มั่นคง ก็ย่อมมีความหวาดกลัว เพราะเหตุว่ายังไม่ปลงในสังขารได้แก่รูปกายนี้ ยังมีความเสียดาย ถ้าความสะดุ้ง หวาดกลัวนั้นเกิดขึ้นเมื่อไหร่ให้เจริญพุทธคุณใน บทว่า อิติปิ โส ฯ ถ้าเจริญพุทธคุณแล้ว ๑ เที่ยว หรือหลาย ๆ เที่ยว ความสะดุ้ง ความหวาดกลัว ความขนพองสยองเกล้า จะหมดสิ้น ก็จะมีความสุขสะดวกในการเจริญสมณธรรม เพราะว่าความสะดุ้ง หวาดกลัว ขนพองสยองเกล้านั้น เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติธรรมอย่างใหญ่ประการหนึ่ง และพิษภัยจากสัตว์ร้าย จากภูตผีปีศาจนั้น ก็เป็นอันตราย เป็นอุปสรรค แต่ถ้าพวกภิกษุทั้งหลายไม่ทันนึก หรือนึกไม่ทันพุทธคุณ ก็ขอให้ภาวนาธรรมคุณ ในบทว่า สฺวากฺขาโต ฯ ถ้านึกถึงธรรมคุณไม่ทัน ก็ให้นึกถึงสังฆคุณในบทว่า สุปฏิปนฺโน ฯ แล้วความสะดุ้ง ความหวาดกลัว ความขนพองสยองเกล้าจะหมดสิ้นไป เพราะอะไรจึงหายไป? **เพราะพระพุทธเจ้าปราศจากราคะ โทสะ โมหะ อภิรุ อจฺฉมฺภี อนุตฺตราสี อปลายิ ไม่มีความสะดุ้ง ไม่หวาดกลัว ไม่ถอยไม่หนี** เมื่อพระภิกษุทั้งหลายระลึกถึงผู้ไม่มีกิเลส ไม่สะดุ้ง ไม่หวาดกลัว ก็จะเห็นปฏิปทาของพระพุทธเจ้า ก็จะมีความอาจหาญในการปฏิบัติธรรม อาตมภาพจึงเกิดความชื่นชมโสมนัสในการที่ท่านทั้งหลายได้สวด

งานของบัณฑิต

ขอความเจริญในธรรมจงมีแก่ท่านสาธุชนทุกท่าน

ก่อนที่จะได้บำเพ็ญพระกัมมัฏฐานหลังจากที่ท่านทั้งหลายกระทำสัตยาธิษฐานแล้ว อาตมภาพจะได้กล่าวทบทวนและเพิ่มเติมในเรื่องการบำเพ็ญจิตภาวนา การบำเพ็ญเพียรทางจิตเป็นงานของบัณฑิต เป็นงานของผู้รู้ เป็นงานของผู้มีปัญญา การบำเพ็ญเพียรทางจิตเป็นการทำจิตให้ตรง เพราะพระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงสภาวะของจิตว่ามีความดิ้นรน กวัดแกว่ง รักษายาก ห้ามยาก หน้าที่ในการดัดจิตนั้น พระองค์ได้เปรียบเทียบกับช่างศร ซึ่งมีหน้าที่เหลาลูกศรและดัดลูกศรให้ตรง นี่เป็นการเปรียบเทียบหน้าที่ซึ่งต่างกัน ส่วนการได้ประโยชน์จากจิตซึ่งดิ้นรน กวัดแกว่ง รักษายาก ห้ามยาก แต่ดัดให้ตรงได้นั้น จะใช้ให้เป็นอะไรนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องกล่าวเพิ่มเติมสำหรับนักปฏิบัติทั้งหลาย เพราะเป็นการแน่นอนว่า ถ้าเราจะต้องดัดจิตให้ตรงด้วยความเพียรพยายามแล้วก็ทิ้งขว้างเสีย ความได้ประโยชน์อย่างบริบูรณ์ก็จะไม่บังเกิดขึ้น หมายความว่าได้ประโยชน์แต่ไม่เต็ม เหมือนนายช่างศรดัดลูกศร แล้วก็วางทิ้งเอาไว้ไม่ได้ยิง ลูกศรใดที่ถูก

ดัดด้วยวิธีการดัดที่ดี ทั้งแช่น้ำ ทั้งลนไฟ ทั้งดัด ทั้งมัดเอาไว้จนตรงได้และเหลาให้แหลมได้ อาบยาพิษไว้นั้น เขามีจุดมุ่งหมาย คือความตรงนั้นเป็นจุดมุ่งหมายของช่างดัด **แต่ประโยชน์สูงสุดของการดัดนั้นอยู่ที่การยิง** ประโยชน์สูงสุดอยู่ตรงนี้ อยู่ที่การยิง ยิงอะไร ยิงสิ่งที่อยากได้ สิ่งที่อยากได้มีกี่อย่าง มี ๒ อย่าง คือ

๑. ยิงให้ตาย **๒. ยิงให้มี**

การยิงให้ตายนั้นหมายความว่าเป็นการยิงข้าศึก ทำลายข้าศึก นักรบออกรบแล้วได้ศรดี ได้คันธนูดี ลูกศรอาบยาพิษแล้ว ยิงไปถูกข้าศึก ข้าศึกตาย ถือว่าได้ประโยชน์ นี่เป็นการยิงให้ตาย

ยิงให้มี อยากได้สิ่งใด เช่น ถือศรออกไป อยากได้มะม่วง ก็ยิงมะม่วงมันลงมาอย่างนี้เป็นต้น แต่นั้นเป็นสิ่งภายนอก ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบเอาไว้ ส่วนการดัดจิตและรักษาจิตให้ตรงได้ ไม่ให้เกิดแผลได้แล้วนั้น ก็คือการทำสมาธินั่นเอง จิตของใครที่เป็นสมาธิแล้ว จิตของผู้นั้นชื่อว่าดับแล้ว เมื่อต้องการจะให้กำหนดว่า พุทโธ ก็กำหนดได้โดยเร็วพลัน **เอาสติเป็นตัวดัดจิต เอาเครื่องดัดก็คืออารมณ์ของกัมมัฏฐานทั้งหลาย บางทีเราก็ดัดด้วย อสุภะ ๑๐ ประการ** เห็นซากศพมากมายก่ายกอง เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ จิตก็ตรงได้ ดัดด้วยกสิณ ๑๐ สัมผัสดินเพ่งดิน สัมผัสน้ำเพ่งน้ำ สัมผัสลมเพ่งลม สัมผัสไฟเพ่งไฟ สัมผัสแสงเพ่งแสง สัมผัสสีเพ่งสี เป็นกสิณ ๑๐ หรือนำเอาสิ่งที่ดี ๆ มา**น้อมนึกระลึกถึง** เช่น นึกถึงการบริจาค นึกถึงเทวดา นึกถึงคุณความดีทั้งหลาย แม้นึกถึงคุณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์เป็นอนุสติ รวมถึงการกำหนดลมหายใจเข้าออกคือ พุทโธ, สัมมา อรหัง, ยุบหนอ พองหนอ, เครื่องดัดจิตเหล่านี้เป็นอุปกรณ์ ก็คือว่าเป็นการดัดจิตให้ตรงด้วยอุปกรณ์ ผล-ประโยชน์ก็ได้เหมือนช่างศรเหมือนกัน คืออะไร? คือขับไล่ศัตรูได้ จิตตรงแล้วขับไล่ศัตรูคือความไม่ตรงได้ อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้จิตไม่ตรงเป็นศัตรูแห่งความตรงของจิต? ก็คือนิวรณ์ ๕ ประการ ไม่ว่าจะเป็นกามฉันทะหรือกามวิตก คือพอใจในกามจนเป็นตะกอนนอนนิ่งในใจ ไม่ว่าจะเป็นความอิจฉาริษยาจนกลายเป็นความพยาบาท ก็เรียกว่าพยาบาทวิตก หรือความใคร่จะเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ว่า

จะเป็นความสงสัย ความง่วงเหงาหาวนอน ความฟุ้งซ่าน นี่ทำให้จิตไม่ตรง ให้ดิ้นรนกวัดแกว่งอยู่เสมอ เมื่อดัดให้ตรงได้นั่นเป็นผลประโยชน์จากการขับไล่นิวรณ์ ๕ ประการ จิตตรงก็ผ่องใส แต่ตรงนี้ก็ยังไม่พอ แค่จิตตรงยังไม่พอก็เหมือนนายช่างศร ต้องยิง คราวนี้จุดมุ่งหมายของการยิงก็เพื่อให้มี เมื่อขับไล่ศัตรูไปแล้วก็ดีในส่วนหนึ่ง เป็นสุขในส่วนหนึ่ง มีความผ่องใสเป็นส่วนหนึ่ง มีกำลังแรง แต่ถือว่ายังไม่ได้ยิง เมื่อดัดตรงแล้วต้องยิง **พระพุทธเจ้าได้ตรัสต่อไป เป็นแนวทางว่างานของจิตนั้น อย่าให้ไปปิดทางปัญญา แต่งานของจิตเป็นผลิตผลทางปัญญา ก็คือเอาจิตที่ตรงแล้วนี้ ซึ่งเหมือนลูกศรที่แหลมคมแล้ว นั้นยิงไป ถามว่ายิงไปที่ไหน? ยิงไปที่เป้า เป้าทั้งหมดที่จิตจะยิง ที่จะพุ่งเจาะไปให้ตรง ทะลุไปให้ได้นั้น มีอยู่ ๔ เป้าด้วยกัน ๑ กาย ๒ เวทนา ๓ จิต ๔ ธรรม**

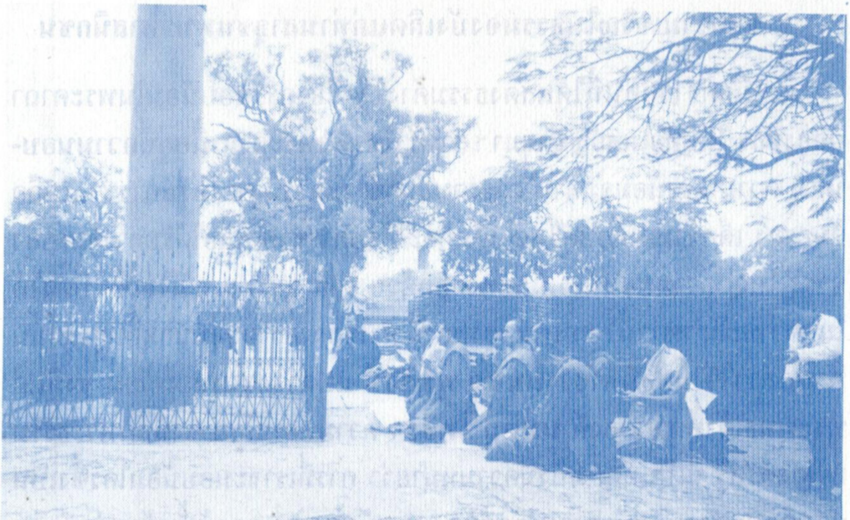

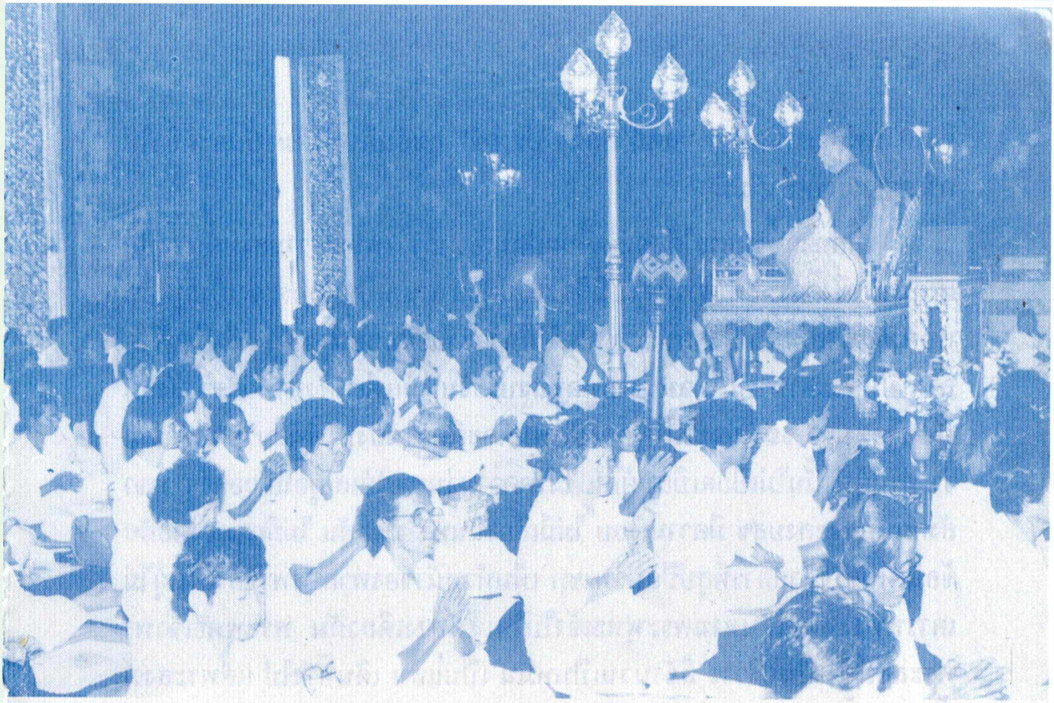
นะโม

ขอความเจริญในธรรมจงบังเกิดแก่ท่านสาธุชนพุทธศาสนิกชน

เมื่อคราวก่อนนี้ได้แสดงธรรมค้างไว้ เรื่องการนอบน้อมในพระคาถานกยูงทอง ในบทอุเหตยัญจักขุมาฯ ว่า **หัวใจของพระคาถานี้อยู่ที่ความนอบน้อม** ความนอบน้อมจะทำให้ดำรงตนอยู่อย่างมีความสุข ได้รับการช่วยเหลือคุ้มครอง เด็กที่นอบน้อมผู้ใหญ่ เด็กก็จะได้รับการช่วยเหลือได้รับการคุ้มครองจากผู้ใหญ่ ความนอบน้อมนี้แสดงออกด้วย กาย วาจา และมีใจเป็นที่ตั้งได้ในบทว่านะโม คราวนี้ในคาถานกยูงทองนี้ หัวใจของความนอบน้อมอันสูงสุดนั้นท่านกล่าวไว้ในตอนท้ายว่า**นมตฺถุ พุทฺธานํ** แปลว่าความนอมน้อม จงมีแก่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ **นมตฺถุ โพธิยา** ความนอบน้อม จงมีแก่พระธรรมเครื่องตรัสรู้ นี่เป็นท่อนหนึ่งมีความหมายว่า การที่เราจะนอบน้อมใครซึ่งเป็นตัวบุคคลอย่างเดียวไม่พอ แต่จะต้องนอบน้อมธรรมของผู้นั้นด้วยว่าเขาจะประพฤติอะไร**นมตฺถุ พุทธานัง** เรานอบน้อมพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ เป็นการ

บูชาบุคคลที่ควรบูชา น้อมพระองค์มาใส่ไว้ในใจเรา **นมตฺถุ โพธิยา** ต่อจากนั้น พึงนอบน้อมธรรมที่ท่านตรัสรู้ บุคคลที่จะเป็นพุทธเจ้าจะต้องประพฤติธรรมข้อใดข้อหนึ่งที่จะทำให้ตรัสรู้ได้ ธรรมตัวนั้นแหละเป็นสิ่งที่เราจะต้องนอบน้อม น้อมไปหาธรรมนั้นด้วยการไปแสวงหา เหมือนเช่นที่ท่านทั้งหลายได้เข้าวัดมาฟังธรรมนี้เขาเรียกว่า น้อมตัวเข้ามา และมาฟังธรรมแล้วก็น้อมธรรมมาไว้ในใจของตัวท่านเอง เรียกว่า โอปนยิโก เพราะฉะนั้น **เมื่อท่านทั้งหลายได้สวด นะโม แล้ว** พึงเข้าใจเถอะว่า ถ้าเรานอบน้อมเฉพาะพระพุทธเจ้า เฉพาะพระสงฆ์ ด้วยการนอบน้อมบูชาบุคคลอย่างเดียวเท่านั้นยังไม่พอ แต่จะต้องนอบน้อมคุณธรรมที่จะทำให้เป็นพระพุทธเจ้า คุณธรรมที่จะทำให้เป็นพระสงฆ์เป็นสัมมาปฏิบัติด้วย

สร้างความสงบ สยบความวุ่นวาย

ขอเจริญในธรรมจงมีแก่คณะศีลจาริณีทุกท่าน

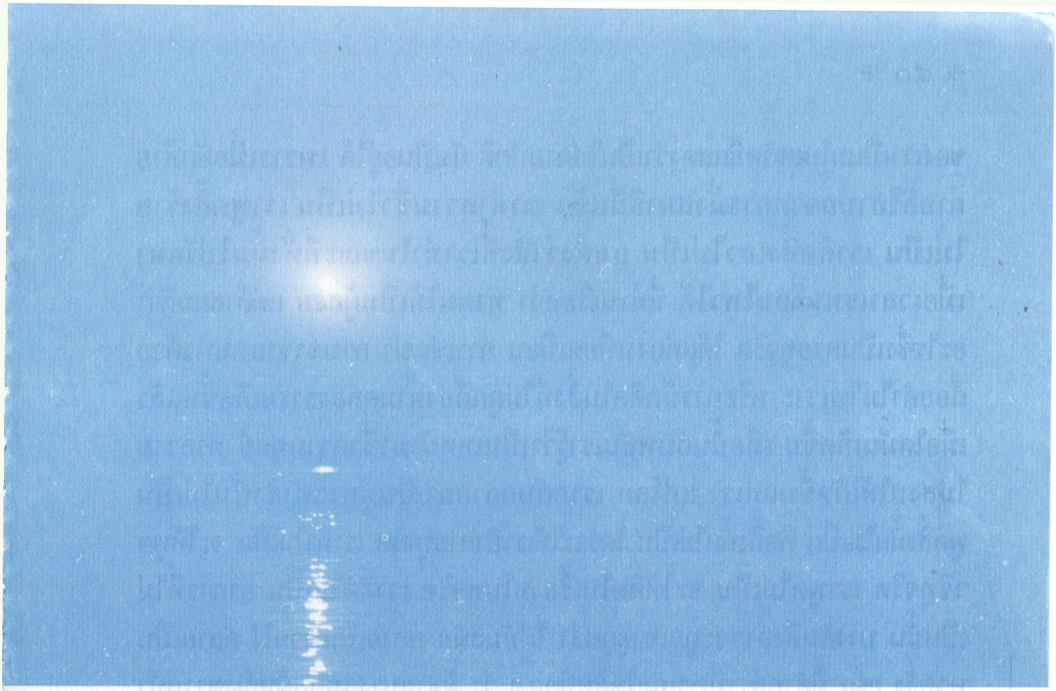
บัดนี้ขอให้ทุกท่านได้ตั้งใจปฏิบัติธรรม ทำกายให้สงบ ทำวาจาให้สงบ และทำใจให้สงบ

การบวชเป็นการสร้างความสงบให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ความสงบนั้นมีศีลเป็นพื้นฐาน เรียกว่า สงบกายกับวาจา ส่วนความสงบจิตหรือสงบใจนั้นมีสมาธิเป็นพื้นฐาน เมื่อท่านทั้งหลายทราบว่า ศีลทำให้สงบกาย วาจา ก็ได้รักษาศีลคือสมาทานศีลเพื่อรักษากาย วาจานั่นเอง และเมื่อทราบว่าความสงบใจเกิดจากสมาธิ ท่านก็รับเอาพระกัมมัฏฐาน คือใช้สติกำหนดลมหายใจเข้าออกแล้วเจริญภาวนาว่า พุท-โธ, สัมมา-อรหัง, ยุบหนอ-พองหนอ ความสงบนั้นมีผลคือความสุข สุขอย่างแรกก็คือสุขอันเกิดแก่ ผู้สงบเอง ที่สามารถบังคับกาย วาจา และจิตของตนให้สงบได้ เมื่อได้บำเพ็ญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ก็จะได้รับสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป ภาวะที่สุขเกิดขึ้นแสดงถึง ภาวะที่ทุกข์ดับลง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว

จึงได้ในพุทธภาษิตที่ว่า "นตฺถิ สนฺติ ปรํ สุขํ" สุขอันอื่นที่ได้มานั้นจะดียิ่งไปกว่าความสงบเป็นไม่มี

เมื่อท่านทั้งหลายได้สุขเกิดขึ้นแก่ตนเองแล้ว เพราะความสงบนั้น เป็นเหตุนำมาซึ่งความสุข ความสงบนี้ก็จะเป็นตัวกำหนดเป็นตัวกระจายไปสู่ผู้อื่น นับตั้งแต่ครอบครัว สังคมประเทศชาติมีภาวะที่แปลกอย่างหนึ่ง คือในที่ใดถ้าผู้เป็นประธาน เป็นหัวหน้าเป็นคนสงบระงับแม้แต่เพียงท่านเดียว สังคมนั้นหรือชุมนุมชนนั้นจะเป็นร้อยเป็นพันก็จะมีความสงบไปด้วย หมายความว่า ท่านผู้นำนั้นไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ทำความวุ่นวายให้แก่ผู้อื่นด้วยกาย วาจา สังคมนั้นก็จะสงบสุข มีความเงียบ ไม่มีเสียงนินทาว่าร้ายกัน ไม่มีการทำร้ายกัน ข้อนี้เห็นจริงด้วยการที่สุปปิยปริพาชก เห็นหัวหน้าของพวกปริพาชก เป็นผู้ไม่เคารพพระสงฆ์เดินตามพระพุทธเจ้าไปในเส้นทางเดียวกัน พระพุทธเจ้าพาพระสงฆ์ซึ่งเป็นบริวาร มีจำนวนเป็นหมื่น เป็นแสน เดินทางไป แต่พระสงฆ์ทั้งหลายนั้นมีความสงบเป็นระเบียบ เหตุเพราะว่าผู้นำเป็นผู้สงบ ส่วนบริวารของสุปปิยปริพาชกนั้นไม่สงบ ไม่เรียบร้อย เพราะว่าผู้นำเป็นผู้ไม่สงบ เป็นผู้กล่าวเบียดเบียน ติเตียนผู้อื่น กระทำการเบียดเบียนผู้อื่น กล่าวติเตียนเบียดเบียนพระพุทธเจ้า ด้วยกายและวาจา เป็นเหตุให้พรหมทัตมาณพผู้เป็นศิษย์เอกหมดความเคารพในตัวอาจารย์

เพราะฉะนั้นความสงบจึงมีคุณค่า เมื่อท่านทั้งหลายทราบเช่นนี้แล้วก็พึงสั่งสม ด้วยการที่รักษากาย วาจา ด้วยศีล ตามที่ได้กล่าวปฏิญาณตนต่อพระ-พุทธเจ้าคือพระประธาน ได้กล่าวปฏิญญาณได้ตั้งสัตยาธิษฐาน เป็นการบำเพ็ญสมาธิ กระทำตน กระทำใจให้สงบให้ได้ในกาลนี้ในบัดนี้ ก็จะสมกับการที่ท่านทั้งหลายได้ตั้งใจมาบวช ถ้าเริ่มแรกของการบวชนั้นสำเร็จสมประสงค์ จุดเริ่มต้นที่ดีมีความสำเร็จ ในวันต่อ ๆ ไป เราก็จะได้ประสบความสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นไป ภาวะของคนมีหน้าที่การงาน มีครอบครัวนั้น เมื่อเจอน้ำใหม่ เมื่อเข้าที่ใหม่ ยังหาความสงบไม่ได้ จิตใจหวนไปพัวพันกับเรื่องที่แล้ว ๆ มาก็จะยิ่งห่างออกไปใหญ่ เพราะฉะนั้น ในโอกาสที่ท่านทั้งหลายได้มาบำเพ็ญศีล เจริญภาวนา ในเบื้องต้นนี้พึงกระทำความสงบให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และพึงรักษาไว้จะได้ผลดีสืบ ๆ ต่อไปในวันข้างหน้า

งั่ง

ขอความเจริญในธรรมจงมีแก่คณะศีลจาริณีทุกท่าน

บัดนี้จะได้บำเพ็ญพระกัมมัฏฐานอีกวาระหนึ่งซึ่งที่วัดเราแห่งนี้บำเพ็ญสืบต่อกันมา ถ้านับวาระตั้งแต่เริ่มแรก ก็เป็นเวลาถึง ๗-๘ ปี ด้วยกัน ท่านทั้งหลายได้บำเพ็ญคุณธรรม เป็นเครื่องระงับความวุ่นวายทั้งปวง **กระทำกายให้สงบเรียกว่าสันตกายย เป็นผู้มีกายสงบ กระทำวาจาให้สงบ เรียกว่าเป็นผู้มีสันตวาจา หรือสันตวจี กระทำใจให้สงบ เรียกว่า เป็นผู้กระทำสันตมโน**

คำว่า สงบ นี้ หมายความว่า นิ่ง แต่มิได้หมายความว่า กายไม่ทำอะไรเลย วาจาไม่เจรจาเลย ใจไม่คิดอะไรเลย เราดูภาวะที่บ้านเมืองสงบ ก็ไม่ได้หมายความว่าคนทุกคนเงียบนั่งสมาธิกันหมด เปล่า! แต่หมายความว่าเว้นจากกายทุจริตทั้งปวง เว้นวจีทุจริตทั้งปวง และเว้น จากมโนทุจริตทั้งปวง ศีล ๕ ศีล ๘ กระทำให้เราเป็นผู้สงบ เรายังเป็นผู้เดินได้ ยังเป็นผู้พูดได้ ยังเป็นผู้คิดได้ แต่การกระทำของเราเป็นกายสุจริต การเจรจาของเราเป็นวจีสุจริต การนึกคิด

ของเราเป็นมโนสุจริตนี่แสดงว่าเป็นไปตามปกติ ยังเป็นอยู่ได้ เพราะเมื่อยักย้ายถ่ายอิริยาบถจากการนั่งสมาธินี่แล้ว เราทำความชั่วไม่เป็น เราพูดสิ่งร้ายไม่เป็น เราคิดสิ่งเลวไม่เป็น แสดงว่าสิ่งที่เราทำในขณะที่นั่งนั้นไปรักษาเมื่อเวลาเราเคลื่อนไหวได้ นี่ท่านเรียกว่า ทำตนให้เป็นผู้สงบ แต่ถ้าสมมติว่าอะไรซึ่งเป็นกายทุจริต ได้แก่การเบียดเบียน การเข่นฆ่า การเจรจาถากถางด้วยถ้อยคำไม่ไพเราะ หรือการนึกคิดในสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามคลองธรรมเกิดขึ้นแล้ว เมื่อใดมันเกิดขึ้น เมื่อนั้นฉับพลันเรารู้ว่าเป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ ทำความไม่สงบให้เกิดขึ้นแก่เรา แก่โลก เรากลับกลายมาเป็นผู้กระทำสิ่งนั้นไม่เป็น พูดสิ่งนั้นไม่เป็น คิดสิ่งนั้นไม่เป็น ใครจะให้เราทำกายทุจริต เราทำไม่เป็น จะให้พูดวจีทุจริต เราพูดไม่เป็น จะให้คิดในเรื่องมโนทุจริต เราคิดไม่เป็น อาการที่ไม่เป็นนั้น บางคนถึงอาจจะถูกเขาดูถูกว่า ไม่ทันสมัย กลายเป็นพวกโง่ กลายเป็นพวกงั่ง เช่น มีคำกล่าวที่เราเคยได้ยินบ่อย ๆ ว่า ผู้ชายบางคนถูกผู้หญิงตราหน้าว่าเป็น งั่ง เราเคยได้ยิน คำว่า งั่ง ก็แปลว่าโง่ แปลว่าไม่เป็น แปลว่าเปิดโอกาสแล้ว ทอดสะพานแล้วไม่เดินตามสะพานนั้น แต่เหตุที่เขาไม่เดินนั้นเขาอาจจะเห็นว่าเรื่องของกายทุจริตเป็นเรื่องของมโนทุจริต เขาจึงไม่เดิน เขาไม่รับการเชิญชวนในสิ่งที่ผิด ไม่ขึ้นสะพานผิด ถึงจะดูถูกว่า งั่ง ก็ไม่รู้สึกเดือดร้อน อะไรแต่กลับรู้สึกมีความสุข นี่แสดงให้เห็นว่า อะไรซึ่งเป็นทุจริต ทั้งกาย วาจา ใจแล้ว ยอมให้เขาดูถูกเสียดีกว่า ดีกว่าตัวเองต้องได้รับโทษ ดีกว่าตัวเองต้องจมอยู่ในสิ่งที่เลวร้าย

คำว่า งั่ง นี้ เป็นคำใช้เรียกชื่อพระ และคนมักนิยมเอามาแขวนเอวเป็นพระองค์ขนาด ๓ นิ้ว, ๕ นิ้ว หล่อด้วยสำริด พระอย่างที่เขา เรียกว่า พระงั่งนั้น เมื่ออาตมาเป็นเด็ก ๆ ก็ยังรู้นึกนิยม **โอ! พระงั่งนี้ดี ทำให้คงกระพันชาตรี ทำให้รอดพ้นจากอันตราย** ก็จำพระงั่งเอาไว้ และดูเหมือนว่าคนจะเคารพนับถือพระงั่งนั้นก็เพียงต่ำ ๆ ไม่ถึงขนาดขึ้นคอ เอาแขวนกันแค่เอวเท่านั้น ก็ตั้งความสงสัยว่าพระงั่งนี่ทำไมเขาจึงทำกับท่านอย่างนั้น ในกาลต่อมาเมื่อศึกษาทราบประวัติพระงั่งแล้ว จึงเกิดความเลื่อมใส ที่แท้จริงแล้วพระงั่งนั้นก็คือพระพุทธเจ้าของเราในสมัยเสวย พระชาติเป็นพระเตมีย์ใบ้นั่นเอง อะไรทำให้

พระองค์กลายเป็นงั่ง กลายเป็นบ้า เป็นใบ้ เพราะพระองค์เห็นสิ่งที่พระราชบิดากระทำต่อนักโทษ ต้องประหัตประหารเขา พระราชบิดาจะต้องอยู่คลุกคลีกับนางสนมกำนัล ชอบใจลูกเมียใครก็เอามาโดยปราศจากความเป็นธรรม สิ่งที่ได้มานั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากความสุจริต พระองค์ระลึกว่า ชาติที่แล้ว ๆ มา พระองค์เป็นอย่างไร ก็ทราบว่าพระองค์ก็เคยเป็นเช่นนั้นเหมือนกัน และก็ต้องหมกไหม้อยู่ในนรก เพราะกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ตั้งแต่นั้นมาพระพุทธเจ้าของเรา ซึ่งเป็นพระเตมีย์ในขณะนั้น ก็ไม่ยอมพูด ไม่ยอมกระทำอะไรเลย นั่ง นอน ไม่ยินดี ยินร้าย กับสิ่งที่เขามาปรนเปรอเพื่อให้เป็นพระราชามหากษัตริย์ต่อไป ซึ่งท่านทั้งหลายคงจะทราบประวัติ ตั้งแต่เด็กอะไรซึ่งคนเขาชอบด้วยรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เอามาลองพระองค์ เอามาล่อพระองค์ ๆ ก็นั่งเฉย นอนเฉย อะไรซึ่งเป็น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่ถูกต้อง กระทบแล้วไม่ชอบใจ ทำให้เกิดความสะดุ้งหวาดกลัว ทำให้เกิดความโกรธ พระองค์เฉย ไม่แสดงอาการไม่ร้องออกมา ด้วยกำหนดนึกในใจว่าสิ่งที่ไม่ดีนั้นเราทำไม่ได้ เราพูดไม่ได้ ถ้าขืนเราทำเราพูดไป คนเขาจะรู้ว่าเราไม่ได้เป็นเช่นนั้น เรากลายเป็นผู้แกล้งไป ท่านกล่าวว่าพระองค์กระทำเช่นนี้จนถึงอายุ ๑๖ พรรษา จนกระทั่งจะต้องถูกพระราชบิดาฝังทั้งเป็นที่นอกเมือง แต่ในขณะที่พระองค์นั่งอยู่ไม่ยอมกระทำอะไรในสิ่งที่เป็นทุจริตนั้น พระองค์ก็รู้ตัวเสมอว่าพระองค์ไม่ได้งั่ง เดินได้ พูดได้ ได้ยิน ได้เห็น รู้ตัว เสมอเหมือนเช่นญาติโยมทั้งหลาย เรากระทำในขณะนี้เขาเรียกว่าทำเป็นงั่งคืออย่าให้อะไรซึ่งเป็นอารมณ์ที่ไม่ดีมากระทบ แล้วชักจูงจิตใจไปได้ ใครเขาจะว่าเป็นคนโง่ คนงั่งก็ช่างเขา แต่สิ่งที่ไม่ดีทำไม่ได้ พูดไม่ได้ คิดไม่ได้ นี่งั่งมีคำพูดคำหนึ่งที่พระเตมีย์ ตรัสแก่นายสารถีซึ่งจะทำหน้าที่ฝังพระองค์ นายสารถี ถามว่าก็ในเมื่อพระองค์ไม่ใช่เป็นผู้ง่อยเปลี้ยเสียขา บ้าใบ้ ทำไมพระองค์จึงไม่แสดงพระองค์แก่พระราชบิดา พระราชมารดา พระเจ้าข้า! พระเตมีย์ตรัสตอบว่า นายสารถี! เรายอมนั่งยอมนอนเกลือกกลั้วกับมูตรคูถของเรา คือ กับอุจจาระปัสสาวะของเรา ตลอด ๑๖ ปี เพราะเห็นว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับเรานั้นเป็นสิ่งที่น่ากลัว ถ้าในระหว่างนั้น เรายอมพูด ยอมแสดงอาการเสียแล้ว มันก็ไม่คุ้มกับการที่เราจะต้องนอนเกลือกกลั้วกับอุจจาระปัสสาวะของเรา

ให้ท่านทั้งหลายเห็นว่าการกระทำความเป็นงั่งของพระตถาคตของเรา แต่เดิมนั้น ไม่ใช่สวยงามดั่งภาพวาด พระองค์ตรัสบอกไว้ว่าพระองค์ต้องนอนเกลือกกลั้วกับอุจจาระปัสสาวะของตัวเอง แต่ก็ยังดีกว่า ที่จะให้ตกนรกหมกไหม้ นี่จึงขอฝากท่านทั้งหลายซึ่งเป็นนักปฏิบัติว่า เมื่อปฏิบัติเช่นนี้แล้ว เขาเรียกว่างั่ง แต่คุณค่าของพระงั่งนั้นอยู่ที่เหนียว เหนียวคืออะไร? ความไม่ดีนั้นทำอันตรายไม่ได้ แต่ชะรอยว่านักเล่นพระเครื่องทั้งหลายจะไม่ได้มุ่งในประเด็นข้อของกัมมัฏฐาน จึงเอาพระงั่ง คือพระเตมีย์นั้นไปใช้ในลักษณะที่เป็นของขลัง แต่ความจริงแล้วคนทำความดีนั้นขลัง คนทำความดีไม่ต้องพกอาวุธ เหมือนพระพุทธเจ้าของเราเป็นนักสู้มือเปล่า ท่านทั้งหลายลองดูตามภาพฝาผนัง ดูพวกเทวดา พระราม ทศกัณฐ์ พระอินทร์ พระวิษณุ เทวดาทั้งหลายของเขา หรือของเรานั้นถืออาวุธทั้งนั้น จะสู้กับใครก็สู้ด้วยอาวุธ แต่ท่านเหล่านั้นกลายเป็นผู้มีศัตรู รบไม่ชนะสักที ส่วนพระพุทธเจ้าของเรา เป็นศาสดาองค์เดียวในโลกที่ไม่ได้พกอาวุธ และเป็นผู้ไม่พกอาวุธก่อนใครเพื่อนเป็นนักสู้มือเปล่า พระองค์ศักดิ์สิทธิ์ เพราะอะไร? ให้ท่านทั้งหลายลองคิดว่าทำไมพระองค์จึงเป็นผู้มีมือเปล่าได้ แต่คนปัจจุบันนี้ผู้ที่จะยิ่งใหญ่นั้น ไม่ใช่มีมือเปล่าหรอก แต่มีมือปืน

นี่แหละเป็นเครื่องน้อมระลึกถึงว่า สันตกายย สันตวาจา สันตมโน นั้นมีคุณค่ามีเพียงมือเปล่าก็สามารถอยู่ได้ปลอดภัย เพราะฉะนั้น ขอให้ท่านทั้งหลายสั่งสม อันเริ่มจากทาน ศีล ภาวนา ให้มั่นคง ให้เป็นพระเตมีย์ให้ได้ ...

พรหม

ในวาระนี้เป็นวาระสุดท้ายแห่งการบวชศีลจาริณี นับตั้งแต่เริ่มต้นได้มีกิจกรรมบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อกระทำจิตใจให้เป็นปภัสสร คือ มีความงดงามไปด้วยกุศล ภาวะของจิต หญิง-ชายที่มีความงดงามนั้น มีสภาวะเป็นความอลังการ ท่านได้วาดรูปของผู้หญิง ผู้ชาย ซึ่งมีภาวะงดงามด้วยจิตเป็นปภัสสรในรูปของเทวดา ซึ่งมีเครื่องทรงต่างกัน มีสีแห่งผิวต่างกัน ด้วยกำหนดความอ่อนความเข้มของกุศลจิต บุคคลผู้มีกุศลจิตอ่อน สีกายของเทวดาก็จะเป็นสีอ่อน สีกายของนางฟ้าก็จะเป็นสีอ่อน แต่ผู้ใดซึ่งมีจิตใจเข้มข้นไปด้วยกุศล และถ้ากุศลนั้น เป็นกุศลอันเกิดจากการบำเพ็ญโลกิธรรม ให้ท่านทั้งหลายกำหนดอย่างนี้ว่า เทวดาตนใด มีความเข้มข้น คือมีจิตปภัสสรไปด้วยกุศล ในส่วนแห่งโลกิยธรรม เช่น การที่ได้บำเพ็ญขันติธรรมการที่ได้บำเพ็ญในกรณีอื่น ๆ อันจะสามารถครองครอบครัวได้ ครองตนได้ ไม่ใช่ในฐานะนักบวช เทวดาตนนั้นจะมีสีกายแตกต่างกันออกไป เช่น มีสีเหลืองเรืองรอง มีสีเขียว มีสีประพิมพ์ประพายคล้ายแก้วไพฑูรย์ อย่างนี้เป็นต้น

ส่วนจิตของมนุษย์หญิง-ชายที่ได้รักษาศีล ๘ ท่านจะเขียนไว้ ในรูปอย่างเดียวกันหมด คือไม่มีความเป็นหญิงเป็นชาย ท่านเรียกว่า พรหม คือพระพรหม ภาวะของพระพรหมท่านกล่าวว่าไม่มีความเป็นหญิง-เป็นชาย ท่านจึงไม่เขียนรูปพระพรหมเป็นผู้หญิงเป็นผู้ชาย แต่เขียนเป็นกลางๆ สีกายของพระพรหมก็จะมีความขาว สว่างไสว บรรเจิด เหตุที่เป็นอย่างนั้น เพราะเกิดจากอำนาจกุศลจิต ที่ได้สั่งสมกันในปัจจุบันนี้ ในขณะนี้นั่นเอง ท่านเคยสงสัยไหมว่าทำไมพระพรหมจึงไม่มีความเป็นหญิงเป็นชาย ตรงไหนคือความรู้สึกเป็นหญิงเป็นชายไม่มี เรายกถึงศีลข้อที่ ๓ คือ *อพรัหมจริยา เวรมณี* ในข้อนี้ห้ามยุ่งเกี่ยวซึ่งกันและกันในกาม ไม่ยุ่งเกี่ยวด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยจิต ก็แสดงว่า ถอนความเป็นหญิงเป็นชาย เมื่อไม่ยุ่งเกี่ยวก็ไม่ต้องแต่งแต้มอะไรอันเป็นเหตุให้เกิดการยุ่งเกี่ยวหรือดึงดูดใจหรือรึงรัดใจต่อกันและกัน ได้แก่ในข้อว่า *นัจจคีต วาทิตวิสูกทัสสนา มาลาคันธวิเลปนธารณมัณฑนวิภูสนัฏฐานา เวรมณี* คือ ไม่ประดับไม่ตกแต่งชโลมลูบไล้ทา ไม่ฟ้อนรำดูการเล่น การประดับ การตกแต่งนั้นๆ ทำให้เกิดภาวะของความเป็นหญิงเป็นชาย

เพราะฉะนั้น เมื่อเราท่านทั้งหลาย ได้สมาทานศีล ๘ อย่างแล้ว ความเป็นหญิงเป็นชายไม่มี หรืออีกนัยหนึ่งการกระทำอะไรซึ่งแสดงออกถึงความเป็นหญิงเป็นชายไม่มี นี่นั่นเองท่านจึงเรียกว่าประพฤติพรหมจรรย์ ไม่มีความรู้สึกเกี่ยวข้องต้องกันด้วยความเป็นหญิงเป็นชาย ภาวะเช่นนี้จิตของคนผู้นั้น จึงจะมีความสะอาด โบราณาจารย์นั้นจึงแต่งร่างกายของคนที่ประพฤติศีล ๘ ด้วยสีอีกแบบหนึ่งเป็นสีขาว แล้วก็เรียกว่า ชีผ้าขาว ชีจะหมายถึงพระก็ได้ จะหมายถึงผู้หญิงก็ได้ เพราะคำนี้ มาจากคำว่า *"ธชี"* แปลว่าผู้เป็นธง คือธงแห่งพระอรหันต์ แต่พึงรู้ว่าสำคัญที่ดวงจิตดวงนี้ เมื่อกระทำให้งดงามแล้ว ภาวะแห่งความสะอาด หรือเข้มข้นนั้นจะยกระดับฐานะแห่งสีสันของจิตใจและเครื่องประดับอลังการต่างๆ กัน เพราะฉะนั้น เวลาที่ท่านทั้งหลายดูรูปเทวดาก็พึงเข้าใจว่า พระอินทร์ก็รูปร่างอย่างหนึ่ง พระพรหมก็รูปร่างอย่างหนึ่ง สีของกายก็แตกต่างกัน เหตุเพราะว่าท่านกำหนด เอาตามภาวะความงดงามของจิตที่ได้บำเพ็ญคุณธรรม บำเพ็ญกัมมัฏฐาน บำเพ็ญคุณงามความดี โดย

เฉพาะความดีที่เป็นกัมมัฏฐานนั้น เป็นการยกระดับสู่ภาวะของความเป็นพรหม ถอนความเป็นหญิงเป็นชาย ถอนราคะ โทสะ โมหะ เมื่อมีความงามเช่นนี้แล้ว เราจึงดูไม่เบื่อ เราดูเองก็ไม่เบื่อ คนที่ดูเราก็ไม่เบื่อ เพราะฉะนั้น บุคคลที่บำเพ็ญพระกัมมัฏฐานแล้วภาวะอย่างหนึ่งคือความที่จิตเป็นประพิมพ์ประพาย ยิ่งบำเพ็ญมาก จึงเกิดองค์ซ้อนภายใน เช่นหลวงพ่อวัดปากน้ำท่านเรียกว่า ธรรมกาย แต่ส่วนของเรานั้นอาจจะมีองค์พระพุทธอยู่ภายใน อาจจะมีแสงสว่างบรรเจิดขึ้นในภายในดวงจิตของเรา แต่เป็นภาวะที่งดงามทำให้เรามีความสุข ภาวะเช่นนี้จักไม่ค่อยเกิดขึ้นแก่คนที่ไม่ได้บำเพ็ญกัมมัฏฐาน คือ คนที่ไม่เคยสวดมนต์

คนที่ประกอบอาชีพการงานโดยสุจริต ไม่ประพฤติผิดศีลธรรม แต่ไม่เคยบำเพ็ญพระกัมมัฏฐานนั้น จิตของเขาจะเป็นสีเขียว สีแดง สีต่าง ๆ ออกไปตามภาวะที่กำหนด เขาเห็นเขียวจิตเป็นเขียว เห็นแดงจิตเป็นแดง ก็คือว่าเขาเข้าไปเสวยรูป เสียง กลิ่น รส จิตก็เปลี่ยนสีไปตามนั้น แต่ท่านทั้งหลายเป็นผู้ถือศีล ๘ ท่านเห็นสีเขียวก็เป็นสีขาว เห็นสีแดงก็เป็นสีขาว เห็นดอกไม้ก็เป็นเหมือนวัตถุธรรมดาที่ไร้รูปร่าง ได้กลิ่นก็ไม่เสวยกลิ่น ดวงจิตก็เลยไม่เปลี่ยน เห็นรูปหญิงรูปชายเหมือนกันหมด ปกติเหมือนกันหมด ไม่เกิดความรู้สึกอะไร ภาวะของความเป็นสีขาวอันบรรเจิดจึงมีขึ้นในจิตใจของเรา เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วท่านถึงบอกว่าดูไม่เบื่อ คือเราทราบดวงจิตของตัวเอง แต่ว่าถ้าภาวะที่จิตมีความประพิมพ์ประพายนี้ถูกทำลายไป ก็เป็นเรื่องน่าเสียดายเหมือนกับการที่เราทั้งหลายได้ประดิษฐ์เครื่องอลังการ เราเกิดความรัก แต่ถ้าสิ่งนี้ถูกทำลายลงไป เราจะเกิด ความเสียใจ เกิดความเสียดาย เวลาของที่เรารักเราหวงมีความสวยงาม ถูกไฟไหม้ หรือมีอันต้องแตกหักไป ถูกขโมยไป เราเสียใจ เราเสียดายภาวะที่กุศลจิตถูกอกุศลจิต หรือถูกนิวรณ์ หรือถูกบาปธรรมทำลายนั้น เป็นเรื่องน่าเสียใจ เป็นเรื่องน่าเสียดาย มีคำโบราณเขียน ไว้ว่า บาปเป็นพวกปล้น กุศลสมบัติใหม่ เพราะฉะนั้น ให้ระวังพวกปล้นเอาไว้ จงรักษาความดีแห่งการปฏิบัติธรรมของท่านทั้งหลายของใครก็ของคนนั้น และถ้ามีส่วนเกื้อกูลด้วยการให้สติกัน ก็จะเป็นเรื่องที่ดี

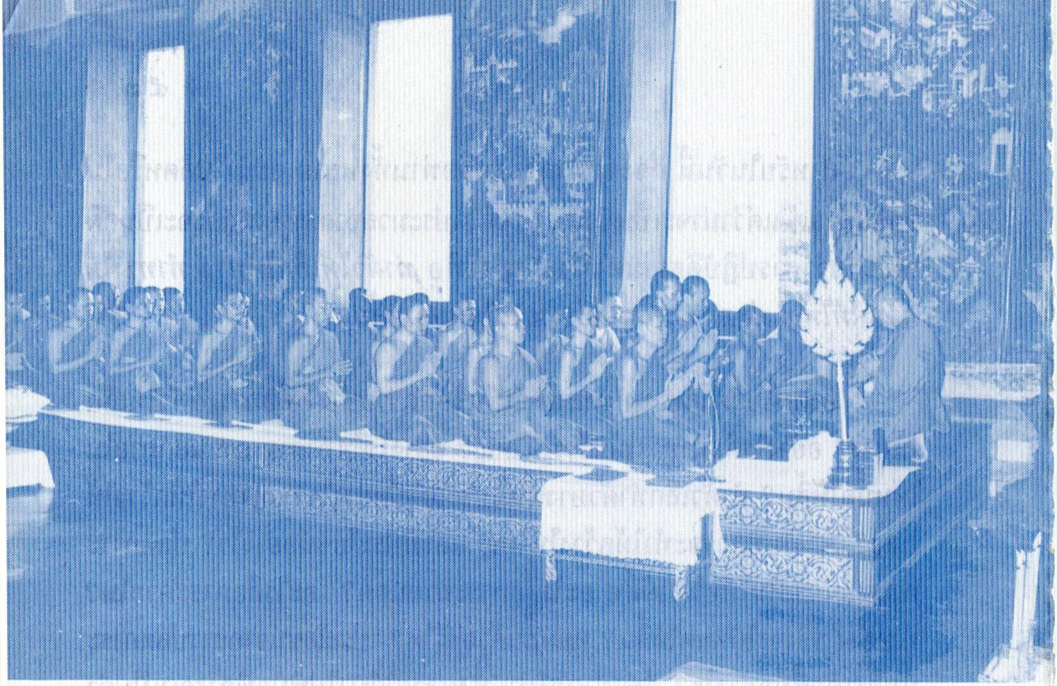

ฝากให้ทำ

อาตมภาพได้อัญเชิญพระคาถาเรียกว่าคาถาพระธรรม คือคาถาสุนทรีวาณี เป็นคาถาประจำวัด ที่สมเด็จพระวันรัต (แดง) ได้ทูลถวายรัชกาลที่ ๕ เพื่อเจริญภาวนาทุกขณะจิตในคราวที่เสด็จประพาสยุโรปและปรากฏพระคาถานี้ได้ให้สำเร็จประโยชน์คือสามารถกำจัดความกลัว กำจัดภัย และทำให้ผู้ที่ประสงค์ปองร้ายและไม่เป็นมิตรนั้น ได้กลายเป็นผู้มีความปรารถนาดีหันมาเจริญไมตรีเป็นมิตรกัน การสำเร็จครั้งนั้นด้วยพระปรีชาสามารถประการหนึ่ง ด้วยความเชื่อมั่นในพระคาถาประการหนึ่ง และด้วยบุญญาธิการอีกประการหนึ่ง ถ้าจะกล่าวกันโดยไม่ต้องเกรงใจหรือกล่าวกันในลักษณะประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เลื่อมใสพระคาถานี้ ก็จะสามารถกล่าวได้ว่า พระคาถานี้เคยช่วยชาติมาแล้ว นี่กล่าวกันโดยไม่ต้องเกรงใจ แต่ว่าที่ได้อัญเชิญมาให้ท่านทั้งหลายได้เจริญภาวนานี้ก็เพื่อให้รักษาจิต กำจัดความกลัว กำจัดภัยในจิตใจของท่านทั้งหลาย ก็ขอให้พยายามเจริญภาวนา ไม่ได้วันนี้ วันหน้าเราก็คงได้

สำหรับในวันนี้ ก็จะขอฝากข้อคิดต่อท่านทั้งหลาย จะนำไปคิดหรือไม่คิดก็แล้วแต่ แต่ว่าน่าจะเป็นข้อเตือนใจที่ได้ประมวลจากธรรมะ และจะเป็นคติเตือนใจว่าการปฏิบัติธรรมทั้งปวงนั้น ก็เพื่อ *ทำตัวให้เล็กให้บาง ทำทางให้กว้างให้ใหญ่ ปลดภาระภายนอกภายในให้หมดให้สิ้น*

อาตมาขอฝากท่านทั้งหลายไว้เป็นข้อคิดว่าอย่างไรคือการทำตัวให้เล็กให้บาง? อย่างไรคือทำทางให้กว้างให้ใหญ่? อย่างไรคือทำภาระภายนอกภายในให้หมดให้สิ้น? ทำตัวเล็กทำตัวบางนั้นมีประโยชน์อย่างไร? ทำทางให้กว้างให้ใหญ่? ทางไหนควรจะทำให้กว้างให้ใหญ่ และมีประโยชน์อย่างไร? ปลดภาระภายนอกภายในให้หมดให้สิ้น อะไรคือภาระภายนอก? อะไรคือภาระภายใน? ทำอย่างไรจึงจะให้หมดให้สิ้น? หมดสิ้นด้วยวิธีใด? ประโยชน์จากการปลดภาระนั้นจะเกิดขึ้นอย่างไร? ก็ขอฝากให้ท่านทั้งหลายได้นำไปพินิจพิจารณาเป็นคำคล้องจองกัน ว่าทำตัวให้เล็กให้บาง ทำทางให้กว้างให้ใหญ่ ปลดภาระภายนอกภายในให้หมดให้สิ้น ท่านทั้งหลายไปใช้เวลาว่าง ๆ ที่ไหนสักแห่งหนึ่ง หรือที่บ้านนำปริศนาธรรมนี้ มาพินิจพิจารณาก็ได้ จะกระทำกันเสียตรงนี้เป็นข้อ ๆ ก็ได้ และถ้าทำทีเดียวนั้นอาตมาว่าไม่เสร็จ เอาแต่ทำตัวให้เล็กให้บางคงจะต้องใช้เวลามาก ใช้ความรู้ที่ประมวลมามาก ทั้งหมดนี้สามารถคิดได้ตลอดกาลขยายความได้ตลอดเวลา จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง และประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นจากความรู้ของท่านทั้งหลายนั้น ก็จะเป็นเครื่องสงบตัวเองนั่นเอง เพราะฉะนั้นก็ขอฝากปริศนาธรรมซึ่งได้ผูกไว้นี้ เป็นข้อคิดของท่านทั้งหลาย และก็ถ้าท่านทั้งหลายจะได้ช่วยกันเผยแพร่ นำไปสนทนากันว่าที่อาตมภาพได้ผูกปริศนาธรรมว่า ทำตัวให้เล็กให้บาง ทำทางให้กว้างให้ใหญ่ ปลดภาระ ภายนอกภายในให้หมดให้สิ้นนั้น เอามาคุยกัน เอามาสนทนากัน ข้อยุตินั้นคงจะไม่มี เพราะไม่ได้ตั้งข้อยุติเอาไว้ เพราะสิ่งนี้ไม่มีข้อยุติ แต่ว่าถ้าสามารถกระทำได้ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทีเดียว

ลาภก้อนโต

การได้เห็นพระพุทธเจ้าด้วยตาปัญญาอย่างหนึ่ง และด้วยตาเนื้ออีกอย่างหนึ่งท่านกล่าวว่า เป็นลาภ เรียกว่า **ทัสสนานุตตริยะ** การได้ฟังธรรมะของพระพุทธองค์จากพระโอษฐ์ หรือจากพระสงฆ์ หรือจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้ที่ทรงคุณธรรมนั้น **เป็นสวนานุตตริยะ** แปลว่าการฟังอันประเสริฐ หรือได้ฟังสิ่งที่ประเสริฐ ท่านกล่าวว่านี่คือลาภเหมือนกัน และการที่เรานำสิ่งที่เห็นสิ่งที่ได้ยินได้ฟังไปประพฤติปฏิบัติ และได้ผลสมควรแก่การปฏิบัติตามกำลังของเรานั้นยิ่งเป็นลาภอันสำคัญ เรียกว่า **ปฏิปทานุตตริยะ** การได้เห็นได้ฟังและได้ปฏิบัติ จึงถือเป็นลาภสำคัญในพระพุทธศาสนา มากกว่าทรัพย์สินเงินทองข้าวของใดๆ ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ท่านทั้งหลายอย่าได้นำเอาลาภเหล่านี้ไปรวมเป็นลาภทางโลกซึ่งเป็นโลกิยะ อย่าทำให้การเห็นสิ่งอันประเสริฐ อย่าทำให้การฟังสิ่งอันประเสริฐ และการปฏิบัติอันประเสริฐนี้จะต้องลดฐานะลงไปเพื่อการได้มาซึ่งปัจจัยเครื่องอาศัยที่ท่านเรียกว่าเป็นลาภทางโลก เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วก็เท่ากับเราดึงเอาสิ่งที่ดีนั้นไปเกลือกกลั้วกับสิ่งที่ไม่ดี แทนที่

เราจะได้สลัดตัดหลุดออกไปให้เร็วยิ่งขึ้นจะได้ความสุขมากมูลยิ่งขึ้น กลับจะต้องมีความทุกข์ เปรียบเสมือนการเหนี่ยวกิ่งไม้ซึ่งมีกำลังแข็งแรงเพื่อที่เราจะได้เอาผลของมันมากินมาใช้ เราจะต้องใช้กำลังใช้ความลำบาก กว่าจะได้ผลไม้นั้นมาก็ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่อันตรายนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเสมอต่างกับนกซึ่งมันอาศัยกิ่งไม้จับอยู่ นกตัวนั้นไม่มีอันตราย ถามว่า ทำไมคนจึงมีอันตราย เพราะคนใช้ไม่ถูก ใช้ไม่สมภาวะ ไม่สมฐานะ ดังนั้นจึงขอฝากท่านทั้งหลายเอาไว้เหตุที่เอาเรื่องนี้มาปรารภต่อท่านทั้งหลายซึ่งเป็นนักปฏิบัติก็เพราะว่า เมื่อวานนี้ มีโยมท่านหนึ่งท่านดีใจที่ได้ไปเห็นพระองค์หนึ่งท่านเดินไปบนผิวน้ำได้ แล้วก็ไปได้ดอกบัวก้านเดียวแต่มีสองดอก ไปเห็นสิ่งเหล่านี้กับตาพร้อมด้วยครอบครัวก็เลยเกิดความดีใจ หลวงพ่อท่านบอกกับอุบาสกอุบาสิกาท่านนี้ว่า เห็นอะไรแล้วก็นิ่งเงียบไว้ รู้อะไรแล้วก็เฉยไว้ แต่นับว่าคุณเป็นคนโชคดี เมื่อท่านพูดคำว่าโชคดีมานั้น อุบาสิกาท่านนี้ท่านประกอบอาชีพการงานโดยสุจริตเหมือนกัน ท่านก็เลยกลับมาปรารภกับอาตมาว่าหน้าที่การงานต่อไปนี้ คงเป็นเรื่องของการโชคดี จะได้มีผู้มาสั่งของ กิจการจะได้เจริญขึ้นหลวงพ่อบอกว่า อา...ถือว่าคุณเป็นคนโชคดี ตรงนี้ขอให้ท่านสังเกตดูว่าเป็นความเข้าใจผิดของอุบาสิกาท่านนั้น อาตมาจึงต้องทำความเข้าใจต่อท่านว่า โชคดีของคุณโยมนั้นก็อยู่ที่การเห็นนั้นแหละ การเห็นนั่นแหละคือความโชคดีไม่ใช่อย่างอื่น ไม่ใช่เห็นแล้วจะไปถูกหวย จะไปได้ลาภในเรื่องอื่น ความเห็นนั่นแหละเรียกว่าเป็นทัสสนานุตตริยะ เป็นลาภให้เห็นต่อไปว่าคุณธรรมอะไรที่ท่านปฏิบัติจึงได้เป็นอย่างนั้น **อะไรซึ่งทำให้ท่านตัวเบา อะไรซึ่งทำให้เราตัวหนักลงไป** นี่ต่างหากเป็นข้อคิด

เพราะฉะนั้นท่านทั้งหลาย การที่เราได้ใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้าได้ฟังพระธรรมแล้วนำไปปฏิบัติ ได้รับคำแนะนำจากพระสงฆ์นั้น เป็นอนุตตริยะแล้ว เป็นความประเสริฐแล้ว เมื่อจะเทียบกับคนทั่ว ๆ ไป ชีวิตของเขายังเกลือกกลั้วอยู่ ยังแปดเปื้อนอยู่ ยังมีการทะเลาะเบาะแว้ง และยังหาวิธีที่จะกำจัดไม่ได้ พวกเรานี่รู้วิธี บางครั้งความโกรธเกิดขึ้น บางครั้ง ความรักเกิดขึ้น **รู้แล้วปฏิบัติไม่ได้ มันก็ยังดีกว่าไม่รู้เสียเลย เพราะการรู้แล้วปฏิบัติไม่ได้ยังมีการเพียรพยายามเพื่อปฏิบัติ แต่คนไม่รู้เสียเลยนั้นเหมือนเดินไปในความมืด**

ท่านทั้งหลายได้พบของอันประเสริฐแล้ว ก็จงตั้งใจประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้ากันต่อไป จึงขอฝากทัสสนะอันเป็นความคิดไว้ให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณา โดยเฉพาะยกเป็นพระกัมมัฏฐาน ทำจิตใจให้สงบและยกกายขึ้นพิจารณาให้เห็นความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความเป็นของไม่ใช่ตัวตน เห็นเท่านี้ท่านเรียกว่า เห็นโดยไตรลักษณ์ คือ เห็นความจริง เมื่อเห็นความจริงแล้วรู้ที่เกิดขึ้นนั้น จะได้ไปช่วยกำจัดกิเลสในกองที่เรากำจัดไม่ได้ และจะมีสภาวะเป็นการกำจัดในตัวเอง บางครั้งเราไม่รู้ว่าธรรมนั้นได้กำจัดอธรรมแล้ว วิปัสสนานั้นได้กำจัดวิปัสสนูปกิเลสแล้ว เพราะฉะนั้นก็ขอให้ยกกายขึ้นพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงของเรา เราจะเห็นความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เด็กเป็นต้นมา ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทางอารมณ์ เรียกว่า ทางรูปทางเวทนา ทางสัญญา ทางสังขาร ทางวิญญาณ ให้ท่านทั้งหลายพิจารณาดังนี้

สัญญา

ขอความเจริญในธรรมจงบังเกิดมีแก่ท่านสาธุชนทุกท่าน

บัดนี้ เราจะได้บำเพ็ญสมถกัมมัฏฐาน ซึ่งมีผลได้แก่สมาธิแห่งจิต และวิปัสสนากัมมัฏฐานมีผลให้เกิดปัญญาในกองสังขาร อาตมาระลึกนึกถึงคำของพระเถระรูปหนึ่ง คือของท่านพระมหาแสวง โชติปาโล จ.นนทบุรี ท่านได้เขียนหนังสือไว้เป็นคำปรารภในการประชุมพระวิปัสสนาจารย์ทั่วประเทศว่า “เดี๋ยวนี้มองเห็นทั่วไปว่าวัดต่าง ๆ เป็นจำนวนไม่น้อย ที่ตั้งสำนักขึ้นแล้วก็เขียนป้ายตัวใหญ่โตว่าสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐาน แต่เมื่อไปฟังการสอนของสำนักเหล่านั้นแล้ว ไม่เห็นว่าเป็นวิปัสสนาตรงไหน เพราะสำนักนั้นสอนเพียงแค่พุทโธ, สัมมา อรหัง, ยุบหนอ-พองหนอ, หรือไม่ก็ดูกสิณ ดูนิมิต ดูลูกแก้ว เป็นต้น เรียกว่าให้ดูแสง ดูสี ดูรูปพรรณสัณฐาน การที่สอนเช่นนั้น เป็นเพียงสมถกัมมัฏฐานเท่านั้น สำนักเหล่านั้นน่าจะได้ชื่อว่าเป็นแค่สำนักสมถกัมมัฏฐาน ส่วนวิปัสสนากัมมัฏฐานนั้นเป็นเรื่องของปัญญาไม่ใช่เรื่องของจิตอย่างเดียว”

จิตหยุด จิตสงบ จิตสะอาดนั้นเป็นเรื่องของสมถะ แต่ว่าจิตเท่านั้นยังไม่พอ เมื่อเราสามารถทำให้จิตหยุดได้ ทำให้จิตสงบโดยสยบกิเลสได้ ทำให้จิตสะอาดได้ อะไรซึ่งจะเกิดขึ้นกับจิตนั้นเป็นเรื่องสำคัญ พบเห็นโดยทั่วไปว่าคนบางคนนั้นปฏิบัติสมถกัมมัฏฐานแล้ว ขออภัยที่จะต้องกล่าว แหม! มันงอกงามเหลือเกิน เพราะอะไร? เพราะที่มันสะอาด **เมื่อที่มันสะอาดนี่ เราไม่หาอะไรซึ่งมันมีฝัก ผล ปลูกในที่ ๆ สะอาด สิ่งไม่ดี มันก็เกิดขึ้น เหมือนเราบำรุงนาของเราให้ดีแล้ว แผ้วถางดีแล้ว ไถดีแล้ว หว่านปุ๋ยดีแล้ว แต่เราไม่หว่านข้าวกล้า ไม่ปลูกผลไม้อันมีรสหวาน ลงในที่เหล่านั้น ที่ตรงนั้นเพียงทำความสะอาดไว้ หว่านปุ๋ยไว้ก็เพียงเพื่อให้เกิดวัชพืชอันเป็นโทษเป็นภัยแก่เจ้าของที่เท่านั้นเอง แล้วมันจะงอกงามอย่างมากทีเดียว** แต่สำหรับคนที่ฉลาดแล้วจะต้องหว่านพืชพันธุ์ธัญญาหารที่มีภักษ์มีผล ลงในที่สะอาดแล้ว ตรงนี้หมายถึง **จิตที่สะอาด** แล้วด้วยสมถะ ก็เอาวิปัสสนานั้น **คือเอาวิปัสสนากัมมัฏฐานปลูกลงไป**

คราวนี้ปลูกอย่างไร?

ปลูกในข้อแรก พระพุทธเจ้าท่านสอนพระอานนท์ เพื่อจะให้ไปสอนพระคิริมานนท์ อีกทีหนึ่งว่า เมื่อคิริมานนท์ มีทุกข์ มีอาพาธ ความ ทุกข์ดูจะยิ่งใหญ่ อาพาธนั้นดูจะเจ็บปวดรวดร้าวยิ่งขึ้น ถ้าพระคิริมานนท์ ไม่ทำสัญญา ๑๐ ประการให้ปรากฏแจ้งชัด สัญญา ๑๐ ประการนี้ เป็นวิปัสสนากัมมัฏฐานที่จะสยบความเจ็บปวดในร่างกาย ข้อแรกพระองค์สอนพระอานนท์ เพื่อจะได้เป็นผู้นำข่าวสารไปบอกพระคิริมานนท์ว่า อานนท์ เธอพึงให้คิริมานนท์นั้นศึกษาสัญญา ๑๐ ประการ การศึกษาสัญญา ๑๐ ประการนั้น พระองค์ตรัสว่า ดูก่อนอานนท์ เมื่อภิกษุทั้งหลาย อยู่ในเรือนเปล่า เรือนว่าง อยู่ในที่อันสงบสงัด มีเวลาแล้ว พึงยกจิตขึ้นสู่อนิจจสัญญา **อนิจจสัญญา** แปลว่าพึงกำหนดหมายรู้ถึงความไม่เที่ยง ในอะไร ในขันธ์ ๕ ประการ ได้แก่ ในรูปคือกาย ในเวทนาคือการเสวยอารมณ์ ในสัญญาคือความจำได้หมายรู้ ในสังขารคือจิตที่ปรุงแต่งเป็นดีเป็นชั่ว และในวิญญาณคือความรู้ ขันธ์ ๕ ประการนี้ โดยปกติเราเรียกว่า **เบญจขันธ์** แต่พระพุทธเจ้าท่านเรียกว่า **ปัญจุปาทานขันธ์** เหตุที่พระองค์

เรียกว่า ปัญจุปาทานักขันธานั้น เพราะเห็นโดยทั่วไปว่าขันธ์ ๕ ประการนี้เป็นสิ่งที่เรายึดถือกันเอาไว้ คำว่าปัญจ แปลว่า ๕ อุปทานะ แปลว่ายึดมั่น ขันธ์ แปลว่าขันธ์ แปลว่ากอง เพราะฉะนั้น ขันธ์อันบุคคลพึงยึดมั่นมี ๕ ประการ ตรงนี้มันทำให้ความถือดี ความดื้อรั้น ความถือตัว ทำให้โกรธ ให้เกลียด ให้รัก ให้โลภอะไร มันเกิดขึ้นในความยึดมั่นว่าเป็นของเรา พระองค์จึงตรัสบอกพระอานนท์ว่าวิธีการพิจารณา ขันธ์ ๕ ประการ นั้นถึงเจริญและพิจารณาด้วยปัญญาดังนี้ว่า รูปัง อนิจจัง รูปไม่เที่ยง, เวทนา อนิจจา เวทนาไม่เที่ยง, สัญญา อนิจจา สัญญาไม่เที่ยง, สังขารา อนิจจา, ความปรุงแต่งเป็นบุญเป็นบาปไม่เที่ยง และวิญญาณํ อนิจจัง วิญญาณไม่เที่ยง บุคคลพึงกำหนดดังกล่าวมาแล้วนี้ในบทสวดมนต์ก็จะสามารถถอนความยึดถือเสียได้ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วคนจะไม่ป่วย ป่วยก็จะไม่เจ็บ ขอให้ท่านทั้งหลาย พึงนึกสัญญาข้อแรกคือ อนิจจสัญญา อันเป็นยาตัวสำคัญที่จะทำให้ไม่เจ็บ ไม่ป่วย หรือแม้เจ็บป่วยก็จะไม่ร้องโอดโอย นำไปพิจารณา

สัญญา (๒)

เมื่อวันพระที่แล้วอาตมภาพ ได้นำสัญญา ๑๐ ประการอันเป็นเครื่องถอนทุกข์ ที่พระพุทธเจ้าแสดงเพื่อรักษาโรคแก่พระคิรีมานนท์ มาเสนอต่อท่านทั้งหลาย เพื่อให้ท่านทั้งหลายนั้น ได้ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนากัมมัฏฐาน ได้นำข้อแรกมากล่าว ณ ที่นี้ ด้วยข้อว่า ทุกคนผู้บำเพ็ญเพียร พึงเกิดความรู้แจ้ง รู้ชัดในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ว่าไม่เที่ยง ข้อนี้ได้แก่อนิจจสัญญา เป็นข้อแรก ทุกคนพึงทำความรู้ให้เกิดขึ้น ในข้อต่อมาเป็นข้อที่สอง สัญญาข้อที่สองนั้น พระพุทธเจ้าแสดงว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นของไม่ใช่ตัวตน ไม่สามารถยึดเอาได้ไม่สามารถทำให้เปลี่ยนแปลงได้ ย่อมมีความแปรปรวน มีความเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา มีความเปลี่ยนทั้งในทางเลวลง และในทางดีขึ้น ความเปลี่ยนแปลงนี้ รูปก็เปลี่ยนแปลง เวทนา คือการเสวยอารมณ์จากตา หู จมูก ลิ้น กาย จิต ก็เปลี่ยนแปลง สัญญาคือความจำก็เปลี่ยนแปลง สังขารคือการปรุงแต่งอารมณ์เป็นดีเป็นชั่วก็เปลี่ยนแปลง วิญญาณคือความรู้

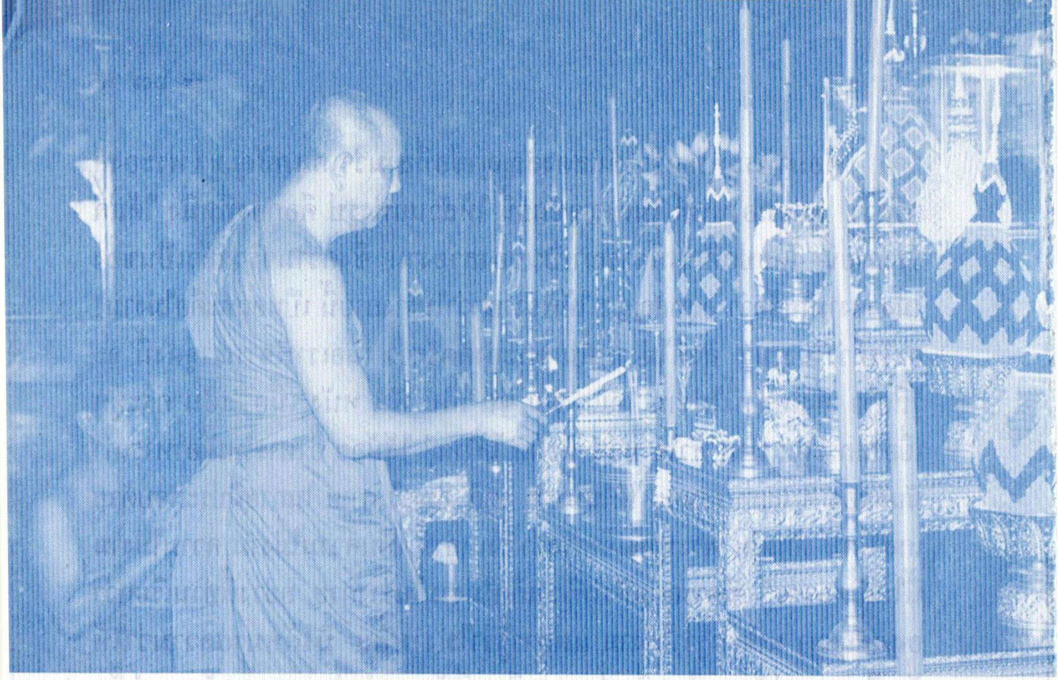
ก็เปลี่ยนแปลง มีการแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในทางที่ดีและเลว บุคคลผู้สามารถเกาะกุม ควบคุมจิตได้ พึงทราบชัดในขันธ์ ๕ ว่า เป็นอนัตตา ดังนั้นใครก็ตามที่อุทานว่า ไม่น่าเลย! ทำไมต้องประสบเคราะห์กรรมอย่างนี้ ไม่น่าจะเป็นอย่างนี้ แสดงว่าคน ๆ นั้นไม่รู้จักหลักของอนัตตา ใครคนใดคนหนึ่งที่กล่าวว่าคนนี้น่าจะมีอายุเท่านั้นปีเท่านี้เดือน แสดงว่า คน ๆ นั้น ไม่มีอนัตตสัญญา บุคคลผู้ไม่มีอนัตตสัญญานั้นมีแต่ความทุกข์ทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อยกความทุกข์ให้หมดสิ้นไป จะได้ไม่ต้องอุทานดังนั้นออกมาอีกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านให้ทุกคนได้มีความรู้เพื่อความคลายทุกข์ในกองสังขาร ให้ทุกคนรู้ทราบชัดถึงกองสังขารว่าไม่สามารถยึดเอาได้ เป็นอนัตตสัญญา ขอให้ทุกท่านได้พึงกำหนดพิจารณา ยกร่างกาย ยกขันธ์ ๕ ขึ้นสู่พระไตรลักษณ์ในข้อนี้เป็นข้อที่สอง ตัวนี้เป็นอนัตตสัญญาเป็นยารักษาโรค จะได้ไม่ทุกข์ต่อไป

สัญญา (๓)

เมื่อคราวที่แล้วอาตมภาพได้พูดถึงอนิจจสัญญา คือความรู้พร้อมในกองสังขารได้แก่ เบญจขันธ์ ๕ ประการ ว่าพระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ว่า เบญจขันธ์ ๕ ประการนั้น เรายึดถือว่าเป็นของเราเรายึดว่าเที่ยงความจริงไม่เที่ยง เรายึดว่าสุข ซึ่งความเป็นจริงเป็นทุกข์แล้วเราก็บำบัดมันให้พอเป็นไปได้ เรายึดว่าเป็นอัตตา คือเป็นของตัวของตน แต่ให้ตัวนี้ยึดมองไม่เห็นเลย คือจิตตัวนี้เรายังมองไม่เห็นเลย แต่มายึดสิ่งนี้เป็นตัวตนไว้แต่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นอนัตตา ยึดเอาไม่ได้ ก็ได้กล่าวไปแล้ว ลักษณะอย่างนี้ พึงพิจารณาดูเสมอ ๆ เมื่อเรามีเวลา ความสำคัญหรือความรู้อันเกิดขึ้นเพราะการพิจารณาในตรงนี้มีคุณประโยชน์ เรียกอนัตตสัญญาเป็นสัญญาข้อที่สองที่แสดงต่อพระอานนท์เพื่อจะได้ไปแสดงต่อพระคิรีมานนท์ผู้กำลังอาพาธ

ต่อมาพระพุทธเจ้าได้แสดงสัญญาข้อที่สามว่า **อสุภสัญญา** พระองค์ตรัสว่า ดูก่อนอานนท์ ในเบญจขันธ์นี้ ให้ส่วนแห่งรูป คือกองที่หนึ่ง ได้แก่ร่างกายนี้ โดยปกติเราพิจารณาเป็นของสวยงาม ซึ่งความจริงแล้วเป็นของไม่สวยงามในข้อว่า อสุภสัญญา ให้พิจารณาว่าในร่างกายนี้ เป็นอสุภะคือไม่งาม! อะไรที่ว่าไม่งาม? สิ่งที่ไม่งามนั้น พระองค์ตรัสว่า เมื่อเราพิจารณาดูดังนี้ จะรู้สึกว่า สิ่งเหล่านี้ไม่งาม ได้แก่ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก ม้าม หัวใจ ปอด พังผืด ไส้ใหญ่ ไส้น้อย อาหารใหม่ อาหารเก่า มันสมอง ดี เสลด เสมหะ ได้ในบทว่า อตฺถิ อิมสฺมึ กาเย ในกายนี้ประกอบด้วย เกสา ผม เป็นต้น พระพุทธเจ้าตรัสว่า สิ่งเหล่านี้ เป็นความไม่งาม ความไม่งามนี้ให้เกิดความรู้ พิจารณาแล้วให้รู้ว่าเกิดไม่งามในร่างกาย อย่างนี้ท่านเรียกว่า **อสุภสัญญา** แปลว่ารู้ว่าไม่งาม **แต่การรู้ว่าไม่งามนั้น มิได้หมายความว่าให้รังเกียจ** แต่มันจะมีผลที่แปลก จะมีผลที่อัศจรรย์ ส่วนผลของอัศจรรย์นั้นจะเป็นอะไรก็ช่าง เราก็ไม่ต้องไปหวังผล ทำตรงนี้ให้ได้ ให้ถึง ให้มี ให้เป็นเสียก่อน ท่านทั้งหลายจะจำได้ก็เป็นเรื่องที่ดี แต่ถ้าจำไม่ได้ก็หมายรู้โดยประมาณว่า เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ มังสัง นหารู อัฏฐี อัฏฐิมิญชัง ฯลฯ ที่เราท่องได้นั้น และที่ได้กล่าวออกมาเป็นภาษาไทยนั้นเป็นอสุภะ พึงจำได้หมายรู้จะเป็นอสุภสัญญา มีคุณประโยชน์อย่างมหาศาล อย่างอัศจรรย์ที่เดียว ดังนั้นเวลาว่างที่มีอยู่จากการที่บำเพ็ญสมาธิแล้วนึกถึงสิ่งเหล่านี้ สักนิดหนึ่งให้เห็นตามความเป็นจริง เท่านี้แหละอะไรดี ๆ ก็จะเกิดขึ้นเป็นเรื่องของปัญญา

สัญญา (๔)

ได้กล่าวถึงการกำหนดสัญญา ๑๐ ประการ อันได้แก่การรู้แจ้งในกองสังขารว่าอนิจจสัญญาพึงกำหนดได้หมายรู้ว่า สังขาร ๕ ประการนี้ไม่เที่ยง ประการที่สองอนัตตสัญญา ให้กำหนดได้หมายรู้ว่าสังขารนี้ ทั้ง ๕ กองนั้นไม่สามารถยึดเอาเป็นตัวเป็นตนได้ ความเป็นอนัตตสัญญานั้นต้องกำหนดให้รู้ได้ ให้รู้เท่ารู้ทัน ถ้าบุคคลใดกำหนดไม่ถึง อนัตตสัญญาในสังขาร ๕ ประการนั้นแล้ว ก็จะยึดถือว่าเป็นของตน ประการต่อมา อสุภสัญญาพึงพิจารณาว่าที่เราต้องอาบน้ำ ต้องชำระทำความสะอาดนั้น เพราะว่าร่างกายเป็นอสุภะ คือ เป็นของไม่สะอาด ไม่สวย ไม่งาม เราจึงต้องพยายามตกแต่งและต้องตกแต่งเพื่อให้เกิดประโยชน์ มิใช่ให้เกิดความลุ่มหลง การตกแต่งร่างกายนั้นเป็นหน้าที่ และเป็นภาระที่จำเป็นต้องทำ มิได้หมายความว่ากำหนดรู้ว่าร่างกายนี้เป็นอสุภะแล้วก็ปล่อยให้เป็นที่น่ารังเกียจ อันนี้ไม่ถูกต้อง แต่ตกแต่งนั้นต้องรู้ด้วยว่าเพื่ออะไร เพื่อจะใช้ประโยชน์ของร่างกายนี้ในการประกอบอาชีพ ประกอบหน้าที่ ประกอบคุณงามความดี ถ้าหน้าที่เป็นสุจริต อาชีพ

เป็นสุจริตแล้ว ก็เป็นความดี เป็นต้น เพราะฉะนั้น เรื่องของอสุภสัญญา เมื่อรู้ว่าร่างกายมีความไม่สะอาด และต้องตกแต่งแล้ว ท่านจึงให้กำหนด รู้ว่าแต่งเพื่ออะไร

ประการต่อมา อาทีนวสัญญา ร่างกายที่เราได้มานี้ได้มาเพื่อประกอบคุณ แต่โดยส่วนจริง ๆ แล้วก็มีโทษ มีทั้งทุกข์และโทษอยู่ในตัวของมัน เราจำเป็นต้องรู้โทษของร่างกายของกองสังขาร มิใช่รู้แต่คุณฝ่ายเดียวใช้ฝ่ายเดียว โทษก็มี เวลาที่ร่างกายของเราเกิดก่อเจริญเติบโตมานี้ เป็นสิ่งที่เราได้ แต่ความเสื่อมนั่นแหละจะทำให้เราดับลงไป ความเสื่อมของรูปได้แก่ร่างกายของเรานี้มีความเสื่อม เสื่อมก็เป็นโทษ **เราเกิดมาก็เพราะได้ร่างกายนี้ เวลาเราจะตายก็เพราะร่างกายนี้** เราเกิดมาเราได้มาเมื่อพัฒนาให้เจริญเติบโต เราคิดว่าร่างกายเป็นอุปกรณ์ของเรา แต่แท้ที่จริงแล้วตรงกันข้าม ร่างกายคือ เสนามารของมัจจุราช ไม่ว่าจะเป็นมือเท้า ในส่วนข้างในได้แก่อวัยวะต่าง ๆ ปกติถ้าเราดีอยู่ดีเป็นอุปกรณ์ของเรา แต่แท้จริงแล้วเมื่อเกิดความเสื่อมขึ้นนั่นคือเสนาของมัจจุราช ในตัวของเราตรงไหนก็เป็นเสนาของมัจจุราชทั้งหมด คือถ้าเกิดความเสื่อมเป็นโทษเสียแล้ว มันพร้อมที่จะตายได้ทุกส่วน เกิดโรคที่เท้า มือเกิดโรคขึ้นภายใน ก็พร้อมที่จะตายได้ทุกส่วน เราจะต้องแย่งฝ่ายหนึ่ง คือฝ่ายของเราต้องใช้เพื่อทำความดี แต่ฝ่ายหนึ่งก็เสื่อมสลายไป เป็นการทำให้ เราเกิดความพลัดพราก **ในช่วงที่ดีนี้ต้องพิจารณาให้เห็นโทษ เราจะได้คุณ ถ้าไม่รู้โทษก็ไม่รู้จักคุณของมัน** ก็ขอฝากท่านทั้งหลายว่าต้องกำหนดรู้อย่างนี้เป็นตัวอย่างเท่านั้น แต่ถ้าท่านจะรู้มากกว่านี้เป็นความประเสริฐ ก็ลองหยิบไปพิจารณา เป็นธัมมานุปัสสนา คิดตาม คิดแยกให้ถูกต้อง อาตมาก็ขอฝากอาทีนวสัญญา ในส่วนแห่งร่างกาย หรือกองสังขารเป็นโทษต่อท่านทั้งหลาย เผื่อมีเวลาจะได้หยิบมาคิดพิจารณาจะได้เกิดความรู้ชัดอันเกิดจากตัวของท่านเอง **เรียนรู้นั้นพระท่านก็ให้แล้ว แต่ว่ารู้เห็นเป็นเรื่องที่ท่านจะต้องทำให้เกิดมีขึ้น ตัวรู้เห็นด้วยตนเองนั่นแหละเป็นปัญญาแท้**

พิมพ์ที่ บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด กทม. ๑๐๒๐๐
นายเริงชัย จงพิพัฒนสุข ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๓๕ โทร. ๒๒๒๔๗๗๒

